

INSPEKCJA
WETERYNARYJNA
**GŁÓWNY LEKARZ
WETERYNARII**

Warszawa, 22 grudnia 2022 r.

INSTRUKCJA

Głównego Lekarza Weterynarii

nr BP.0200.1.8.2022

w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy przeprowadzaniu kontroli gospodarstw utrzymujących zwierzęta pod względem dobrostanu zwierząt oraz raportowania o przeprowadzonych kontrolach z elementami zwalczania chorób zakaźnych.

Wersja scalona zawiera zmiany wprowadzone aneksami:

- nr 1 z dnia 27 stycznia 2023 r.
- nr 2 z dnia 28 czerwca 2023 r.

Opracowano w:
Główny Inspektorat Weterynarii
Biuro Zdrowia i Ochrony Zwierząt

Spis treści

I. WSTĘP	4
II. PRZEPISY PRAWNE	5
III. WYJAŚNIENIE POJĘĆ I SKRÓTÓW	6
IV. ZADANIA POWIATOWEGO LEKARZA WETERYNARII ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM KONTROLI	7
IV.1. Zakres kontroli	7
IV.2. Dokumentowanie wyników kontroli	7
IV.3. Typowanie gospodarstw utrzymujących zwierzęta do kontroli pod względem dobrostanu – zasady ogólne	8
IV.4. Typowanie gospodarstw utrzymujących zwierzęta do kontroli pod względem dobrostanu - parametry	10
IV.5. Raportowanie o przeprowadzonych kontrolach dobrostanu zwierząt	17
IV.7 Podstawowe techniki kontroli	18
IV.6. Postępowanie w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości	21
V. KONTROLE GOSPODARSTW	23
V.1. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane jest bydło	23
V.2. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są cielęta (zwierzęta z gatunku bydło domowe, w wieku od urodzenia do 6 miesiąca życia)	32
V.3. Kontrola gospodarstw, w których utrzymuje się świny	40
V.4. Kontrola gospodarstw, w których utrzymuje się kury nioski (powyżej 350 kur)	50
V.5. Kontrola gospodarstw, w których utrzymuje się kury nioski (do 350 kur)	58
V.6. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są kurczęta brojlery (powyżej 500 sztuk)	61
V.7. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są indyki	67
V.8. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są gęsi lub kaczki	71
V.9. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są strusie	75
V.10. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są przepiórki	79
V.11. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są perlice	82
V.12. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są owce	85
V.13. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywanych są kozy	92
V.14. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są konie	98
V.15. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są jelenie lub danielle	104
V.16. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są zwierzęta futerkowe	108
V.17. Nadzór nad uśmiercaniem zwierząt futerkowych	114
VI. PRZEPISY KOŃCOWE	120
VII. ZAŁĄCZNIKI	120

Załącznik 1 – Roczny raport z kontroli gospodarstw, w których utrzymywane są kury nioski, pod względem dobrostanu zwierząt.....	121
Załącznik 2 - Roczny raport z kontroli gospodarstw, w których utrzymywane są brojlery, pod względem dobrostanu zwierząt.....	124
Załącznik 3 - Roczny raport z kontroli gospodarstw, w których utrzymywane są zwierzęta gospodarskie, pod względem dobrostanu zwierząt.....	127
Załącznik 4 – Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo	129
Załącznik 5 – Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo dobrostan – bydło, owce, kozy, świnie.....	135
gospodarstwo dobrostan – bydło, owce, kozy, świnie.....	135
Załącznik 6 – Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo dobrostan zwierząt	140
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się kury nieśne	146
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się indyki	154
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się gęsi	156
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się kaczki	158
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się strusie	160
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się przepiórki	162
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się perlice	164
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się konie	166
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się jelenie lub daniele	168
Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się zwierzęta futerkowe	170
Załącznik 7 – Lista kontrolna SPIWET – uśmiercanie zwierząt futerkowych	172
Załącznik 8 - Propozycje schematu postępowania w przypadku stwierdzenia przez PLW nieprawidłowości z zakresie warunków utrzymania zwierząt gospodarskich.....	176
Załącznik 9 - informacje dotyczące oceny materiału manipulacyjnego.....	200
Załącznik 10 – parametry do oceny punktowej siedzib stada.....	202

I. WSTĘP

1. **Niniejsza instrukcja została wydana na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 306 z późn. zm.).** Celem niniejszej instrukcji jest ujednoczenie zasad postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy przeprowadzaniu kontroli gospodarstw utrzymujących zwierzęta pod względem dobrostanu zwierząt, opracowanie wzorów list kontrolnych SPIWET służących do dokumentowania kontroli oraz wzorów raportów przekazywanych do Głównego Inspektoratu Weterynarii o przeprowadzonych kontrolach gospodarstw w tym zakresie.
2. Instrukcja określa sposób postępowania przy:
  - 1) typowaniu gospodarstw do kontroli,
  - 2) przeprowadzaniu kontroli gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie pod względem dobrostanu zwierząt,
  - 3) przeprowadzaniu kontroli dobrostanu zwierząt podczas uśmiercania w przypadku zwierząt futerkowych.
3. Niniejsza instrukcja została opracowana zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego wymienionymi w rozdziale II. W rozdziale V wprowadzono również niewynikające wprost z przepisów prawa zalecenia co do zakresu i sposobu prowadzenia kontroli, jak również służące jako pomoc w prawidłowej ocenie stanu faktycznego w zakresie dobrostanu zwierząt w gospodarstwach. Każdorazowo zostały one poprzedzone zwrotem „zaleca się” lub „zalecane”.
4. Stosowanie niniejszej instrukcji, jako aktu prawa wewnętrznego, nie może prowadzić do naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów. Na przepisy niniejszej instrukcji nie należy powoływać się przy rozstrzyganiu o prawach i obowiązkach podmiotów prywatnych, gdyż nie jest dla nich wiążąca.
5. Przy opracowaniu instrukcji wykorzystano materiały z zakresu hodowli zwierząt zamieszczone na stronach internetowych ośrodków doradztwa rolniczego oraz portalach branżowych:
  - <http://www.farmer.pl>
  - <http://www.ibmer.waw.pl>
  - <http://www.izoo.krakow.pl>
  - <http://www.odr.net.pl>
  - <http://www.trzoda-chlewna.com.pl>
  - <http://www.kpodr.pl>
  - <http://www.ppr.pl>
  - <http://odr.zetobi.com.pl>

– <http://www.hodowle.eu> .

II. PRZEPISY PRAWNE

- 1) ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2022 r. poz. 479 z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572);
- 4) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 306 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2020 r. poz. 1421 z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2022 r. poz. 2301);
- 7) rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniające dyrektywy 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 1255/97 Dz. Urz. UE L 3 z 5.1.2005, str. 1-44 z późn. zm.);
- 8) rozporządzenie Rady (WE) NR 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania (Dz. Urz. UE. L 303z 18.11.2009, str. 1- 30);
- 9) rozporządzenie Komisji (WE) NR 589/2008 z dnia 23 czerwca 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie norm handlowych w odniesieniu do jaj (Dz.U. L 163 z 24.6.2008, str. 6 z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych, czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin, zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001, (WE) nr 396/2005, (WE) nr 1069/2009, (WE) nr 1107/2009, (UE) nr 1151/2012, (UE) nr 652/2014, (UE) 2016/429 i (UE) 2016/2031, rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 i (WE) nr 1099/2009 oraz dyrektywy Rady 98/58/WE, 1999/74/WE, 2007/43/WE, 2008/119/WE i 2008/120/WE, oraz uchylające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 i (WE) nr 882/2004, dyrektywy Rady 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EWG, 96/23/WE, 96/93/WE i 97/78/WE oraz decyzję Rady 92/438/EWG (rozporządzenie w sprawie kontroli urzędowych) (Dz.U. L 095 z 7.4.2017, s. 1 z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa

- w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek (Dz. U. z 2003 Nr 168, poz. 1643);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.);
  - 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2010 r. poz. 1966);
  - 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie sposobu ustalania poziomu obsady kurcząt brojlerów w kurniku, w którym są one utrzymywane (Dz. U. Nr 223, poz. 1784);
  - 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347).

III. WYJAŚNIENIE POJĘĆ I SKRÓTÓW

1. Dla celów niniejszej instrukcji stosuje się definicje zawarte w przepisach prawnych wymienionych w rozdziale II.
2. Ilekroć w niniejszej instrukcji mowa jest o **powiatowym lekarzu weterynarii**, termin ten oznacza również etatowego pracownika Inspekcji Weterynaryjnej w Inspekcji Weterynaryjnej.
3. W instrukcji wykorzystywane są następujące skróty:
  - 1) GLW – Główny Lekarz Weterynarii;
  - 2) WLW – wojewódzki lekarz weterynarii;
  - 3) PLW – powiatowy lekarz weterynarii;
  - 4) GIW – Główny Inspektorat Weterynarii;
  - 5) WIW – wojewódzki inspektorat weterynarii;
  - 6) PIW – powiatowy inspektorat weterynarii;
  - 7) ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
  - 8) OR ARiMR – oddział regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
  - 9) BP ARiMR – biuro powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
  - 10) CC – normy i wymogi warunkowości;
  - 11) CC-ZDR zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt i zdrowie roślin oraz zgłaszanie chorób zakaźnych w ramach norm i wymogów warunkowości;
  - 12) CC-DBS dobrostan zwierząt w ramach norm i wymogów warunkowości;

IV. ZADANIA POWIATOWEGO LEKARZA WETERYNARII ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM KONTROLI.

IV.1. Zakres kontroli

1. Powiatowi lekarze weterynarii przeprowadzają kontrole warunków utrzymania w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta gospodarskie:
  - a) bydło,
  - b) owce,
  - c) kozy,
  - d) świnie
  - e) drób (kura nieśna, brojler, indyk, kaczka, gęś, struś, przepiórka, perlica),
  - f) konie,
  - g) jelenie, daniële,
  - h) zwierzęta futerkowe.
2. Kontrola dobrostanu zwierząt obejmuje:
  - a) opiekę i kontrole właściciela,
  - b) karmienie i pojenie zwierząt,
  - c) warunki utrzymania:
    - dostępną powierzchnię,
    - pomieszczenia i sprzęty,
    - warunki środowiskowe,
    - zabiegi zootechniczne,
    - przemieszczanie zwierząt,
  - d) dokumentację leczenia oraz hodowlaną,
  - e) rejestry upadków.

IV.2. Dokumentowanie wyników kontroli

1. Wyniki przeprowadzonych urzędowych kontroli w zakresie warunków weterynaryjnych, w tym dokumentacji lekarsko - weterynaryjnej zwierząt dokumentowane są przy pomocy „LISTY KONTROLNEJ SPIWET gospodarstwo utrzymujące zwierzęta”, stanowiącej załącznik nr 4 do niniejszej instrukcji.
2. Wyniki kontroli urzędowej z zakresu dobrostanu zwierząt w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta z gatunku bydło, owce, kozy i świnie, dokumentowane są przy pomocy dokumentu SPIWET gospodarstwo dobrostan – bydło, owce, kozy, świnie, do której załącznikiem jest RAPORT Z CZYNNOCI KONTROLNYCH W ZAKRESIE WARUNKOWOCI – DOBROSTAN ZWIERZĄT/PROTOKÓŁ Z KONTROLI URZĘDOWEJ W ZAKRESIE

DOBROSTANU ZWIERZĄT. SPIWET gospodarstwo dobrostan – bydło, owce, kozy, świnie, stanowi załącznik 5 do niniejszej instrukcji. Natomiast załącznik do ww. SPWET-u tj. RAPORT Z CZYNNOŚCI KONTROLNYCH W ZAKRESIE WARUNKOWOŚCI – DOBROSTAN ZWIERZĄT/PROTOKÓŁ Z KONTROLI URZĘDOWEJ W ZAKRESIE DOBROSTANU ZWIERZĄT jest pozyskiwany z PA/IRZplus pod adresem <https://interop.doplaty.gov.pl> oraz wypełniany zgodnie z aktualną Instrukcją wprowadzania ujednoliconego raportu/protokołu z kontroli (dostępna na stronie: <https://www.gov.pl/web/arimr/informacja-dla-pracownikow-iw>), opracowaną przez ARiMR. Wygenerowane dokumenty należy zapisać na PA w okresie do 3 dni roboczych przed planowaną kontrolą. Powyższe jest konieczne w celu zachowania stanu zwierząt w danej siedzibie stada uwzględnionego w IRZplus w dniu kontroli.

3. Wyniki kontroli urzędowej z zakresu dobrostanu zwierząt w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta gospodarskie, gatunków innych niż bydło, owce, kozy i świnie, dokumentowane są przy pomocy listy kontrolnej SPIWET gospodarstwo dobrostan zwierząt oraz załącznika dla kontrolowanego gatunku, stanowiących załącznik nr 6 do niniejszej instrukcji. Do ww. listy kontrolnej dołączono także załączniki dotyczące warunków utrzymania bydła, owiec, kóz i świń, jednakże załączniki te nie muszą być obowiązkowo wypełniane podczas kontroli. Stanowią one dodatkowe narzędzie dla PLW ułatwiające zapis szczegółów dotyczących przeprowadzanej kontroli.

IV.3. Typowanie gospodarstw utrzymujących zwierzęta do kontroli pod względem dobrostanu – zasady ogólne

1. Kontrolami urzędowymi pod względem dobrostanu, powinno być objęte 3% gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie na terenie powiatu, jedynie w przypadku gospodarstw utrzymujących zwierzęta futerkowe kontroli podlega 100% gospodarstw. PLW typuje 3% gospodarstw dla każdego gatunku zwierząt. Jedno gospodarstwo może zostać wytypowane do kontroli różnych gatunków. W każdym gospodarstwie wytypowanym do urzędowej kontroli dobrostanu należy przeprowadzić kontrolę warunkowości w zakresie dobrostanu zwierząt (SMR9 – dobrostan cieląt, SMR10 – dobrostan świń i SMR11 – zwierząt hodowlanych). W związku z tym, iż kontrola warunkowości dotyczy producenta, kontrolą należy objąć wszystkie siedziby stada danego producenta. Po wytypowaniu producenta do kontroli, PLW ustala, ile dany producent posiada siedzib stad, w których utrzymywane są zwierzęta gospodarskie wytypowanego gatunku i przeprowadza kontrole wszystkich siedzib stad na terenie powiatu. W przypadku stwierdzenia przez PLW w wyniku ww. weryfikacji, że producent posiada siedziby stada na terenie innych powiatów, informuje PLW właściwego dla tych siedzib stada o konieczności przeprowadzenia kontroli warunkowości w zakresie dobrostanu dla wytypowanego gatunku zwierząt. W przypadku, gdy wytypowana siedziba

stada należy do producenta mającego siedzibę na terenie innego województwa, wykonywana jest wówczas jedynie kontrola urzędowa w wytypowanym gospodarstwie. Kontrole norm i wymogów warunkowości są przeprowadzane jedynie u producentów będących beneficjentami płatności bezpośrednich. W przypadku gdy producent nie jest wskazany jako beneficjent płatności, nie będzie podlegał kontroli warunkowości. W takim przypadku, zostanie przeprowadzona jedynie kontrola urzędowa w wytypowanej siedzibie stada. **W roku 2023 kontrole urzędowe będą przeprowadzane jedynie w gospodarstwach, należących do producentów wytypowanych do kontroli warunkowości, tj. u producentów będących beneficjentami płatności. Ww. kontrolami powinien zostać objęty co najmniej 1 % beneficjentów płatności.**

2. W przypadku gospodarstw utrzymujących zwierzęta futerkowe PLW powinien objąć kontrolą pod względem dobrostanu zwierząt 100% gospodarstw znajdujących się na terenie powiatu. Dodatkowo, PLW powinien wykonać kontrole w co najmniej 10% ferm pod względem ochrony zwierząt podczas uśmiercania. W przypadku, gdy na terenie powiatu znajduje się do 2 ferm kontroli dobrostanu podczas uśmiercania podlega 100% ferm.
3. W przypadku typowania gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie gatunków innych niż bydło, owce, kozy i świnie, PLW opiera się na danych z prowadzonego przez siebie rejestru.
4. W przypadku stwierdzenia podczas kontroli, że w gospodarstwie nie są utrzymywane zwierzęta z gatunku bydło, owce, kozy, świnie, PLW wlicza to gospodarstwo do ustalonego poziomu kontroli, zaznaczając jednocześnie w raporcie z kontroli we właściwym polu konieczność zmiany stanu siedziby stada na „nieaktywna” dla danego gatunku.

IV.3a Typowanie gospodarstw do kontroli warunkowości w zakresie zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt i zdrowotność roślin (SMR5 – bezpieczeństwo żywności i pasz, SMR6 – zdrowie zwierząt

1. Do kontroli warunkowości zakresie zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt i zdrowotność roślin PLW typuje wyłącznie drogą losową 1% gospodarstw z listy przekazanej przez ARiMR dotyczącej gospodarstw utrzymujących bydło, owce, kozy i świnie. W związku z tym, iż kontrola norm i wymogów warunkowości dotyczy producenta, kontrolą należy objąć wszystkie siedziby stada danego producenta, będącego beneficjentem płatności z ARiMR. Dodatkowo, typuje do kontroli warunkowości 1 producenta utrzymującego kury nioski i 1 producenta utrzymującego zwierzęta akwakultury.
2. Kontrole warunkowości w obszarze zdrowia mogą pokrywać się z kontrolami warunkowości w zakresie dobrostanu zwierząt.

IV.4. Typowanie gospodarstw utrzymujących zwierzęta do kontroli pod względem dobrostanu - parametry

1. PLW typuje gospodarstwa do kontroli na podstawie analizy ryzyka.
2. Podstawą dla PLW do typowania do kontroli gospodarstw **utrzymujących bydło, owce, kozy i świnie**, jest ocena punktowa wszystkich gospodarstw utrzymujących ww. gatunki przygotowywana przez ARiMR. Ocena ta jest przygotowywana w oparciu o parametry określone przez GLW, które stanowią załącznik nr 10.

PLW typuje 3% gospodarstw utrzymujących poszczególne gatunki spośród gospodarstw z najwyższą punktacją według sumy wag dla danego gatunku. Po wytypowaniu ww. gospodarstw, PLW przeprowadza weryfikację wytypowanych gospodarstw, biorąc pod uwagę posiadane informacje. Przeprowadzając typowanie, PLW oprócz punktacji otrzymanej z ARiMR bierze pod uwagę inne posiadane informacje np.:

- w przypadku, gdy gospodarstwo otrzymało 10 pkt za brak kontroli IRZ, CC-IRZ, CC-ZDR i CC-DBS, natomiast PLW przeprowadzał w tym gospodarstwie kontrolę urzędową z zakresu dobrostanu zwierząt, wówczas punktację za brak kontroli należy pominąć;
- w przypadku, gdy dla danego gospodarstwa nie wykazano punktów za stwierdzone nieprawidłowości, natomiast PLW podczas kontroli urzędowej stwierdził podobne nieprawidłowości, do punktacji dla takiego gospodarstwa należy dodać analogiczną liczbę punktów;
- w przypadku, gdy oceniana przez ARiMR sytuacja była już przedmiotem kontroli PLW w danym gospodarstwie i została wyjaśniona, PLW może pominąć punkty z tego parametru dla danego gospodarstwa;
- w przypadku, gdy PLW posiada informacje wskazujące, iż w danym gospodarstwie mogą występować nieprawidłowości, wówczas do punktacji przekazanej przez ARiMR należy dodać 10 pkt;
- w przypadku, gdy PLW otrzyma co najmniej 5 powiadomień w ciągu 12 miesięcy, że bydło dostarczane z danego gospodarstwa do rzeźni jest brudne, wówczas do punktacji przekazanej przez ARiMR należy dodać 10 pkt;
- system utrzymania według następujących parametrów :

Tabela nr 1. Dodatkowe parametry do typowania gospodarstw utrzymujących bydło, kozy, owce i świnie

Bydło dorosłe	
na uwięzi	15 pkt
bez uwięzi wolnostanowiskowe z wydzielonym stanowiskiem	10 pkt
bez wydzielonych legowisk na ściółce	5 pkt
Cielęta	
w pomieszczeniu w kojcu grupowo	15 pkt
w pomieszczeniu w kojcu pojedynczo	10 pkt

w systemie otwartym	5 pkt
Owce	
Pojedynczo	15 pkt
Grupowo	10 pkt
Kozy	
na stanowisku na uwięzi	15 pkt
w kojcu bez uwięzi	10 pkt
w kojcu bez uwięzi pojedynczo	10 pkt
w kojcu bez uwięzi grupowo	5 pkt
świnie	
w pomieszczeniu na podłodze rusztowej	15 pkt
w pomieszczeniu na ściółce	10 pkt
w systemie otwartym lub z dostępem do wybiegu	5 pkt

3. PLW typuje **gospodarstwa utrzymujące brojlery kurze** zgodnie z instrukcją w sprawie postępowania przy przeprowadzaniu kontroli dobrostanu brojlerów w gospodarstwie na podstawie badania poubojowego.

4. **Tabela nr 2. Parametry do typowania gospodarstw utrzymujących kury nioski**

system utrzymania:	
klatki bateryjne powyżej 3 poziomów klatek	15 pkt
klatki bateryjne do 3 poziomów klatek	10 pkt
ściółka	8 pkt
wolny wybieg	5 pkt
ekologiczne	2 pkt
wielkość stada:	
od 100 001 ptaków, a w przypadku gospodarstw ekologicznych od 10 000	15 pkt
od 50 001 – 100 000 ptaków, a w przypadku gospodarstw ekologicznych od 1000	10 pkt
od 10 001 - 50 000 ptaków	8 pkt
od 350 – 10 000 ptaków a w przypadku gospodarstw ekologicznych do 1000	5 pkt
więcej niż jeden system utrzymania:	
3 i więcej systemów utrzymania	10 pkt

2 systemy utrzymania	5 pkt
wyniki kontroli w ciągu ostatnich 2 lat:	
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania podczas ostatniej kontroli	15 pkt
inne nieprawidłowości np. nieprawidłowości w zakresie bioasekuracji	8 pkt
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania we wcześniejszych kontrolach	5 pkt
brak kontroli:	
brak jakiegokolwiek kontroli w ubiegłym roku	15 pkt
brak kontroli dotyczącej dobrostanu w ciągu ostatnich 2 lat	15 pkt
wielu właścicieli kurników w jednym gospodarstwie	10 pkt

5. Tabela nr 3. Parametry do typowania gospodarstw utrzymujących strusie.

system utrzymania:	
bez ściółki	15 pkt
na ściółce	10 pkt
wielkość stada:	
powyżej 200 szt.	15 pkt
od 100 szt. do 199 szt.	10 pkt
od 50 szt. – 99 szt.	5 pkt
od 1 szt. do 49 szt.	3 pkt
Wyniki wcześniejszych kontroli:	
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania podczas ostatniej kontroli	15 pkt
inne nieprawidłowości	10 pkt
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania we wcześniejszych kontrolach za okres np. 3 lat	5 pkt
brak kontroli:	
brak jakiegokolwiek kontroli w ubiegłym roku	15 pkt
brak kontroli dotyczącej dobrostanu w ciągu ostatnich 3 lat	15 pkt
wielu właścicieli strusi w jednym gospodarstwie	10 pkt
zmiana właściciela gospodarstwa/ personelu obsługującego zwierzęta (jeśli wiadome dla PLW)	10 pkt

6. Tabela nr 4. Parametry do typowania gospodarstw utrzymujących przepiórki.

System utrzymania:	
klatki bateryjne powyżej 3 poziomów klatek	15 pkt
klatki bateryjne do 3 poziomów klatek	12 pkt
Ściółka	10 pkt
wolny wybieg	5 pkt
Ekologiczne	2 pkt
wielkość stada:	
od 100 001 ptaków, a w przypadku gospodarstw ekologicznych od 10 000	15 pkt
od 50 001 – 100 000 ptaków, a w przypadku gospodarstw ekologicznych od 1000	12 pkt
od 10 001 – 50 000 ptaków	10 pkt
od 350 – 10 000 ptaków a w przypadku gospodarstw ekologicznych do 1000	5 pkt
więcej niż jeden system utrzymania	10 pkt
wyniki wcześniejszych kontroli:	
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania podczas ostatniej kontroli	15 pkt
inne nieprawidłowości	10 pkt
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania we wcześniejszych kontrolach za okres np. 3 lat	5 pkt
brak kontroli:	
brak jakiegokolwiek kontroli w ubiegłym roku	15 pkt
brak kontroli dotyczącej dobrostanu w ciągu ostatnich 3 lat	15 pkt
wielu właścicieli ptaków w jednym gospodarstwie	10 pkt
zmiana właściciela gospodarstwa/ personelu obsługującego zwierzęta (jeśli wiadome dla PLW)	10 pkt

7. Tabela nr 5. Parametry do typowania gospodarstw utrzymujących perlice.

System utrzymania:	
w pomieszczeniach bez wybiegu	15 pkt
w pomieszczeniach z wybiegami	10 pkt

w systemie otwartym	5 pkt
wielkość stada:	
od 100 001 ptaków, a w przypadku gospodarstw ekologicznych od 10 000	15 pkt
od 50 001 – 100 000 ptaków, a w przypadku gospodarstw ekologicznych od 1000	12 pkt
od 10 001 - 50 000 ptaków	10 pkt
od 350 – 10 000 ptaków a w przypadku gospodarstw ekologicznych do 1000	5 pkt
więcej niż jeden system utrzymania:	10 pkt
wyniki wcześniejszych kontroli:	
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania podczas ostatniej kontroli	15 pkt
inne nieprawidłowości	10 pkt
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania we wcześniejszych kontrolach za okres 3 lat	5 pkt
brak kontroli:	
brak jakiegokolwiek kontroli w ubiegłym roku	15 pkt
brak kontroli dotyczącej dobrostanu w ciągu ostatnich 3 lat	15 pkt
wielu właścicieli ptaków w jednym gospodarstwie	10 pkt
zmiana właściciela gospodarstwa/ personelu obsługującego zwierzęta (jeśli wiadome dla PLW)	10 pkt

8. Tabela nr 6. Parametry do typowania gospodarstw utrzymujących indyki.

.system utrzymania	
w pomieszczeniach bez wybiegu	15 pkt
w pomieszczeniach z wybiegu	10 pkt
w systemie otwartym	5 pkt
wielkość stada:	
powyżej 10000 szt.	15 pkt
od 1001szt. – 10000 szt.	10 pkt
od 350 szt. do 1000 szt.	10 pkt
więcej niż jeden system utrzymania:	10 pkt

wyniki wcześniejszych kontroli:	
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania podczas ostatniej kontroli	15 pkt
inne nieprawidłowości podczas ostatniej kontroli	10 pkt
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania we wcześniejszych kontrolach za okres 3 lat	5 pkt
brak kontroli:	
brak jakiegokolwiek kontroli w ubiegłym roku	15 pkt
brak kontroli dotyczącej dobrostanu w ciągu ostatnich 3 lat	15 pkt
wielu właścicieli ptaków w jednym gospodarstwie	10 pkt
zmiana właściciela gospodarstwa/ personelu obsługującego zwierzęta (jeśli wiadome dla PLW)	10 pkt

9. Tabela nr 7. Parametry do typowania gospodarstw utrzymujących gęsi i kaczki.

system utrzymania:	
w pomieszczeniach bez wybiegu	15 pkt
w pomieszczeniach z wybiegu	10 pkt
w systemie otwartym	5 pkt
wielkość stada:	
powyżej 10000 szt.	15 pkt
od 1001szt. – 10000 szt.	10 pkt
od 350 szt. do 1000 szt.	10 pkt
więcej niż jeden system utrzymania:	10 pkt
wyniki wcześniejszych kontroli:	
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania podczas ostatniej kontroli	15 pkt
inne nieprawidłowości podczas ostatniej kontroli	10 pkt
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania we wcześniejszych kontrolach za okres 3 lat	5 pkt
brak kontroli:	
brak jakiegokolwiek kontroli w ubiegłym roku	15 pkt
brak kontroli dotyczącej dobrostanu w ciągu ostatnich 3 lat	15 pkt
wielu właścicieli ptaków w jednym gospodarstwie	10 pkt

zmiana właściciela gospodarstwa/ personelu obsługującego zwierzęta (jeśli wiadome dla PLW)	10 pkt
--	--------

10. W przypadku typowania gospodarstw utrzymujących koniowate, PLW powinien przeanalizować informacje zawarte w Centralnej Bazie Danych Koniowatych.

Tabela nr 7. Parametry do typowania gospodarstw utrzymujących koniowate.

częste transakcje kupna i sprzedaży	15 pkt
sprzedaż koni do rzeźni	10 pkt
sposób użytkowania koniowatych:	
rzeźny	15 pkt
użytkowy	10 pkt
hodowlany	5
liczba koni w gospodarstwie:	
≤ 20 szt.	5 pkt
21 szt. – 100 szt.	10 pkt
> 100 szt.	15 pkt
wyniki kontroli w ciągu ostatnich 2 lat:	
nieprawidłowości dotyczące warunków utrzymania podczas ostatniej kontroli	15 pkt
inne nieprawidłowości podczas ostatniej kontroli	8 pkt
nieprawidłowości stwierdzone we wcześniejszych kontrolach	5 pkt
brak kontroli:	
w ciągu ostatnich 2 lat	5 pkt
w ciągu ostatnich 5 lat	15 pkt
padnięcia koni:	
więcej niż dwa dorosłe konie w ciągu ubiegłego roku	15 pkt
częste upadki (coroczne)	15 pkt
do 2 dorosłych koni	10 pkt
ubój z konieczności:	
więcej niż dwa dorosłe konie w ciągu ubiegłego roku	15 pkt
częste uboje z konieczności (coroczne)	15 pkt
do 2 dorosłych koni	10 pkt
zmiana właściciela gospodarstwa/ personelu obsługującego zwierzęta (jeśli wiadome dla PLW)	10 pkt

11. Jednocześnie planując kontrole gospodarstwa:

- a) utrzymujące cielęta, PLW, powinien mieć na uwadze sezonowość wycieleń, w szczególności w gospodarstwach utrzymujących powyżej 50 krów, i w miarę możliwości planować kontrole w sezonie wiosenno – letnim,
- b) utrzymujące zwierzęta futerkowe, w szczególności zwierzęta gatunków mięsożerne, PLW powinien mieć na uwadze w pierwszej kolejności, okres wykotów i nie planować kontroli dobrostanu w tym okresie, pamiętając jednocześnie, iż problemy dotyczące dobrostanu zwierząt mogą pojawiać się w większym nasileniu w okresie następującym bezpośrednio po wykotach i odchowie młodych (sierpień-wrzesień).

IV.5. Raportowanie o przeprowadzonych kontrolach dobrostanu zwierząt

1. Na podstawie przeprowadzonych kontroli PLW sporządza roczne raporty z kontroli gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie inne niż bydło, w tym cielęta, owce, kozy i świnie, których wzory stanowią załączniki nr 1-3 do niniejszej instrukcji. Powyższe raporty są sporządzane w arkuszach Excel.
2. W przypadku załącznika nr 1 dotyczącego kur niosek, raport należy przygotować **oddzielnie** dla każdego systemu utrzymania ptaków. W przypadku załącznika nr 3, raport powinien być wypełniony **oddzielnie** dla każdego z wymienionych w załączniku gatunków zwierząt.
3. Ww. raporty dotyczą jedynie wyników kontroli dobrostanu zwierząt, w związku z powyższym nie należy wykazywać nieprawidłowości, które nie dotyczą dobrostanu zwierząt (pkt 1-12 listy kontrolnej SPIWET – gospodarstwa dobrostan zwierząt oraz załącznik odpowiednio do gatunku)
4. Wypełniając powyższe raporty w zakresie nieprawidłowości należy podać liczbę stwierdzonych nieprawidłowości danego rodzaju oraz liczbę podjętych działań administracyjnych, tj. wydana decyzja lub zalecenia w protokole oraz działań prawnych, tj. zgłoszenie do organów ścigania.
5. Roczne raporty za dany rok PLW przekazuje do WLW najpóźniej do 28 lutego każdego roku.
6. WLW, po weryfikacji, przekazuje do GLW najpóźniej do 30 marca każdego roku raporty zbiorcze z kontroli gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie pod względem dobrostanu zwierząt przeprowadzonych na terenie województwa wg wzorów, które stanowią załączniki Nr 1 - 3 do niniejszej instrukcji. Raporty zweryfikowane na szczeblu wojewódzkim przekazywane są wyłącznie drogą elektroniczną w postaci plików Excel.

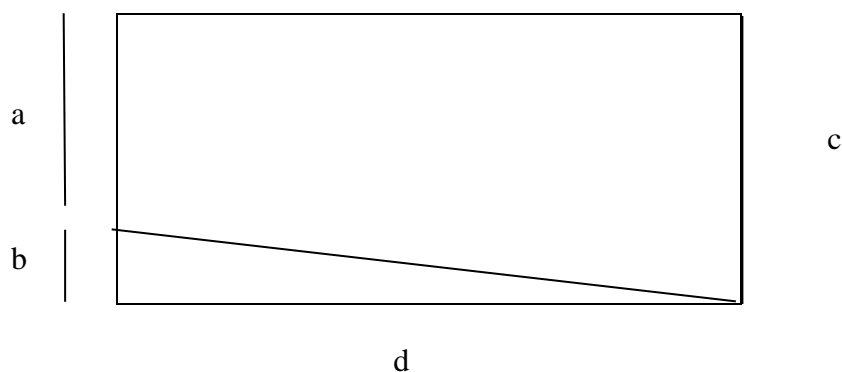
IV.6. Weryfikacja nadzoru

1. PLW weryfikuje nadzór prowadzony przez pracowników PIW, w zakresie kontroli gospodarstw. PLW, biorąc pod uwagę liczbę nadzorowanych gospodarstw oraz liczbę i doświadczenie pracowników zaangażowanych w kontrole dobrostanu zwierząt w gospodarstwach, planuje działania dotyczące weryfikacji efektywności działań pracowników. Powyższa weryfikacja odbywa się poprzez:
  - a) kontrolę dokumentacji kontrolnej przygotowanej przez pracownika;
  - b) nadzorowanie działań pracownika w trakcie wykonywania kontroli gospodarstwa;
  - c) kontrolę znajomości przepisów i zasad przez pracownika w zakresie przedmiotu prowadzonej kontroli;
  - d) kontrole skuteczności nadzoru w odniesieniu do poszczególnych gospodarstw, tj. sposobu egzekucji zaleceń i nakazów wydanych w celu usunięcia uchybień oraz prawidłowości zastosowanych sankcji.
2. WLW weryfikuje nadzór prowadzony przez PLW poprzez:
  - a) kontrole sposobu typowania gospodarstw do kontroli oraz liczby wytypowanych gospodarstw,
  - b) kontrole nadzoru prowadzonego przez PLW nad dobrostanem zwierząt w gospodarstwie poprzez:
    - wizytacje gospodarstw nadzorowanych przez PLW,
    - prezentacje multimedialne i filmy z kontroli przeprowadzonej przez PLW w gospodarstwie.

IV.7 Podstawowe techniki kontroli.

1. Przeprowadzając kontrolę PLW dokonuje ustaleń na podstawie:
  - 1) dokumentacji – w przypadku kontroli dobrostanu zwierząt w gospodarstwach, PLW kontroluje następującą dokumentację: ewidencję leczenia zwierząt, prowadzone rejestry upadków, faktury np. za odbiór ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego (zwłok padłych zwierząt) oraz wszystkie inne dokumenty, które związane są z przedmiotem kontroli;
  - 2) wyjaśnień właściciela gospodarstwa, jego przedstawiciela lub osób odpowiedzialnych za wykonywanie czynności w gospodarstwie;
  - 3) oględzin – w przypadku kontroli dobrostanu zwierząt w gospodarstwie, PLW musi osobiście stwierdzić, czy zapewniono zwierzętom wszystkie warunki utrzymania wynikające z przepisów prawa;

- 4) pomiarów – w przypadku kontroli dobrostanu zwierząt w gospodarstwie, PLW musi osobiście dokonać wszelkich pomiarów, które pozwolą mu na ocenę dobrostanu zwierząt; w przypadku dokonywania pomiarów, PLW musi dysponować właściwymi przyrządami, które umożliwią mu dokonanie ww. pomiarów i właściwą ocenę warunków utrzymania zwierząt; dokonując pomiarów PLW powinien kierować się zaleceniami opisanymi w ust. 2-7.
  - 5) kalkulacji – w przypadku kontroli dobrostanu zwierząt w gospodarstwie, PLW, na podstawie dokonanych przez siebie pomiarów, musi dokonać kalkulacji w zakresie ustalenia maksymalnej obsady zwierząt, a tym samym określenia, czy liczba zwierząt utrzymywana w czasie kontroli w danym pomieszczeniu, boksie, klatce jest zgodna z wymaganiami wynikającymi z przepisów; w każdym przypadku, obliczając maksymalną obsadę zwierząt, PLW musi brać pod uwagę wszystkie parametry wynikające z przepisów prawa, nie ograniczając się jedynie do wymiarów pomieszczenia np. w przypadku systemu alternatywnego utrzymania niosek należy wziąć pod uwagę oprócz wymiarów kurnika, wymiary powierzchni pokrytej ściółką, długość grzęd, liczbę gniazd, wymiary urządzeń do pojenia i karmienia.
2. Dokonując pomiaru powierzchni pomieszczenia, kojca lub klatki przypadającej na zwierzę, należy wykorzystać odpowiednie przyrządy i postępować zgodnie z instrukcją obsługi dołączoną przez producenta. Pomiar taki powinien być dokonywany po wewnętrznej stronie pomieszczenia, kojca lub klatki; jednocześnie mierząc powierzchnię przypadającą na zwierzę należy pominąć tę część pomieszczenia lub klatki, która nie jest dostępna dla zwierzęcia np.
- miejsce, w którym znajduje się koryto lub inny sprzęt, który uniemożliwia zwierzętom korzystanie z powierzchni, na której jest umieszczony;
  - część klatki, która ma obniżoną wysokość w stosunku do wymaganej.
- W przypadku jednak gdy, np.
- koryta stanowią zagłębienie w posadzce, tak, że w czasie gdy nie jest podawana karma, zwierzęta mogą korzystać z tego miejsca, tj. mogą tam przechodzić lub leżeć,
  - koryta lub inne sprzęty są zawieszane na takiej wysokości, że zwierzęta mogą korzystać z powierzchni znajdującej się pod spodem, tj. mogą ją badać, penetrować lub na niej leżeć, część powierzchni zajmowana przez takie koryto może być wliczana do powierzchni użytkowej.
3. Najprostszym sposobem obliczenia **stopnia nachylenia podłogi** np. w przypadku klatki dla niosek, jest pomiar wysokości klatki wzdłuż jej przedniej ściany (c), pomiar wysokości tylnej ściany (a); następnie należy dokonać poniższego obliczenia:

$$c-a=b$$

$$b/d \times 100\% = \text{procent nachylenia podłogi}$$

lub

$$b/d \leq 0,1405 \text{ (tangens kąta } 8^\circ)$$

Rys. nr 1.

4. Dokonując pomiaru **stężenia gazów** należy wykorzystać odpowiednie przyrządy i postępować zgodnie z instrukcją obsługi dołączoną przez producenta; w przypadku, gdy instrukcja nie zawiera informacji dotyczących miejsca i liczby powtórzeń pomiarów, należy wykonać 3 pomiary w trzech różnych miejscach pomieszczenia i obliczyć średnią arytmetyczną z wyników pomiarów. Pomiaru należy dokonywać na wysokości głowy zwierzęcia, a w przypadku zwierząt utrzymywanych w klatkach w systemie baterijnym, na wysokości środkowego poziomu; jednocześnie w przypadku gazów lżejszych od powietrza (NH_3), przynajmniej jeden pomiar powinien być wykonany w górnych partiach pomieszczenia, natomiast w przypadku gazów cięższych od powietrza, (CO_2 , H_2S), przynajmniej jeden pomiar powinien być wykonany w dolnych partiach pomieszczenia.
5. Dokonując pomiarów **temperatury, wilgotności względnej i prędkości przepływu powietrza** należy wykorzystać odpowiednie przyrządy i postępować zgodnie z instrukcją obsługi dołączoną przez producenta; powyższych pomiarów dokonuje się na wysokości środka ciężkości zwierzęcia przebywającego w pomieszczeniu; pomiaru należy dokonać w różnych punktach pomieszczenia i obliczyć średnią arytmetyczną z otrzymanych wyników pomiarów; w przypadku zwierząt utrzymywanych w klatkach w systemie baterijnym pomiar przeprowadza się na wysokości każdego poziomu klatek.
6. Dokonując pomiaru **natężenia oświetlenia** należy wykorzystać odpowiednie przyrządy i postępować zgodnie z instrukcją obsługi dołączoną przez producenta; w przypadku, gdy instrukcja nie zawiera informacji na temat sposobu wykonania pomiaru, pomiar powinien być wykonany na wysokości oczu stojącego zwierzęcia; w przypadku zwierząt utrzymywanych w klatkach w systemie baterijnym, pomiar przeprowadza się na wysokości każdego poziomu klatek.
7. Dokonując pomiaru **hałasu** należy wykorzystać odpowiednie przyrządy i postępować zgodnie z instrukcją obsługi dołączoną przez producenta; w przypadku, gdy instrukcja nie zawiera

informacji na temat sposobu wykonania pomiaru, pomiar powinien być wykonany na poziomie głowy stojącego zwierzęcia; w przypadku zwierząt utrzymywanych w klatkach, w systemie baterijnym, pomiar przeprowadza się na wysokości każdego poziomu klatek; pomiaru tego należy dokonywać przy włączonych urządzeniach, które mogą być źródłem hałasu.

8. W każdym przypadku, gdy podczas kontroli dokonywane są pomiary lub kalkulacje powinny one znaleźć odzwierciedlenie w protokole kontroli. W przypadku, gdy wyniki pomiarów dla poszczególnych legowisk, boksów, pomieszczeń itp. są różne, do protokołu należy wpisać wyniki najniższych pomiarów. W przypadku, gdy dla przeprowadzanych kalkulacji istotne są różnice w wymiarach, wyniki pozostałych pomiarów należy podać w protokole w miejscu przeznaczonym na uwagi.

IV.8 Postępowanie w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.

1. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, jednak wyłącznie gdy określony obowiązek wynika bezpośrednio z przepisu prawa (treść obowiązku jest wprost zawarta w przepisie i nie wymaga konkretyzacji), PLW ma możliwość skierowania sprawy do postępowania egzekucyjnego, stosownie do art. 3 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o *postępowaniu egzekucyjnym w administracji* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1015 z późn. zm.). Organem egzekucyjnym w postępowaniu egzekucyjnym obowiązku niepieniężnego wynikającego bezpośrednio z przepisu prawa, zgodnie z art. 20 § 1 pkt 1 ww. ustawy, jest wojewoda. PLW w tym postępowaniu, zgodnie z art. 1a pkt 13 i art. 5 § 1 pkt 2 ustawy, występuje w charakterze wierzyciela. Do jego obowiązków, zgodnie z art. 15 ustawy, należy przesłanie zobowiązanemu pisemnego upomnienia, zawierającego wezwanie do wykonania obowiązku, w terminie 7 dni od dnia doręczenia upomnienia, z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego. Następnie, po bezskutecznym upływie terminu, PLW winien wystawić tytuł wykonawczy i przesłać go organowi egzekucyjnemu wraz z dowodem doręczenia upomnienia, zgodnie z art. 26 i art. 27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
2. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, gdy określony obowiązek nie wynika bezpośrednio z przepisu prawa, a jednocześnie stanowi obowiązek wynikający bezpośrednio z aktów prawa UE lub aktów prawa krajowego przyjętych przez Polskę w celu stosowania prawodawstwa UE PLW, na podstawie art. 138 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 wprowadza właściwe środki, aby zapewnić podjęcie przez dany podmiot działań naprawczych oraz zapobieżenie dalszym przypadkom występowania niezgodności, w tym celu może podjąć m.in. następujące działania:
  - a) nałożenie procedur sanitarnych lub podjęcie wszelkich innych działań uważanych za niezbędne do zapewnienia zgodności z zasadami dotyczącymi zdrowia zwierząt lub dobrostanu zwierząt,

- b) ograniczenie lub zakaz wprowadzania do obrotu, przywozu lub wywozu żywności lub zwierząt,
  - c) zawieszenie działania lub zamknięcie całego lub części gospodarstwa na właściwy okres czasu,
  - d) wszelkie inne środki jakie właściwy organ uznaje za właściwe.
3. PLW wydaje decyzję administracyjną z określeniem terminu realizacji jej postanowień. Należy pamiętać, iż w przypadku wydawania decyzji administracyjnej na podstawie art. 138 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2017/625 o realizacji nakazów w wyznaczonym terminie, nie ma możliwości wydania kolejnej decyzji w zakresie naruszeń objętych poprzednią decyzją, zaostrzającej nałożone nakazy lub zakazy np. ograniczenie obrotu zwierzętami w przypadku braku realizacji nakazów przez podmiot. W przypadku ww. decyzji, zgodnie z zasadami postępowania administracyjnego, PLW musi doprowadzić do wyegzekwowania nałożonych nakazów poprzez egzekucję decyzji, stosując odpowiednie środki egzekucyjne .
4. W związku z powyższym, PLW wydając decyzję administracyjną powinien dokładnie rozważyć jakie środki powinny zostać zastosowane.
5. Przykładowe propozycje postępowania w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości przez PLW zawarte są w załączniku nr 8. W ww. załączniku wskazano sytuacje, w których możliwa jest egzekucja bezpośrednio z przepisów prawa, o której mowa w pkt 2 oraz sytuacje, w których konieczne jest wydanie decyzji administracyjnej, o, czym mowa w pkt 3 niniejszego rozdziału.
6. W każdym przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w gospodarstwie utrzymującym bydło, owce, ozy lub świny, PLW nalicza punkty zgodnie z zasadami przeprowadzania kontroli norm i wymogów warunkowości.
7. W przypadku kontroli gospodarstw, w których utrzymywane są zwierzęta nie objęte szczegółowymi przepisami dotyczącymi utrzymania zwierząt gospodarskich, kontrola przeprowadzana jest w oparciu o art. 6 ustawy *o ochronie zwierząt*, a także wiedzę naukową lub doświadczenie PLW, w tym przepisy dotyczące innych gatunków zwierząt, do których można się odnieść w drodze analogii. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, których nie można zakwalifikować jako znęcanie się nad zwierzętami, lecz które w opinii PLW mogą stanowić zagrożenie dla dobrostanu zwierząt, PLW wpisuje do protokołu zalecenia, zgodnie z którymi powinien postąpić właściciel zwierząt.
- 7a. W każdym przypadku stwierdzenia, iż doszło do naruszenia art. 37d ust.1 ustawy o ochronie zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii powinien nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego.
8. W przypadku stwierdzenia niezgodności podczas przeprowadzania kontroli warunków utrzymywania zwierząt futerkowych określonych w rozdziale 16, PLW, na podstawie art. 22 rozporządzenia Rady 1099/2009 może nakazać:
- a) zmianę standardowych procedur operacyjnych,
  - b) wstrzymanie uśmiercania zwierząt,

- c) zwiększenie częstotliwości kontroli ogłuszania i zmiany procedur monitorowania dotyczących ww. kontroli,
  - d) zawieszenie lub cofnięcie świadectwa kwalifikacji (w takim przypadku PLW, informuje o swojej decyzji właściwy organ, który wydał to świadectwo),
  - e) podjęcie działań niezbędnych do zapewnienia zgodności z zasadami dotyczącymi dobrostanu zwierząt.
9. PLW, w przypadku kontroli ochrony zwierząt futerkowych podczas uśmiercania, może także:
- a) wnioskować do właściwego organu o zawieszenie lub cofnięcie uprawnień wydanych dla ośrodka szkoleniowego do prowadzenia szkoleń dla osób zajmujących się uśmiercaniem,
  - b) w przypadku stwierdzenia, iż instrukcje obsługi urządzeń do unieruchamiania i ogłuszania zwierząt są niewłaściwe, poinformować producenta ww. urządzeń o konieczności wprowadzenia zmian do ww. instrukcji, z należyтым uwzględnieniem opinii naukowych.
10. W każdym przypadku podejrzenia, iż doszło do naruszenia art. 35 ustawy o ochronie zwierząt, PLW powinien złożyć, w trybie i na zasadach określonych we właściwych przepisach, zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
11. W każdym przypadku podejrzenia, iż doszło do naruszenia art. 37 ustawy o ochronie zwierząt, PLW powinien złożyć, w trybie i na zasadach określonych we właściwych przepisach, zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia wykroczenia lub wniosek o ukaranie.
12. W przypadku kontroli gospodarstw utrzymujących świnie, jeżeli PLW stwierdzi obecność świń pochodzących z innego państwa członkowskiego UE, posiadających obcięte ogony, a zgodnie z oświadczeniem rolnika, obcięcie ogona miało miejsce w państwie pochodzenia, PLW przesyła do GLW informację dotyczącą nieprawidłowości w handlu.

V. KONTROLE GOSPODARSTW

V.1. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane jest bydło

Kontrola obejmuje:

- 1) **system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy bydło utrzymywane jest w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj. systemie otwartym lub w pomieszczeniach inwentarskich:
  - a) na uwięzi;
  - b) bez uwięzi wolnostanowiskowo:
    - z wydzielonymi legowiskami, z wyjątkiem bydła opasowego i buhajów,
    - bez wydzielonych legowisk na ściółce, z wyjątkiem buhajów, krów i jałówek cielných powyżej 7. miesiąca ciąży,

- bez wydzielonych legowisk i ściółki, z wyjątkiem buhajów, krów i jałówek cielnych powyżej 7. miesiąca ciąży;

w przypadku, gdy jest to technologia chowu zwierząt dotychczas nie stosowana na terytorium RP, a więc wymagająca uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą o ochronie zwierząt, zostało wydane;

2) **wymagania weterynaryjne dla gospodarstw** – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

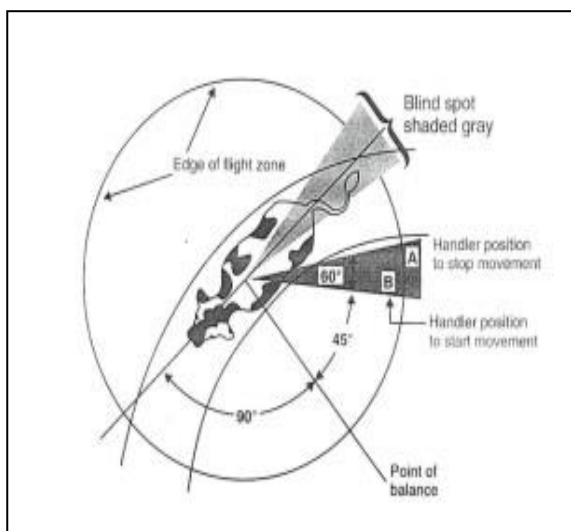
- a) czy podmiot uzyskał decyzję o uznaniu stada bydła za:
  - urzędowo wolne od gruźlicy,
  - urzędowo wolne od brucelozy,
  - urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła,
- b) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
  - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - wydzielone miejsce do składowania obornika,
  - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
  - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
  - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji;
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- d) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
- e) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”;
- f) czy w gospodarstwie nie są przetrzymywane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające:
  - substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu,
  - oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne;
- g) czy w gospodarstwie przestrzegany jest zakaz podawania zwierzętom gospodarskim:
  - substancji o działaniu tyreostatycznym,
  - stilbenów, pochodnych stilbenów, ich soli i estrów,
  - substancji o działaniu beta-agonistycznym,
  - oestradiolu 17 β i jego pochodnych estropodobnych,

– substancji o działaniu estrogennym innych niż oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne oraz o działaniu androgennym lub gestagennym z wyjątkiem podawania testosteronu i progesteronu oraz ich pochodnych, łatwo uwalniających w miejscu ich podawania związki macierzyste w wyniku procesu hydrolizy; produkty lecznicze weterynaryjne zawierające powyższe substancje mogą być stosowane jedynie w celach leczniczych oraz muszą spełniać wymagania dla dopuszczenia ich do obrotu określone w przepisach prawa farmaceutycznego, a także mogą być podawane wyłącznie przez lekarza weterynarii w postaci zastrzyku lub w postaci spirali dopochwowych - w przypadku leczenia dysfunkcji hormonów płciowych; ponadto, dopuszczone jest podawanie w celu przyspieszenia porodu u krów produktów leczniczych weterynaryjnych z zawartością substancji mających działanie beta-agonistyczne, w postaci zastrzyków;

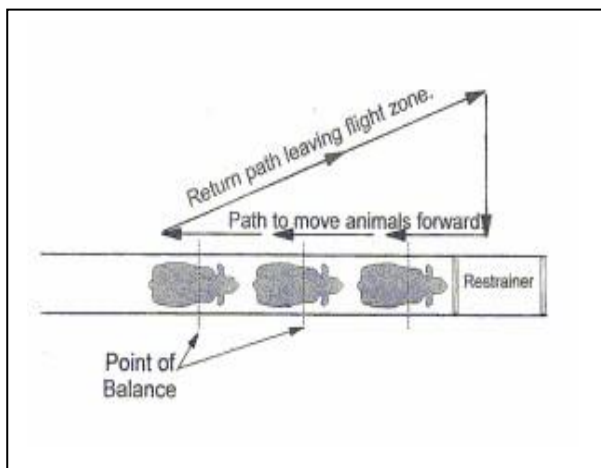
- 3) **sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela** – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, kulawizny, zapalenia wymienia, biegunki, osowiałość, odstawanie od stada, brak pobierania pokarmu); należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;
- 4) **sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta podczas przemieszczania na terenie gospodarstwa** – PLW powinien upewnić się, że do popędzania zwierząt nie stosuje się przedmiotów lub narzędzi, które mogą spowodować okaleczenie zwierzęcia, a także:
- a) czy stosowanie narzędzi do przepędzania ograniczono do niezbędnego minimum i tylko do sytuacji, gdy przed zwierzętami jest wolna droga, którą mogą się poruszać,
  - b) czy do przepędzania zwierząt są używane wyłącznie grzechotki, klepaki, płachty z tworzyw sztucznych, sklejki, twardej gumy – nie wolno stosować drągów, prętów ani zakończonych ostro przedmiotów,
  - c) w odniesieniu do przyrządów emitujących impulsy elektryczne –, czy są używane jedynie w sytuacjach gdy zwierzę, przed którym jest wolna przestrzeń, nie reaguje na inne metody stosowane w celu spowodowania jego ruchu do przodu; czy impuls jest stosowany jedynie w mięśnie zadu i trwa nie dłużej niż 1 sekundę; czy pomiędzy kolejnymi impulsami następuje przerwa, a ponadto, jeśli na impuls nie było reakcji, czy był on ponawiany (impulsy elektryczne mogą być stosowane jednokrotnie),
  - d) czy zwierzęta, które nie mogą poruszać się o własnych siłach nie są ciągnięte za głowę, kończyny, ogon, czy sierść, wykręcany jest im ogon oraz, czy stosowane są środki nacisku na gałki oczne, ciągnięcie za uszy oraz inne metody powodujące ból u zwierzęcia,
  - e) czy wykorzystuje się przy przemieszczaniu zwierząt wzorce zachowań prezentowanych przez większość zwierząt gospodarskich:
    - podążanie za przywódcą stada,

- reakcja ucieczki przy przekroczeniu „strefy ucieczki” (strefa ucieczki-najmniejsza odległość na jaką zwierzę pozwala się zbliżyć człowiekowi lub naturalnemu wrogowi) – unikanie gwałtownego wkraczania w strefę ucieczki, gdyż może to spowodować panikę zwierzęcia,
- przemieszczanie zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi” znajdującego się na wysokości łopatki zwierzęcia – aby spowodować ruch zwierzęcia do przodu należy przesunąć się w kierunku zadu zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki, jeśli zaś chcemy, aby zwierzę się cofnęło, należy przesunąć się w kierunku głowy zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki; w celu zatrzymania zwierzęcia należy wyjść poza strefę ucieczki,
- w szczególności przeżuwacze mają tendencje do poruszania się w kierunku przeciwnym, niż porusza się osoba znajdująca się w ich strefie ucieczki; w celu wywołania ruchu tylko jednego zwierzęcia osoba obsługująca powinna zatrzymać się po przekroczeniu punktu równowagi tego zwierzęcia;

Edge of flight zone – granica dystansu ucieczki
 Point of balance – punkt równowagi
 Handler position to start movement – pozycja osoby obsługującej aby spowodować ruch zwierzęcia
 Handler position to stop movement – pozycja osoby obsługującej aby zatrzymać ruch zwierzęcia
 Blind spot shaded Gray – ślepa strefa

Rys. 2. Schemat przemieszczania zwierząt przy wykorzystaniu „strefy ucieczki”.

Point of balance – punkt równowagi
 Path to move animals forward – droga którą powinna poruszać się osoba obsługująca, aby zwierzęta poruszały się do przodu
 Return path leaving flight zone – droga powrotna (opuszczenia strefy dystansu ucieczki) osoby obsługującej.

Rys. 3. Schemat przemieszczania zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi”.

5) **wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt** – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz , czy jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji. Podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz, czy zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami;
- b) czy podłoga jest twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka, nieśliska oraz, czy nie ma w niej ubytków, które mogłyby być niebezpieczne dla zwierząt; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną, w przypadku utrzymywania bydła na podłodze szczelinowej zaleca się także, aby odpowiadała ona poniższym wymaganiom, w przypadku:
  - krów (szerokość szczelin i beleczek w cm): 4,0 i 12-14 cm,
  - cieląt (szerokość szczelin i beleczek w cm): 2,5 i 6-8 cm,
  - jałówek do 15 miesięcy i opasów do 350 kg; 3,0 i 8-10 cm,
  - jałówek pow. 15 miesięcy i opasów pow. 350 kg; 3,5 i 10 cm,
- c) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy u zwierząt, czy urządzenia do wiązania zwierząt są skonstruowane w taki sposób, aby nie powodowały urazów u zwierząt, a także aby uwiązane do nich zwierzęta miały możliwość swobodnego położenia się i wstania oraz swobodny dostęp do wody i karmy,
- d) czy wyposażenie pomieszczeń i przegrody technologiczne, takie jak: drabiny paszowe, przegrody stanowisk oraz wszelkiego rodzaju wygrodenia w oborach są dostosowane do odpowiedniej kategorii zwierząt pod względem wysokości, prześwitów, wytrzymałości itp. aby spełniły swoją rolę; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się, aby posiadały one następujące wymiary:
  - wysokość drabin paszowych: krowy i cielęta (od poziomu stanowiska) - 110-120 cm, jałówki i młode bydło opasowe - 130 cm,
  - wysokość przegród między stanowiskami - 90-100 cm,
  - wysokość krawędzi żłobu (wymiar w dolnych granicach dotyczą zwierząt młodszych): przy stanowiskach krótkich (od poziomu stanowiska) 22-30 cm, przy systemie wolnostanowiskowym (od strony zwierząt) 40-55 cm,

- poziom dna żłobu: ponad poziom stanowiska przy stanowiskach krótkich 8-10 cm, ponad poziom korytarza przy systemie wolnostanowiskowym 20-30 cm,
  - wysokość przegród kojców grupowych przy utrzymaniu: cieląt 110-120 cm, jałówek i młodego bydła opasowego - 130 cm,
- e) czy szerokość tras komunikacyjnych oraz szerokość furtek, przejść i otworów drzwiowych uwzględnia wymiary zwierząt i środków transportu wjeżdżających do pomieszczeń inwentarskich; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się, aby odpowiadały następującym wymiarom i danym:
- powierzchnia korytarzy w oborze wolnostanowiskowej wykorzystywanych w celu zapewnienia swobodnego ruchu oraz dojścia krów do paszy, wody i doju powinna wynosić 4 metry kwadratowe na sztukę,
  - szerokość korytarza paszowego (w zależności od sposobu zadawania pasz) powinna wynieść ok. 150-500 cm,
  - szerokość korytarza gnojowego w oborze uwięziowej, ściółkowej (łącznie z kanałami gnojowymi): powinna wynieść ok. 190-210 cm dla korytarza przyściennego, oraz ok. 250 cm dla korytarza środkowego,
  - szerokość korytarza gnojowego w oborze uwięziowej, bezściółkowej (bez kanałów gnojowych) powinna wynieść ok. 120-150 cm dla korytarza przyściennego oraz 120-150 cm dla korytarza środkowego,
  - szerokość korytarza gnojowego w oborze wolnostanowiskowej (wymiar dolny dotyczy jałówek) przy ciągu paszowym powinna wynieść ok. 270-300 cm, a między rzędami legowisk ok. 220-250 cm,
  - szerokość korytarza poprzecznego (w zależności od funkcji) powinna wynieść ok. 90-210 cm dla korytarza przyściennego oraz 150-400 cm dla korytarza środkowego,
  - szerokość bramek do kojców i drzwi na wybiegi dla krów i jałówek cielnych – bramki: 100-110 cm, drzwi: 120-150 cm oraz dla jałówek i młodego bydła opasowego – bramki: 90 cm, drzwi: 120 cm,
- f) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz system wentylacji awaryjnej,
- g) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- h) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku systemu otwartego uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi; należy sprawdzić, czy zapewniono osłonę przed zbyt silnym nasłonecznieniem, wiatrem, niskimi temperaturami oraz przed przeciągami;

- 6) **minimalne normy powierzchni** – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj.:
- a) w systemie utrzymywania bydła, w pomieszczeniach inwentarskich na uwięzi, wymiary stanowiska powinny wynosić w przypadku:
    - krów i jałówek powyżej 7. miesiąca ciąży – co najmniej dł. 1,6 m x szer. 1,1 m,
    - jałówek powyżej 6. miesiąca życia, nie dłużej niż do 7. miesiąca ciąży – co najmniej dł. 1,5 m x szer. 1 m,
    - buhajów – co najmniej dł. 2,4 m x szer. 1,4 m,
    - bydła opasowego o masie ciała do 300 kg – co najmniej dł. 1,3 m x szer. 0,8 m,
    - bydła opasowego o masie ciała powyżej 300 kg – co najmniej dł. 1,45 m x szer. 0,95 m,
  - b) w systemie utrzymywania bydła, w pomieszczeniach inwentarskich bez uwięzi wolnostanowiskowo z wydzielonymi legowiskami na ściółce, wymiary wydzielonego legowiska powinny wynosić w przypadku:
    - krów i jałówek powyżej 7. miesiąca ciąży – co najmniej dł. 2,1 m x szer. 1,1 m,
    - jałówek powyżej 6. miesiąca życia, nie dłużej niż do 7. miesiąca ciąży – co najmniej dł. 1,9 m x szer. 0,9 m,
  - c) w systemie utrzymania bydła na głębokiej ściółce zaleca się, aby wartości wskazane w lit. a oraz lit. b zwiększono o 30%; system ten jest zalecany szczególnie dla ras mięsnych,
  - d) w systemie utrzymywania bydła, w pomieszczeniach inwentarskich bez uwięzi wolnostanowiskowo bez wydzielonych legowisk i ściółki, powierzchnia powinna, w przeliczeniu na jedną sztukę, wynosić w przypadku utrzymywania:
    - krów i jałówek powyżej 7. miesiąca ciąży – co najmniej 4,5 m²,
    - jałówek powyżej 6. miesiąca życia, nie dłużej niż do 7. miesiąca ciąży – co najmniej 2,2 m²,
    - bydła opasowego o masie ciała do 300 kg – co najmniej 1,6 m²,
    - bydła opasowego o masie ciała powyżej 300 kg – co najmniej 2,2 m²,
  - e) w systemie utrzymywania bydła, w pomieszczeniach inwentarskich bez uwięzi wolnostanowiskowo bez wydzielonych legowisk i ściółki, z wyjątkiem buhajów, krów i jałówek cielnych powyżej 7. miesiąca ciąży, powierzchnia powinna, w przeliczeniu na jedną sztukę, wynosić w przypadku utrzymywania:
    - jałówek powyżej 19. miesiąca życia do 7. miesiąca ciąży – co najmniej 2 m²,
    - jałówek powyżej 6. do 19. miesiąca życia – co najmniej 1,6 m²,
    - bydła opasowego o masie ciała do 300 kg – co najmniej 1,3 m²,
    - bydła opasowego o masie ciała powyżej 300 kg – co najmniej 1,8 m²,
  - f) w systemie otwartym utrzymywania bydła, powierzchnia, na której jest utrzymywane bydło, w przeliczeniu na jedną sztukę, powinna wynosić w przypadku:

- jałówek – co najmniej 10 m²,
- krów – co najmniej 15 m²,
- buhajów – co najmniej 20 m²;

w celu przeprowadzenia kontroli minimalnych norm powierzchni, które powinny zostać zapewnione zwierzętom utrzymywanym w systemie stanowiskowym lub z wydzielonymi legowiskami, PLW może posiłkować się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak powinien dokonać także pomiaru kilku losowo wybranych stanowisk lub legowisk, co najmniej 2 - 4%; w przypadku kontroli minimalnych norm powierzchni, które powinny zostać zapewnione zwierzętom utrzymywanym w systemie bez wydzielonego legowiska, w szczególności w systemie otwartym, oceny powierzchni można dokonać na podstawie przedstawionych planów, bez konieczności dokonywania pomiarów;

7) **pozostałe warunki utrzymania** – PLW powinien skontrolować w szczególności:

- a) czy zapewniono zwierzętom swobodę ruchu; w przypadku stosowania uwięzi, czy nie powoduje ona uszkodzeń ciała ani innego rodzaju cierpienia, czy nie ogranicza niezbędnego ruchu, a w szczególności możliwości kładzenia się, wstawania oraz leżenia,
- b) czy zwierzęta nie utrzymywane grupowo mają zapewniony kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami,
- c) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego, zaleca się uwzględnienie następujących informacji:
  - optymalna wartość natężenia światła w pomieszczeniach dla bydła powinna wynosić od 20 do 30 lux,
  - ocena właściwego oświetlenia przy stosowaniu światła naturalnego powinna polegać na ocenie stosunku powierzchni okien do podłogi,
  - powierzchnia okien powinna wynosić 5-10% powierzchni podłogi, zaś w przypadku stosowania świetlika kalenicowego (okna dachowe), powierzchnia całkowita powinna wynosić 3-5% powierzchni podłogi,
  - w miesiącach zimowych zalecane jest stosowanie oświetlenia sztucznego przez około 8 godzin, przy czym długość sztucznego dnia powinna wynosić 16 godzin; oświetlenie sztuczne winno odpowiadać dziennemu w godzinach od 9 do 17,
- d) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się uwzględnienie okoliczności, iż optymalna temperatura wynosi 4-16°C przy wilgotności 60-70% (w porodówce 16-20°C) oraz, że zwierzęta trzymane na uwięzi i chore mają trudności ze znośnością niskich temperatur,
- e) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby nie przekraczały:
  - 3 000 ppm w przypadku dwutlenku węgla (CO₂),

- 5 ppm w przypadku siarkowodoru (H₂S),
  - 20 ppm w przypadku amoniaku (NH₃),
- f) czy wymiana powietrza kształtuje się na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby wynosiła 90 m³/1szt./h w okresie zimowym, natomiast w okresie letnim 350–400 m³/1szt./h;

8) **sposób podawania paszy i wody** – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej dwa razy dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego; przez stały dostęp do wody rozumie się zazwyczaj poidła automatyczne, jednakże, w przypadku gospodarstw utrzymujących pojedyncze sztuki zwierząt na użytek własny w systemie przyzagrodowym, gdzie właściciel jest w stanie zapewnić uzupełnianie wody na bieżąco, dopuszczalne jest pojenie zwierząt przy użyciu koryta lub innego pojemnika na wodę,

- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

zalecane warunki, dające pewność, iż każda sztuka bydła spożyje odpowiednią ilość paszy oraz zapobiegające agresji to zapewnienie jednego stanowiska paszowego na jedno zwierzę przy żywieniu ograniczonym, natomiast przy żywieniu do woli maksymalnie 3 krowy powinny korzystać z jednego stanowiska paszowego; przy żywieniu do woli pasza powinna być dostępna na stole paszowym przez 20-22 godziny na dobę, przy obowiązkowym oświetleniu obszaru paszowego nocą;

zaleca się, aby stanowiska żywieniowe spełniały następujące parametry: szerokość dostępu do stołu paszowego na 1 krowę – 0,70 m, wysokość murku oddzielającego krowy od stołu paszowego ponad poziom posadzki – 0,50 do 0,60 m, podwyższenie stołu paszowego – 0,10-0,15 m, szerokość kwasoodpornej powierzchni stołu paszowego – minimum 1,00 m, wysokość górnej krawędzi drabiny paszowej ponad stanowiskiem, min. 1,35 m;

w wiatach lub podobnych formach zabezpieczeń stosowanych w systemie otwartym należy zapewnić, szczególnie zimą, niezamarzającą paszę i wodę (poidła niezamarzające) oraz suche legowiska z dużą ilością ściółki;

9) **stan zwierząt** – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
- stan odżywienia zwierząt,
  - stan racic,
  - występowanie kulawizn oraz ich stopień,
  - występowanie innych objawów chorobowych,

- stan gruczołu mlekowego,
  - stan powłok skórnych – występowanie otarć, skaleczeń i chorób skóry,
- b) czy w przypadku gdy w gospodarstwie znajdują się chore lub ranne zwierzęta, zostały one odizolowane od reszty stada oraz, czy zapewniono im opiekę lekarsko-weterynaryjną i w zależności od stanu zdrowia odpowiednie warunki np. ściółkę lub wyższą temperaturę,
- c) czy w gospodarstwie znajdują się pomieszczenia lub wydzielone miejsca, które mogą służyć do odizolowania chorego zwierzęcia oraz, czy ich liczba i powierzchnia są adekwatne do liczebności stada;
- 10) **dokumentację** – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczącą okresu co najmniej 3 lat od daty dokonania wpisu, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia;
- ponadto kontroli podlegają także rejestry upadków, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy o *ochronie zwierząt* mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.2. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są cielęta (zwierzęta z gatunku bydło domowe, w wieku od urodzenia do 6 miesięcy życia)

Kontrola obejmuje:

- 1) **system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy cielęta utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawa, tj. systemie otwartym lub w pomieszczeniach inwentarskich. Kontrolując gospodarstwo utrzymujące cielęta należy wziąć pod uwagę, że:
- a) cieląt nie można utrzymywać na uwięzi (z wyjątkiem pory karmienia trwającej nie dłużej niż jedną godzinę),
  - b) w przypadku gospodarstw utrzymujących więcej niż 6 cieląt, cielęta powyżej 8 tygodnia życia nie mogą być utrzymywane w pojedynczych boksach;

w przypadku, gdy technologia chowu zwierząt, dotychczas nie była stosowana na terytorium RP, a więc wymaga uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

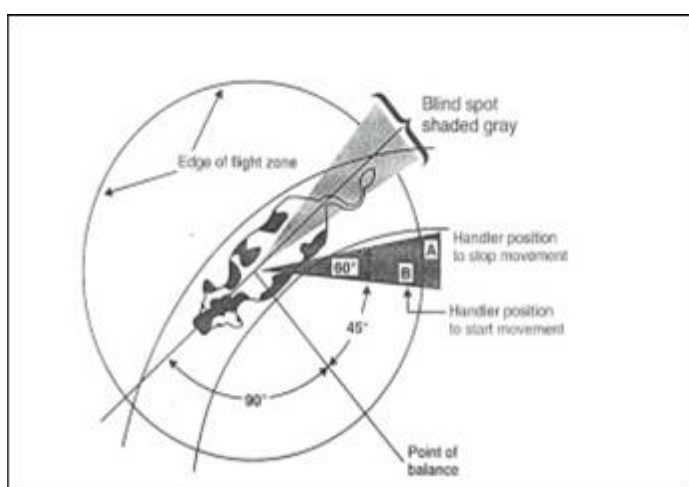
2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

- a) czy podmiot uzyskał decyzję o uznaniu stada bydła za:
  - urzędowo wolne od gruźlicy,
  - urzędowo wolne od brucelozy,
  - urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła,
- b) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
  - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - wydzielone miejsce do składowania obornika,
  - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
  - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
  - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- d) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta utrzymywane są w, czystości,
- e) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”;
- f) czy w gospodarstwie nie są przetrzymywane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające:
  - substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu,
  - oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne,
- g) czy w gospodarstwie przestrzegany jest zakaz podawania zwierzętom gospodarskim:
  - substancji o działaniu tyreostatycznym,
  - stilbenów, pochodnych stilbenów, ich soli i estrów,
  - substancji o działaniu beta-agonistycznym,
  - oestradiolu 17 β i jego pochodnych estropodobnych,
  - substancji o działaniu estrogenym innych niż oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne oraz o działaniu androgenym lub gestagenym

z wyjątkiem podawania testosteronu i progesteronu oraz ich pochodnych, łatwo uwalniających w miejscu ich podawania związki macierzyste w wyniku procesu hydrolizy; produkty lecznicze weterynaryjne zawierające powyższe substancje mogą być stosowane jedynie w celach leczniczych oraz muszą spełniać wymagania dla dopuszczenia ich do obrotu określone w przepisach prawa farmaceutycznego, a także mogą być podawane wyłącznie przez lekarza weterynarii w postaci zastrzyku lub w postaci spirali dopochwowych - w przypadku leczenia dysfunkcji hormonów płciowych; ponadto, dopuszczone jest podawanie w celu przyspieszenia porodu u krów produktów leczniczych weterynaryjnych z zawartością substancji mających działanie beta-agonistyczne, w postaci zastrzyków;

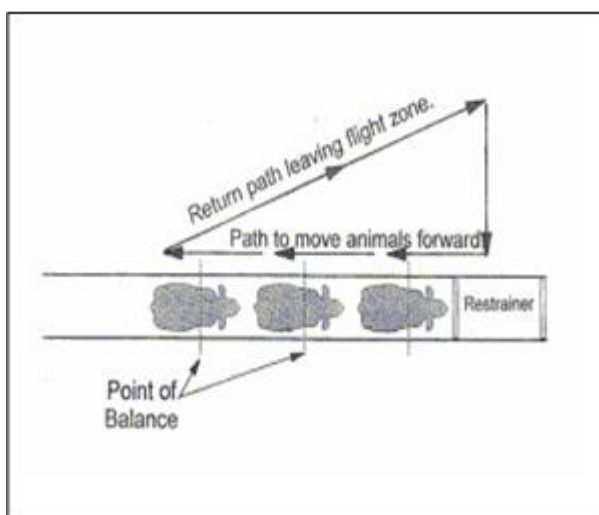
- 3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela** – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie, w przypadku systemu otwartego, a dwa razy dziennie w przypadku utrzymania w pomieszczeniach inwentarskich oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, kulawizny, biegunki, osowiałość, odstawanie od stada, niepobieranie pokarmu). Należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego.
- 4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta podczas przemieszczania na terenie gospodarstwa** – PLW powinien upewnić się, że do popędzania zwierząt nie stosuje się przedmiotów lub narzędzi, które mogą spowodować okaleczenie zwierzęcia, a także:
- a) czy stosowanie narzędzi do przepędzania ograniczono do niezbędnego minimum i tylko do sytuacji, gdy przed zwierzętami jest wolna droga, którą mogą się poruszać,
  - b) czy do przepędzania zwierząt są używane wyłącznie grzechotki, klepaki, płachty z tworzyw sztucznych, sklejki, twardej gumy – nie wolno stosować drągów, prętów ani zakończonych ostro przedmiotów,
  - c) czy nie są stosowane przyrządy emitujące impulsy elektryczne,
  - d) czy zwierzęta, które nie mogą poruszać się o własnych siłach nie są ciągnięte za głowę, kończyny, ogon, czy sierść, wykręcany jest im ogon oraz, czy stosowane są środki nacisku na gałki oczne, ciągnięcie za uszy oraz inne metody powodujące ból u zwierzęcia,
  - e) czy wykorzystuje się przy przemieszczaniu zwierząt wzorce zachowań prezentowanych przez większość zwierząt gospodarskich:
    - podążanie za przywódcą stada,
    - reakcja ucieczki przy przekroczeniu „strefy ucieczki” (strefa ucieczki-najmniejsza odległość na jaką zwierzę pozwala się zbliżyć człowiekowi lub naturalnemu wrogowi) – unikanie gwałtownego wkraczania w strefę ucieczki, gdyż może to spowodować panikę zwierzęcia,

- przemieszczanie zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi” znajdującego się na wysokości łopatki zwierzęcia - aby spowodować ruch zwierzęcia do przodu należy przesunąć się w kierunku zadu zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki, jeśli zaś chcemy, aby zwierzę się cofnęło, należy przesunąć się w kierunku głowy zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki; w celu zatrzymania zwierzęcia należy wyjść poza strefę ucieczki,
- w szczególności przeżuwacze mają tendencje do poruszania się w kierunku przeciwnym, niż porusza się osoba znajdująca się w ich strefie ucieczki; w celu wywołania ruchu tylko jednego zwierzęcia osoba obsługująca powinna zatrzymać się po przekroczeniu punktu równowagi tego zwierzęcia;

Edge of flight zone – granica dystansu ucieczki
 Point of balance – punkt równowagi
 Handler position to start movement – pozycja osoby obsługującej aby spowodować ruch zwierzęcia
 Handler position to stop movement – pozycja osoby obsługującej aby zatrzymać ruch zwierzęcia
 Blind spot shaded Gray – ślepa strefa

Rys. 4. Schemat przemieszczania zwierząt przy wykorzystaniu „strefy ucieczki”.

Point of balance – punkt równowagi
 Path to move animals forward – droga którą powinna poruszać się osoba obsługująca, aby zwierzęta poruszały się do przodu
 Return path leaving flight zone – droga powrotna (opuszczenia strefy dystansu ucieczki) osoby obsługującej.

Rys. 5. Schemat przemieszczania zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi”.

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz, czy jest łatwy do czyszczenia i dezynfekcji. Podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody oraz zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami,
- b) czy konstrukcja pomieszczeń i sprzętu nie powoduje urazów i uszkodzeń ciała zwierząt – należy więc zwrócić uwagę, czy podłoga jest twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka, nieśliska oraz nie ma w niej ubytków, które mogłyby być niebezpieczne dla zwierząt; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną, w przypadku utrzymywania cieląt na podłodze szczelinowej zaleca się, aby odpowiadała ona następującym wymiarom: szerokość szczelin - 2,5 cm i szerokość beleczek 6-8 cm,
- c) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy u zwierząt, czy urządzenia do wiązania zwierząt są skonstruowane w taki sposób, aby nie powodowały urazów, a także, aby zwierzęta uwiązane do nich na czas karmienia miały swobodny dostęp do karmy,
- d) czy powierzchnia legowiska dla cieląt jest wygodna, czysta i odwodniona oraz, czy cielęta do ukończenia 2 tyg. życia są utrzymywane na ściółce,
- e) czy przegrody technologiczne, takie jak: drabiny paszowe, przegrody stanowisk oraz wszelkiego rodzaju wygradzenia w oborach są dostosowane do odpowiedniej kategorii zwierząt pod względem wysokości, prześwitów, wytrzymałości itp., aby spełniły swoją rolę; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się, aby posiadały one następujące wymiary:
  - wysokość drabin paszowych (od poziomu stanowiska) - 110-120 cm,
  - wysokość przegród między stanowiskami - 90-100 cm,
  - wysokość krawędzi żłobu (wymiar w dolnych granicach dotyczą zwierząt młodszych przy systemie wolnostanowiskowym (od strony zwierząt) 40-55 cm,
  - poziom dna żłobu ponad poziom korytarza przy systemie wolnostanowiskowym 20-30 cm,
  - wysokość przegród kójców grupowych przy utrzymaniu cieląt – 110-120 cm,
- f) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz system wentylacji awaryjnej,

- g) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- h) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku systemu otwartego uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi; należy sprawdzić, czy zapewniono osłonę przed zbyt silnym nasłonecznieniem, wiatrem, niskimi temperaturami oraz przed przeciągami;

6) minimalne normy powierzchni – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj.:

- a) w systemie utrzymywania cieląt w pomieszczeniach inwentarskich grupowo, powierzchnia kojca, w przeliczeniu na jedną sztukę, wynosi dla cieląt:
  - o masie ciała do 150 kg – co najmniej 1,5 m²,
  - o masie ciała powyżej 150 do 220 kg – co najmniej 1,7 m²,
  - o masie ciała powyżej 220 kg – co najmniej 1,8 m²,
- b) w systemie utrzymywania cieląt w pomieszczeniach inwentarskich pojedynczo:
  - wymiary kojca wynoszą: szerokość – co najmniej wysokość cielęcia w kłębie, długość – co najmniej 1,1 długości ciała cielęcia mierzonej od czubka nosa do ogonowej krawędzi guza kulszowego,
  - ściany kojca powinny być wykonane w sposób umożliwiający cielętom kontakt wzrokowy i fizyczny,
- c) w systemie otwartym, powierzchnia, na której są utrzymywane cielęta, w przeliczeniu na jedną sztukę, wynosi co najmniej 5 m²;

w celu przeprowadzenia kontroli minimalnych norm powierzchni, które powinny zostać zapewnione zwierzętom utrzymywanym w pomieszczeniach inwentarskich, PLW może posłużyć się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak powinien dokonać także pomiaru kilku losowo wybranych kójców, co najmniej 2-4 %; w przypadku kontroli minimalnych norm powierzchni które powinny zostać zapewnione zwierzętom utrzymywanym w systemie bez wydzielonego legowiska, w szczególności przy systemie otwartym, ocenę powierzchni można dokonać na podstawie przedstawionych planów bez konieczności dokonywania pomiarów;

7) pozostałe warunki utrzymania – PLW powinien skontrolować w szczególności:

- a) czy zapewniono zwierzętom swobodę ruchu;
- b) czy zwierzęta nie utrzymywane grupowo mają zapewniony kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami;
- c) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego, bądź światła sztucznego. Oświetlenie sztuczne winno odpowiadać

dziennemu w godzinach od 9 do 17; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się uwzględnienie następujących informacji:

- optymalna wartość natężenia światła w pomieszczeniach dla bydła powinna wynosić od 20 do 30 lux,
  - ocena właściwego oświetlenia przy stosowaniu światła naturalnego powinna polegać na ocenie stosunku powierzchni okien do podłogi,
  - powierzchnia okien powinna wynosić 5-10% powierzchni podłogi, zaś w przypadku stosowania świetlika kalenicowego (okna dachowe), powierzchnia całkowita powinna wynosić 3-5% powierzchni podłogi,
- d) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się uwzględnienie okoliczności, iż optymalna temperatura wynosi 4-16°C przy wilgotności 60-70% (w porodówce 16-20°C);
- e) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; nie powinny przekraczać:
- 3 000 ppm w przypadku dwutlenku węgla (CO₂),
  - 5 ppm w przypadku siarkowodoru (H₂S),
  - 20 ppm w przypadku amoniaku (NH₃),
- f) czy wymiana powietrza kształtuje się na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby wynosiła 90 m³/1szt./h w okresie zimowym, natomiast w okresie letnim 350–400 m³/1szt./h;

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić, czy:

- a) zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody,
- b) w przypadku utrzymywania cieląt grupowo, gdy nie są one żywione do woli lub z elektronicznych stacji odpasowych, czy każde cielę ma zapewniony dostęp do paszy w tym samym czasie,
- c) czy pasza zawiera ilość żelaza zapewniającą we krwi cieląt poziom hemoglobiny wynoszący co najmniej 4,5 milimol/litr; zawartość Fe w preparacie mlekozastępczym zapewniająca ww. poziom hemoglobiny wynosi 100-150 mg,
- d) czy pasza dla cieląt powyżej 2 tygodni życia zawiera pasze włókniste, z tym że dawkę tej paszy dla cieląt od 8. do 20. tygodnia życia zwiększa się od 50 do 250 g dziennie,
- e) czy cielęta otrzymują pokarm matki niezwłocznie po urodzeniu, nie później jednak niż przed upływem 6 godzin od urodzenia – zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się aby siara była podana ciepła w 4-5 porcjach dziennie z tym, że pierwsza dawka powinna wynosić 1-1,5 litra; w kolejnych dniach zmniejsza się częstotliwość pojenia do 3 razy, równocześnie należy zwiększyć ilość siary nawet do 9 litrów; duża ilość pobranej siary korzystnie wpływa na wzrost i zdrowie cielęcia pod warunkiem, że karmi się je ostrożnie bez przekarmiania; siara powinna być podawana w, czystych wiadrach, bezpośrednio po doju i

wymieszaniu w temperaturze ok. 35°C; od piątego dnia życia cielę może otrzymywać mleko zbiorcze dwa razy,

- f) czy nie zakłada się cielętom kagańców,
- g) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

9) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
  - stan odżywienia zwierząt (anemia, kacheksja),
  - stan racic,
  - występowanie kulawizn i ich stopień,
  - występowanie innych objawów chorobowych,
  - stan powłok skórnych – występowanie otarć, skaleczeń i chorób skóry,
- b) czy w przypadku, gdy w gospodarstwie znajdują się chore lub ranne zwierzęta, zostały one odizolowane od reszty stada oraz, czy zapewniono im opiekę lekarsko-weterynaryjną i w zależności od stanu zdrowia odpowiednie warunki np. ściółkę lub wyższą temperaturę,
- c) czy w gospodarstwie znajdują się pomieszczenia lub wydzielone miejsca, które mogą służyć do odizolowania chorego zwierzęcia oraz, czy ich liczba i powierzchnia są adekwatne do liczebności stada;

10) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczącą okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia;

ponadto, kontroli podlegają także rejestry upadków, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły. Art. 12 ust. 6a ustawy *o ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.3. Kontrola gospodarstw, w których utrzymuje się świnie

Kontrola obejmuje:

1) system utrzymania zwierząt – PLW powinien skontrolować, czy zwierzęta utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi tj. w systemie otwartym lub w pomieszczeniach inwentarskich w kojcach na ściółce lub bez ściółki pojedynczo lub grupowo. W przypadku utrzymywania świń grupowo należy sprawdzić, czy:

- a) w jednym kojcu umieszczone są zwierzęta w podobnym wieku,
- b) zostały podjęte działania minimalizujące agresję i zapobiegające walkom zwierząt,
- c) w przypadkach, gdy zwierzę jest chore, zranione, wykazuje cechy agresywne lub jest atakowane przez inne zwierzęta, czasowo utrzymywane jest pojedynczo;

w przypadku utrzymywania 10 lub więcej loch i loszek, od 4 tygodnia po pokryciu do 1 tygodnia przed planowanym porodem, lochy i loszki powinny być utrzymywane grupowo;

do utrzymania grupowego loch i loszek mogą być zastosowane kojce, w których znajdują się stanowiska umożliwiające czasowe zamknięcie lochy np. na czas sprząwania, karmienia itp.; warunkiem jest, aby w ww. stanowiskach lochy były zamykane jedynie na czas przeprowadzenia ww., czynności, natomiast przez resztę czasu mogły dowolnie korzystać z tych stanowisk, tj. mogą do nich wchodzić oraz je opuszczać; ponadto, pozostałą część kojca musi stanowić legowisko, o powierzchni pozwalającej zwierzętom na wspólny odpoczynek;

w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

- a) czy podmiot ma rozpoznany status w odniesieniu do choroby Aujeszky'ego,
- b) czy w gospodarstwie znajduje się, czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
  - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - wydzielone miejsce do składowania obornika,
  - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
  - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
  - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,

- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- d) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
- e) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”,
- f) czy w gospodarstwie nie są przetrzymywane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające:
  - substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu,
  - oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne,
- g) czy w gospodarstwie przestrzegany jest zakaz podawania zwierzętom gospodarskim:
  - substancji o działaniu tyreostatycznym,
  - stilbenów, pochodnych stilbenów, ich soli i estrów,
  - substancji o działaniu beta-agonistycznym,
  - oestradiolu 17 β i jego pochodnych estropodobnych,
  - substancji o działaniu estrogennym innych niż oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne oraz o działaniu androgennym lub gestagennym,
 wyjątkiem podawania testosteronu i progesteronu oraz ich pochodnych, łatwo uwalniających w miejscu ich podawania związki macierzyste w wyniku procesu hydrolizy; produkty lecznicze weterynaryjne zawierające powyższe substancje mogą być stosowane jedynie w celach leczniczych oraz muszą spełniać wymagania dla dopuszczenia ich do obrotu określone w przepisach prawa farmaceutycznego, a także mogą być podawane wyłącznie przez lekarza weterynarii w postaci zastrzyku lub w postaci spirali dopochwowych - w przypadku leczenia dysfunkcji hormonów płciowych;

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, kulawizny, biegunki, osowiałość, odstawanie od stada, niepobieranie pokarmu);

należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta podczas przemieszczania na terenie gospodarstwa – PLW powinien upewnić się, że do popędzania zwierząt nie stosuje się przedmiotów lub narzędzi, które mogą spowodować okaleczenie zwierzęcia, a także:

- a) czy stosowanie narzędzi do przepędzania ograniczono do niezbędnego minimum i tylko do sytuacji, gdy przed zwierzętami jest wolna droga, którą mogą się poruszać,

- b) czy do przepędzania zwierząt są używane wyłącznie grzechotki, klepaki, płachty z tworzyw sztucznych, sklejki, twardej gumy – nie wolno stosować drągów, prętów ani zakończonych ostro przedmiotów,
- c) w odniesieniu do przyrządów emitujących impulsy elektryczne –, czy są używane jedynie w sytuacjach gdy zwierzę, przed którym jest wolna przestrzeń, nie reaguje na inne metody stosowane w celu spowodowania jego ruchu do przodu; czy impuls jest stosowany jedynie w mięśnie zadu i trwa nie dłużej niż 1 sekundę; czy pomiędzy kolejnymi impulsami następuje przerwa, a ponadto, jeśli na impuls nie było reakcji, czy był on ponawiany (impulsy elektryczne mogą być stosowane jednokrotnie),
- d) czy zwierzęta, które nie mogą poruszać się o własnych siłach nie są ciągnięte za głowę, kończyny, ogon, wykręcany jest im ogon oraz, czy stosowane są środki nacisku na gałki oczne, ciągnięcie za uszy oraz inne metody powodujące ból u zwierzęcia,
- e) czy wykorzystuje się przy przemieszczaniu zwierząt wzorce zachowań prezentowanych przez większość zwierząt gospodarskich:
  - podążanie za przywódcą stada,
  - reakcja ucieczki przy przekroczeniu „strefy ucieczki” (strefa ucieczki - najmniejsza odległość na jaką zwierzę pozwala się zbliżyć człowiekowi lub naturalnemu wrogowi) – unikanie gwałtownego wkraczania w strefę ucieczki, gdyż może to spowodować panikę zwierzęcia,
  - przemieszczanie zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi” znajdującego się na wysokości łopatki zwierzęcia – aby spowodować ruch zwierzęcia do przodu należy przesunąć się w kierunku zadu zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki, jeśli zaś chcemy, aby zwierzę się cofnęło, należy przesunąć się w kierunku głowy zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki; w celu zatrzymania zwierzęcia należy wyjść poza strefę ucieczki;

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami,
- b) czy podłoga jest twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka, nieśliska oraz nie ma w niej dziur i ubytków, które mogłyby być niebezpieczne dla zwierząt; w przypadku utrzymywania świń w pomieszczeniach inwentarskich na betonowej podłodze szczelinowej, powinna ona odpowiadać poniższym wymaganiom (wymagania

dotyczące wymiarów otworów i beleczek podłogi rusztowej dotyczą jedynie betonowej podłogi rusztowej i nie mają zastosowania np. w przypadku rusztów plastikowych):

- szerokość otworów w podłodze powinna wynosić nie więcej niż: 11 mm dla prosiąt, 14 mm dla warchlaków, loszek i knurków hodowlanych, 18 mm dla tuczników oraz 20 mm dla loszek po pokryciu lub loch,
- szerokość beleczki w podłodze powinna wynosić co najmniej: 50 mm dla prosiąt i warchlaków oraz 80 mm dla tuczników, loszek i knurków hodowlanych, loszek po pokryciu lub loch;

jednocześnie, należy wziąć pod uwagę, iż dopuszczalne odchylenie dla elementów betonowych, zgodnie z Normą Europejską EN 12737:2004+A1:2007 i przyjętą na jej podstawie Polską Normą PN-EN 12737:2004+A1 *dotyczącą prefabrykatów z betonu i elementów podłóg ażurowych do budynków inwentarskich*, wynosi +/- 2-3 mm szerokości otworów w szczelinowej podłodze betonowej; należy więc podczas kontroli uwzględnić ww. Normę i dokonać większej liczby pomiarów szczelin tak, aby upewnić się, czy są to jedynie odchylenia dopuszczone ww. normą, czy też szczeliny są szersze od wymaganych na całej powierzchni podłogi;

mając na uwadze wytyczne zawarte w raporcie EFSA „Dobrostan warchlaków i tuczników: wpływ dostępnej powierzchni oraz rodzaju podłogi”, wskazujące że szerokość otworów w podłodze szczelinowej nie może przekraczać połowy szerokości racicy, jeżeli wahania dopuszczone ww. normą nie wpływają negatywnie na dobrostan świń, należy dopuścić takie odchylenia;

dotychczas, należy pamiętać, iż w przypadku, gdy podłoga jest lita, a jedynie otwory odpływowe mają postać rusztu, do ww. otworów nie stosuje się przepisów dotyczących podłogi rusztowej, a jedynie wymagania dotyczące bezpieczeństwa świń, w tym, wytyczne z ww. opinii EFSA, wskazujące, że szerokość otworów w podłodze nie może przekraczać połowy szerokości racicy,

- c) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy u zwierząt,
- d) czy w przypadku kojca porodowego zapewnia on prosiętom swobodny dostęp do karmiącej lochy oraz, czy kojec ten jest wyposażony w przegrodę zapobiegającą przygnieceniu prosiąt przez lochę i, czy wydzielono w nim część ze ściółką o powierzchni pozwalającej na jednoczesny odpoczynek wszystkich prosiąt,
- e) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz system wentylacji awaryjnej,
- f) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,

- g) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku systemu otwartego uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi; należy sprawdzić, czy zapewniono osłonę przed zbyt silnym słońcem, wiatrem, niskimi temperaturami oraz przed przeciągami;
- 6) minimalne normy powierzchni** – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj.:
- a) w systemie utrzymywania zwierząt pojedynczo, powierzchnia kojca powinna wynosić co najmniej:
- 6 m² – dla knurów, a w przypadku, gdy kojec ten jest wykorzystywany do krycia – 10 m²,
  - 3,5 m² – dla loch w okresie porodu i odchowu prosiąt ssących,
  - 2,7 m² – dla knurów i loszek hodowlanych o masie ciała od 30 do 110 kg,
  - długość zwierzęcia powiększoną o 0,3 m, nie mniej jednak niż 2 m, zaś szerokość 0,6 m – dla loch,
- b) w systemie utrzymywania zwierząt grupowo, powierzchnia kojca w przeliczeniu na jedną sztukę powinna wynosić co najmniej:
- dla knurów - 6 m²,
  - dla warchlaków i tuczników o masie ciała:
    - do 10 kg – 0,15 m²,
    - powyżej 10 do 20 kg – 0,2 m²,
    - powyżej 20 do 30 kg – 0,3 m²,
    - powyżej 30 do 50 kg – 0,4 m²,
    - powyżej 50 do 85 kg – 0,55 m²,
    - powyżej 85 do 110 kg – 0,65 m²,
    - powyżej 110 kg - 1 m²,
  - dla knurków i loszek hodowlanych o masie ciała od 30 do 110 kg – 1,4 m²,
  - dla loch – 2,25 m² (w przypadku loch prośnych co najmniej 1,3 m² powierzchni kojca powinno stanowić stałe podłoże i nie więcej niż 15 % tego podłoża otwory odpływowe, w przypadku utrzymania loch w grupie do 5 sztuk powierzchnia powinna być o 10% większa, zaś w przypadku utrzymywania loch w grupie powyżej 39 sztuk, powierzchnia może być mniejsza o 10 %),
  - dla loszek po pokryciu – 1,64 m² (co najmniej 0,95 m² powierzchni kojca powinno stanowić stałe podłoże i nie więcej niż 15 % tego podłoża otwory odpływowe, w przypadku utrzymania loch w grupie do 5 sztuk powierzchnia powinna być o 10% większa, zaś w przypadku utrzymywania loch w grupie powyżej 39 sztuk, powierzchnia może być mniejsza o 10 %),

- dla loch lub loszek, utrzymywanych grupowo od 4 tygodnia po pokryciu do tygodnia przed przewidywanym terminem porodu, w gospodarstwie utrzymującym co najmniej 10 sztuk loch lub loszek, długość każdego z boków kojca powinna wynosić co najmniej dla grup do 5 sztuk – 2,41 m, zaś dla grup powyżej 5 sztuk – 2,81 m;

W odniesieniu do przepisów dotyczących wydzielenia w kojcu dla loch lub loszek części, w której znajduje się podłoże stałe, nie oznacza to, iż podłoże to musi być lite i pozbawione wszelkich otworów lub szczelin. Podłoże w tej części boksu może być perforowane, istotne jest, aby powierzchnia szczelin nie przekraczała 15% podłogi, a zwierzęta miały zapewnione miejsce zapewniające komfort, służące do odpoczynku.

- c) W przypadku utrzymywania świń w systemie otwartym, powierzchnia utrzymywania, w przeliczeniu na dorosłą sztukę, powinna wynosić co najmniej 15 m²;

w celu przeprowadzenia kontroli minimalnych norm powierzchni zapewnionych zwierzętom utrzymywanych w pomieszczeniach inwentarskich, PLW może posiłkować się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak powinien dokonać także pomiaru kilku losowo wybranych kojców, co najmniej 2-4 %; w przypadku kontroli minimalnych norm powierzchni, które powinny zostać zapewnione zwierzętom utrzymywanym w systemie otwartym, ocenę powierzchni można dokonać na podstawie przedstawionych planów, liczby zwierząt oraz obserwacji, bez konieczności dokonywania pomiarów;

7) pozostałe warunki utrzymania – w szczególności:

- a) czy zapewniono zwierzętom swobodę ruchu, w szczególności, czy świnię nie są utrzymywane na uwięzi,
- b) czy w przypadku, gdy gospodarstwo utrzymuje 10 lub więcej loch lub loszek są one utrzymywane grupowo od 4. tygodnia po pokryciu do tygodnia przed przewidywanym terminem porodu,
- c) czy zwierzęta utrzymywane pojedynczo mają zapewniony kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami,
- d) czy świniom zapewniono stały dostęp do materiałów i przedmiotów absorbujących ich uwagę, w szczególności słomy, siana, drewna i trocin, nieszkodliwych dla zwierząt – zgodnie z opinią EFSA materiał manipulacyjny, aby spełniał swoje zadanie powinien posiadać następujące parametry: jadalny, nadający się do żucia, nadający się do badania i niszczenia; w związku z tym, materiałami, które w najlepszym stopniu spełniają powyższe wymagania są słoma i siano; optymalnym sposobem zapewnienia materiału manipulacyjnego jest utrzymywanie zwierząt na ściółce, jednakże możliwe jest także dostarczanie słomy i siana w pojemnikach, z których zwierzęta mogą wyciągać ww. materiał; materiałami, które także w znacznym stopniu zapewniają świniom dobrostan są kawałki drewna, które mogą być popychane i gryzione;

nie można uznać za materiał manipulacyjny łańcuchów zawieszanych w kojcach, butelek plastikowych, czy piłek, gdyż nie spełniają powyższych kryteriów; powyższe przedmioty mogą być stosowane jako dodatkowy element wzbogacający środowisko, a nie jako jedyny; w przypadku łańcuchów, ich atrakcyjność dla zwierząt wzrasta, gdy zostaną przymocowane do podłogi tak, aby świnię mogły je przesuwając wykonywać ruch taki jak przy ryciu;

w załączniku 9 znajdują się dodatkowe informacje dotyczące oceny materiału manipulacyjnego w oparciu o 4 cechy:

- jadalne - zawierające składniki odżywcze,
- do żucia - dostarczające informacje takie jak smak, zapach,
- do badania - pozwalające świniom na rycie,
- niszczone - pozwalające na interakcje,

- e) czy w przypadku, gdy konstrukcja systemu odprowadzania gnojowicy na to pozwala, lochy i loszki otrzymują w tygodniu poprzedzającym poród, materiał umożliwiający budowę gniazda; instynkt budowy gniazda u loch jest bardzo silny i brak materiału do budowy gniazda jest, czynnikiem silnie stresującym; w opracowaniach naukowych spotyka się wskazówki, iż materiałem takim może być nie tylko słoma lecz np. worek jutowy;
- f) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego o natężeniu 40 lux przez co najmniej 8 godzin dziennie,
- g) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się utrzymywanie świń w następujących warunkach,

wiek	temperatura powietrza °C	wilgotność względna %	prędkość ruchu powietrza m/s	ochładzanie mW/cm ²
1-3 dniowe	34 - 32	60	0,1	8 - 5
4-14 dniowe	32 - 28	60	0,2	9 - 10
15-21 dniowe	27 - 23	60	0,2	10 - 12
22-28 dniowe	25 - 23	60	0,2	12 - 17
29-56 dniowe	23 - 21	60	0.2	17 - 21

Tab. nr 9. Wymogi termiczno-wilgotnościowe dla prosiąt.

Zwierzęta	Temperatura °C			Wilgotność wzgl. %			Prędkość powietrza m/s	
	Min.	Opt.	max	Min.	Opt.	Max.	Zima	Lato

Knury i loszki hod.	14	17	17	60	70	80	0,2	0,4
Lochy luźne	12	15	20	60	70	80	0,2	0,4
Lochy karmiące	18	20	27	60	70	80	0,2	0,4
Prosięta małe	25	32	34	50	60	70	0,15	0,1
Warchlaki	17	19	25	50	60	70	0,2	0,3
Tuczniki :								
65 kg	15	18	22	60	70	80	0,2	0,4
95 kg	15	17	20	60	70	80	0,2	0,4
115 kg	12	16	20	60	70	80	0,2	0,4
Dopuszczalne koncentracje domieszek w powietrzu :CO ₂ -4,6 g/kg ;NH ₃ -0,0176g/kg ;H ₂ S-0,01g/kg								

Tab. nr 10. Parametry mikroklimatu w pomieszczeniach dla świń.

Grupa technologiczna	Maksymalna Wymiana/zwierzę m ³ /h	Powierzchnia otworów wlotowych/zwierzę (przy 2,5 cm ² /m ³ w m ²)	Wydajność wentylatorów wlotowych m ³ /h
Maciory z prosiętami	200-250	0,05-0,06	f 30 cm-1800 f 35 cm-3000
Prosięta odsadzone	30	0,01	f 40 cm-4500
Maciory luźne i prośne	150	0,04	f 45 cm-6000
Tuczniki	100 (1 m ³ /kg)	0,025	f 50 cm-8000

Tab. nr 11. Maksymalna wymiana powietrza w chlewniach (wentylacja mechaniczna).

- h) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt:
- dwutlenku węgla (CO₂) nie powinno przekraczać 3 000 ppm,
  - siarkowodoru (H₂S) nie powinno przekraczać 5 ppm,
  - amoniaku (NH₃) nie powinno przekraczać 20 ppm,
- i) czy natężenie hałasu nie przekracza 85 db oraz, czy w pomieszczeniach inwentarskich nie panuje hałas stały lub wywoływany nagle,
- j) czy termin odsadzania prosiąt nie jest krótszy niż 28 dni licząc od dnia urodzenia; w przypadku gdy prosięta zostały odsadzone w terminie 21 dni od urodzenia, konieczne jest skontrolowanie jakie były wskazania do wcześniejszego odsadzenia oraz, czy prosięta zostały umieszczone w oczyszczonym i zdezynfekowanym pomieszczeniu odizolowanym od pomieszczeń, w których utrzymywane są lochy;

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić, czy:

- a) zwierzęta starsze niż 2 tygodnie mają zapewniony stały dostęp do wody; przez stały dostęp do wody rozumie się zazwyczaj poidła automatyczne, jednakże, w przypadku gospodarstw utrzymujących pojedyncze sztuki zwierząt na użytek własny w systemie przyzagrodowym, gdzie właściciel jest w stanie zapewnić uzupełnianie wody na bieżąco, dopuszczalne jest pojenie zwierząt przy użyciu koryta lub innego pojemnika na wodę,
- b) świnie są żywione co najmniej raz dziennie,
- c) czy świniom utrzymywanym grupowo zapewniono jednoczesny dostęp do paszy,
- d) czy lochom i loszkom w okresie między odsadzeniem prosiąt, a okresem okołoporodowym zapewniono wystarczającą ilość pokarmu wysokoenergetycznego oraz pokarmu objętościowego lub wysokowłóknistego;
zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną, zaleca się żywienie loch paszą dla loch prośnych zawierającą 2800-3000 kcal energii strawnej/kg, > 7% włókna; jednym z bardzo ważnych, czynników branych pod uwagę przy bilansowaniu mieszanek dla loch prośnych jest poziom i jakość włókna; zwiększony poziom włókna wpływa na poprawę zdrowotności, składu mleka, poprawę prośności, redukcję problemów poporodowych;
- e) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody.

9) stan zwierząt – PLW powinien przeprowadzić kontrolę ogólnego stanu zdrowia zwierząt, biorąc pod uwagę:

- a) czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, uwzględniając:
  - stan odżywienia zwierząt,
  - stan racic,
  - występowanie kulawizn i ich stopień,
  - występowanie innych objawów chorobowych,
  - stan powłok skórnych – występowanie otarć, skaleczeń i chorób skóry,
- b) czy w przypadku, gdy w gospodarstwie znajdują się chore lub ranne zwierzęta, zostały one odizolowane od reszty stada i utrzymywane pojedynczo oraz, czy zapewniono im opiekę lekarsko-weterynaryjną i w zależności od stanu zdrowia odpowiednie warunki art. ściółkę lub wyższą temperaturę,
- c) czy w gospodarstwie znajdują się pomieszczenia lub wydzielone miejsca, które mogą służyć do czasowego utrzymywania pojedynczo chorego zwierzęcia oraz, czy ich liczba lub powierzchnia są adekwatne do liczebności stada,
- d) czy lochy i loszki umieszczone w kojcach porodowych, zostały poddane, czyszczeniu oraz w razie konieczności leczeniu przeciwko zewnętrznym i wewnętrznym pasożytom.

10) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia;

ponadto kontroli podlegają także rejestry upadków, do których powinny być wpisane dane dotyczące liczby padłych zwierząt, w dniu w którym nastąpiły padnięcia; art. 12 ust. 6a ustawy *o ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie;

11) zabiegi na zwierzętach – PLW powinien skontrolować, czy w gospodarstwie prowadzi się zabiegi polegające na redukcji kłów u prosiąt i knurów oraz obcinaniu części ogona; w przypadku, gdy takie zabiegi są przeprowadzane w gospodarstwie należy sprawdzić, czy redukcja kłów poprzez ścieranie lub obcinanie kła z pozostawieniem nienaruszonej gładkiej powierzchni jest wykonywana do 7 dnia życia;

w przypadku dokonywania obcinania części ogona u zwierząt, PLW powinien skontrolować, czy zabieg ten jest wykonywany do 7 dnia życia, a jeśli jest wykonywany później, czy zostało zastosowane znieczulenie;

ponadto PLW powinien sprawdzić, czy zabiegi obcinania ogonów są prowadzone rutynowo, czy też uprzednio podjęto środki zapobiegające okaleczeniu.

W tym celu PLW powinien skontrolować dokumenty świadczące o przeprowadzaniu przez rolnika analizy ryzyka w zakresie możliwości wystąpienia obgryzania ogonów, zgodnie z wytycznymi GLW dla rolników dotyczącymi przeprowadzania analiza ryzyka dotyczącej zagrożenia wystąpieniem obgryzania ogona u świń. W przypadku, gdy ww. analiza wykazywała nieprawidłowości, PLW kontroluje jakie działania zostały podjęte i czy są zgodne z wynikami kontroli. Ponadto, PLW sam przeprowadza ocenę zagrożenia wystąpienia obgryzania ogona zgodnie z ww. wytycznymi.

Decyzja rolnika o obcięciu ogona może być uznana za właściwą jeżeli:

- rolnik wprowadził zmiany w obszarach stanowiących zgodnie z przeprowadzoną analiza największe ryzyko;

- PLW ocenił na podstawie kontroli, że zakres wprowadzonych zmian jest wystarczający np. w przypadku, gdy z analizy wynika, że:
  - materiały wzbogaceniowe są dostarczane w niewłaściwej ilości – zwiększono ilość materiałów tak, że wszystkie świnię mogą z nich korzystać,
  - stosowana dieta jest niedoborowa – wprowadzono odpowiednie dodatki żywieniowe w odpowiedniej ilości;
  - zwierzęta i kojce są nadmiernie zabrudzone – znaleziono przyczynę np. zbyt duża liczba świń w kojcu i zmniejszono obsadę koić;
- pomimo wprowadzonych zmian w koić dochodzi do obgryzania ogonów.

~~ponadto PLW powinien sprawdzić, czy zabiegi obcinania ogonów są prowadzone rutynowo, czy też uprzednio podjęto środki zapobiegające okaleczeniu, w szczególności poprzez zmianę warunków utrzymania, tj. zmniejszenie zagęszczenia, zmiany w zakresie materiału manipulacyjnego oraz niemieszanie grup;~~

w przypadku kastracji prosiąt należy sprawdzić, czy była ona przeprowadzona do 7 dnia życia zwierzęcia, a jeśli później, czy zastosowano znieczulenie;

w przypadku kastracji oraz obcinania ogona, zabiegi te powinny być wykonywane przez lekarza weterynarii, z zachowaniem koniecznej ostrożności, w sposób zapewniający ograniczenie cierpień i stresu zwierzęcia.

V.4. Kontrola gospodarstw, w których utrzymuje się kury nioski (powyżej 350 kur)

Kontrola, o której mowa w rozdziale IV ust. 1 pkt 1 obejmuje.

- 1) system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy kury nioski utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj. systemie otwartym lub w pomieszczeniach inwentarskich:
  - a) w klatkach jednopoziomowych lub wielopoziomowych,
  - b) bez klatek jednopoziomowo lub wielopoziomowo;
 w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane.
- 2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw** – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:
  - czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
    - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,

- wydzielone miejsce do składowania obornika,
- miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
- odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
- maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
- środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji;
- czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta utrzymywane są w, czystości,
- czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”;

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca on uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, biegunki, osowiałość, itp.);

należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;

ponadto w przypadku, gdy w pomieszczeniu inwentarskim zainstalowane są co najmniej dwa poziomy klatek, czy pomieszczenia te są wyposażone w urządzenia i sprzęt umożliwiające sprawdzanie wszystkich klatek oraz ułatwiający usuwanie z nich ptaków;

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta – PLW powinien ocenić sposób obsługi ptaków, a więc, czy ptaki są wyjmowane z klatek ostrożnie i pojedynczo – ptaków nie można wyciągać z kontenerów za skrzydła lub nogi; czy klatka jest skonstruowana w taki sposób aby zapewnić osobie obsługującej swobodne wyjmowanie i wkładanie ptaków do klatki;

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt, niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich regularnie, a padłe ptaki przynajmniej raz na dobę,
- b) czy w pomieszczeniu lub klatkach nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy,
- c) czy klatki są skonstruowane tak, aby uniemożliwić ucieczkę ptaków,

- d) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz system wentylacji awaryjnej,
- e) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- f) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku, gdy kury mają dostęp do wybiegu uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi;

6) minimalne normy obsady w systemie utrzymywania niosek w klatkach – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając że:

- a) powierzchnia klatki przypadająca na 1 ptaka powinna wynosić co najmniej 750 cm², w tym powierzchnia użytkowa bez gniazda powinna wynosić co najmniej 600 cm², a powierzchnia całkowita klatki powinna wynosić co najmniej 2000 cm²,
- b) wysokość powierzchni użytkowej klatki bez gniazda powinna wynosić co najmniej 45 cm; w przypadku, gdy klatka na części powierzchni jest niższa niż 45 cm, powierzchnia taka nie może być wliczana do części użytkowej klatki; wysokość klatki mierzy się od podłogi do sufitu także w miejscu, gdzie zamontowane są grzędę (od wysokości nie odlicza się odległości pomiędzy podłogą klatki a grzędą),
- c) wysokość pozostałej części klatki, nie wchodzącej w skład części użytkowej, powinna wynosić co najmniej 20 cm; w przypadku, gdy klatka na części powierzchni jest niższa niż 20 cm, powierzchnia taka nie może być wliczana do wymiarów klatki,
- d) szerokość klatki powinna wynosić co najmniej 30 cm; w przypadku, gdy klatka w jakiejś części jest węższa niż 30 cm, powierzchnia ta nie może być wliczana do wymiarów klatki,
- e) stopień nachylenia podłogi nie powinien być większy niż 8° lub 14%,
- f) wyposażenie klatki powinno obejmować:
  - urządzenia do skracania pazurów; w przypadku, gdy urządzenia do skracania pazurów są zamontowane w taki sposób, iż kury mogą wsunąć palce pod płytę, na której są one umieszczone, powierzchnia zajmowana przez te urządzenia może być wliczana do powierzchni użytkowej klatki. Urządzeń tych nie należy wówczas brać pod uwagę zarówno przy pomiarach szerokości, jak i wysokości klatki.
  - pojemnik na paszę o długości 0,12 m x liczba ptaków w klatce,
  - pojemnik na wodę o długości 0,12 m x liczba ptaków w klatce, lub
  - co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe dostępne dla każdej z kur znajdujących się w klatce,
  - gniazdo – powinno być to miejsce wydzielone z klatki i osłonięte ze wszystkich stron, tak, aby kury mogły spokojnie znosić jaja, nie niepokojone przez inne kury.

Podłogi gniazda nie może stanowić druciana siatka; należy pamiętać, iż gniazdo nie jest wliczane do powierzchni użytkowej,

- grzędę o długości 0,15 m x liczba ptaków w klatce – grzęda nie może stanowić części podłogi; musi być umieszczona ponad poziomem podłogi, gdyż tylko wtedy, zgodnie z wynikami badań naukowych, spełnia potrzeby behawioralne ptaków. Dodatkowo, grzęda powinna być skonstruowana w taki sposób, aby ptaki mogły objąć ją palcami,
- ściółkę w ilości umożliwiającej kurom dziobanie i grzebanie; ściółkę może stanowić dowolny kruchy i sypki materiał umożliwiający kurom realizację potrzeb etologicznych, tj. grzebania. Jako ściółka może być użyta sztuczna trawa, na którą wysypana została pasza;

ustalając maksymalną liczbę kur w klatce należy wziąć pod uwagę nie tylko powierzchnię przypadającą na kurę, lecz także długość pojemnika na paszę i wodę oraz długość grzędę; w przypadku, gdy powierzchnia jest wystarczająca do utrzymania art. 4 kur, natomiast długość pojemnika na karmę wynosi 0,3 m lub długość grzędę wynosi 0,45 m, w klatce mogą być utrzymywane jedynie 3 kury;

ustalając maksymalną obsadę kurnika należy:

- określić maksymalną liczbę kur w klatce,
- policzyć liczbę klatek,
- pomnożyć liczbę klatek przez liczbę kur przypadającą na klatkę (należy pamiętać, iż w przypadku gdy z obliczeń otrzymano liczbę niecałkowitą art. 4,5 kury na jedną klatkę, to w klatce maksymalnie mogą znajdować się 4 kury, a więc obliczając maksymalną obsadę kurnika mnożymy liczbę klatek przez 4, a nie 4,5);

w trakcie pierwszej kontroli po wprowadzeniu nowego stada, po ustaleniu maksymalnej obsady oraz stwierdzeniu, czy w dniu kontroli obsada kur nie przekracza dopuszczalnych norm, należy skontrolować ile kur niosek zostało wstawionych na początku cyklu produkcyjnego;

7) minimalne normy obsady w systemie utrzymywania niosek w systemie bezklatkowym –

PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając iż:

- a) powierzchnia przypadająca na jednego ptaka powinna wynosić 9 kur na 1 m²,
- b) wymiary powierzchni pokrytej ściółką powinny wynosić co najmniej 1/3 powierzchni podłogi, przy czym powierzchnia ściółki, w przeliczeniu na jednego ptaka, powinna wynosić co najmniej 250 cm²,
- c) urządzenia do karmienia:
  - liniowe pojemniki na paszę powinny mieć długość 10 cm x liczba ptaków, lub
  - kołowe pojemniki na paszę powinny mieć długość 4 cm x liczba ptaków,
- d) urządzenia do pojenia:

- liniowe pojemniki na wodę powinny mieć długość 2,5 cm x liczba ptaków, lub
- kołowe pojemniki na wodę powinny mieć długość 1 cm x liczba ptaków, lub
- poidła kropelkowe lub kubeczkowe – 1 poidło powinno przypadać na nie więcej niż na 10 ptaków, lub
- co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe dostępne dla wszystkich kur, w przypadku podłączenia poidła do sieci wodociągowej,

e) gniazda:

- pojedyncze powinny przypadać na maksymalnie 7 ptaków,
- grupowe powinny przypadać na maksymalnie 120 ptaków na m² powierzchni gniazda;

gniazdo powinno być miejscem wydzielonym i osłoniętym ze wszystkich stron, tak, aby kury mogły spokojnie znosić jaja, nie niepokojone przez inne kury; podłogi gniazda nie może stanowić druciana siatka; należy pamiętać, iż gniazdo nie jest wliczane do powierzchni użytkowej,

f) grzędę:

- powinny zostać umieszczone nad powierzchnią niepokrytą ściółką i liczyć 15 cm długości x liczba ptaków, przy, czym odległość między grzędami wynosić powinna co najmniej 30 cm, a odległość między grzędą a ścianą, co najmniej 20 cm,
- grzędę nie powinny być instalowane nad powierzchnią pokrytą ściółką, w przypadku, gdy w kurniku grzędę są zainstalowane nad powierzchnią pokrytą ściółką, powierzchnia pod grzędami powinna zostać odliczona od wymiarów powierzchni pokrytej ściółką,
- grzędę nie może stanowić części podłogi – musi być umieszczona ponad poziomem podłogi, gdyż tylko wtedy, zgodnie z wynikami badań naukowych, spełnia potrzeby behawioralne ptaków (podłoga rusztowa nie może być traktowana jako grzędę), dodatkowo, grzędę powinna być skonstruowana w taki sposób, aby ptaki mogły objąć ją palcami;

ustalając maksymalną liczbę kur w kurniku, należy wziąć pod uwagę nie tylko powierzchnię przypadającą na kurę, lecz także powierzchnię kurnika pokrytą ściółką oraz długość pojemników na paszę i wodę, długość grzędę oraz liczba gniazd bądź ich powierzchnię;

w przypadku utrzymywania kur nieśnych w systemie bezklatkowym na kilku poziomach, między którymi kury mogą się swobodnie poruszać, dopuszczalne jest stosowanie nie więcej niż 4 poziomów; ponadto, wysokość między poziomami powinna wynosić co najmniej 0,45 m; poziomy powinny być ustawiane tak, aby zapobiec spadaniu

nieczystości na niższy poziom; natomiast urządzenia do karmienia i pojenia powinny być umieszczone w sposób umożliwiający każdej z kur jednakowy dostęp do tych urządzeń; w przypadku, gdy kury mają zapewniony dostęp do otwartych wybiegów, pomieszczenie inwentarskie wyposażone jest w kilka otworów wyjściowych, przy, czym otwory te powinny być rozmieszczone równomiernie na całej długości pomieszczenia;

wymiary otworu wyjściowego powinny wynosić:

- wysokość – co najmniej 0,35 m,
- szerokość – co najmniej 0,4 m, przy, czym całkowita szerokość otworów, w przeliczeniu na 1 000 ptaków, powinna wynosić co najmniej 2 m;

zaleca się, aby powierzchnię wybiegu dostosować do liczby utrzymywanych kur oraz rodzaju gruntu, mając na względzie jego ochronę przed skażeniem;

W przypadku, gdy kury utrzymywane są w systemie wolnowybiegowym (oznakowanie jaj nr 1) system ten musi spełniać dodatkowo następujące warunki:

- kury muszą mieć stały dostęp do wybiegu w ciągu całego dnia. Dopuszczalne jest czasowe ograniczenie dostępu do wybiegu w godzinach porannych,
- wybiegi, do których kury mają dostęp, muszą być w przeważającej części porośnięte roślinnością i nie mogą być wykorzystywane do innych celów z wyjątkiem sadów, obszarów leśnych oraz terenu wypasania zwierząt gospodarskich,
- w przypadku, gdy stosowany jest jeden wybieg przez cały cykl produkcyjny to maksymalne zagęszczenie wynosi 2 500 kur na 1 ha, czyli 1 kura na 4 m²;
- w przypadku, gdy wybieg dla kur jest podzielony na sektory, które są wykorzystywane w systemie rotacyjnym, w taki sposób, iż wszystkie sektory, muszą być użytkowane w ciągu życia danego stada to:

- cały wybieg, tj. wszystkie sektory, musi zapewniać powierzchnię 10 m² dla 1 kury,
- w poszczególnych sektorach musi być zapewniona powierzchnia co najmniej 2,5 m² dla 1 kury;

przykład:

wybieg o powierzchni 1 ha (10 000 m²) dostępny przez cały cykl produkcyjny

– 2 500 kur; wybieg 200 m² dostępny przez cały cykl produkcyjny - 50 kur;

wybieg o powierzchni 1 ha podzielony na 4 sektory po 2 500 m², na których kury są utrzymywane rotacyjnie ale w ciągu całego cyklu będą przebywać na

każdym z sektorów: **10m²/1 kura → na powierzchni 1 ha/ 1000 kur (10 000/10 = 1000); w każdym sektorze co najmniej 2,5 m² / kurę – 1000 kur (2 500/ 2,5= 1000);**

wybieg 200 m² podzielony na dwa sektory po 100 m² na których kury są utrzymywane rotacyjnie ale w ciągu całego cyklu będą przebywać na każdym z sektorów; **10m²/1 kura → na powierzchni 200 m²/**

20 kur ($200/10=20$); w każdym sektorze co najmniej $2,5 \text{ m}^2$ / kurę – 40 ($100/2.5=40$) ale powierzchnia całego wybiegu ogranicza liczbę kur do 20;

- promień wybiegu na świeżym powietrzu nie może przekraczać 150 m od najbliższego otworu wyjściowego do budynku. jednakże w przypadku równomiernego rozmieszczenia na terenie wybiegu miejsc, w których kury mogą się schronić przed niepogodą lub drapieżnikami promień wybiegu może być zwiększony do 350 m; istotne jest, iż na jednym hektarze powinny znajdować się co najmniej cztery schronienia;

w celu przeprowadzenia kontroli maksymalnej obsady kurnika, PLW może posiłkować się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak, w przypadku utrzymywania kur w systemie klatkowym, powinien dokonać także pomiaru kilku losowo wybranych klatek (co najmniej 5 %), a w przypadku systemu bezklatkowego powinien dokonać pomiaru pomieszczenia;

należy pamiętać, iż maksymalną obsadę uzależnia się nie tylko od samej powierzchni dostępnej dla ptaków, lecz także od spełnienia innych wymagań jak art. odpowiednia długość grzęd, odpowiednia liczba gniazd art.

8) pozostałe warunki utrzymania - PLW powinien sprawdzić w szczególności:

- a) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego; czy w przypadku, gdy stosowane jest oświetlenie naturalne, okna rozmieszczone są równomiernie tak, aby zapewnić równomierne oświetlenie całego kurnika; czy w przypadku stosowania oświetlenia sztucznego, kurnik jest oświetlany w rytmie dobowym tak, aby około 1/3 doby stanowił okres ciemności oraz aby występowały okresy przyciemnienia odpowiadające zmierzchowi; zaleca się, aby oświetlenie kurnika, w którym utrzymywane są kury nioski wynosiło 20 lux; w praktyce jedna 40 – watowa żarówka powinna oświetlać 13 m^2 powierzchni budynku lub 60 – watowa – 20 m^2 powierzchni,
- b) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się uwzględnienie okoliczności, iż optymalna temperatura dla kur niosek powyżej 11 tygodnia życia w pomieszczeniu z dodatkowym źródłem ciepła powinna mieścić się w przedziale $15 - 18^\circ \text{ C}$, zaś w pomieszczeniu bez dodatkowego źródła ciepła optymalna temperatura to 17° C ; dla kur niosek powyżej 20 tygodnia życia w pomieszczeniu z dodatkowym źródłem ciepła temperatura powinna mieścić się w przedziale $13 - 16^\circ \text{ C}$, zaś w pomieszczeniu bez dodatkowego źródła ciepła optymalna temperatura to 15° C ; natomiast wilgotność względna powietrza w kurniku powinna mieścić się w granicach 60-70%,
- c) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby nie przekraczały:

- 2 500 ppm w przypadku dwutlenku węgla (CO₂),
  - 10 ppm w przypadku siarkowodoru (H₂S),
  - 26 ppm w przypadku amoniaku (NH₃);
- d) czy poziom hałasu w kurniku jest zminimalizowany tzn., czy wentylatory, maszyny do karmienia lub inne wyposażenie jest tak skonstruowane, umieszczone, obsługiwane i utrzymywane, aby powodowało możliwie najmniejszy hałas;

9) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej raz dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,
- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody,
- c) czy w przypadku utrzymania ptaków w klatce, w każdej klatce znajduje się pojemnik na paszę i wodę o odpowiedniej długości lub zamiast pojemnika na wodę odpowiednia liczba poidel kropelkowych albo kubeczkowych, dostępne dla każdego z ptaków znajdujących się w klatce,
- d) czy w przypadku utrzymywania kur w systemie bezklatkowym, w pomieszczeniu znajdują się pojemniki na paszę i wodę odpowiedniej długości lub zamiast pojemników na wodę, odpowiednia liczba poidel kropelkowych albo kubeczkowych, dostępne dla każdej z kur;

10) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:

- stan upierzenia,
- biegunki,
- osowiałość,
- występowanie innych objawów chorobowych;

12) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną, dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia;

ponadto kontroli podlegają także rejestry upadków, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy o *ochronie zwierząt*, mówi

o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie;

13) zabiegi na zwierzętach – PLW powinien skontrolować, czy w gospodarstwie prowadzi się zabiegi przycinania dziobów oraz, czy zabiegi te są wykonywane przez lekarza lub technika weterynarii, bądź pod ich kontrolą oraz, czy wykonywane są nie później niż w 9 dniu życia ptaków.

V.5. Kontrola gospodarstw, w których utrzymuje się kury nioski (do 350 kur)

Kontrola obejmuje.

1) system utrzymania zwierząt – PLW powinien skontrolować, czy kury nioski utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj. systemie otwartym lub w pomieszczeniach inwentarskich:

- a) w klatkach jednopoziomowych lub wielopoziomowych,
- b) bez klatek jednopoziomowo lub wielopoziomowo;

w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

- a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
  - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - wydzielone miejsce do składowania obornika,
  - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
  - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
  - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,
- b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta utrzymywane są w, czystości,

- d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”;

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, biegunki, osowiałość, itp.); należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;

ponadto w przypadku, gdy w pomieszczeniu inwentarskim zainstalowane są co najmniej dwa poziomy klatek, należy sprawdzić, czy pomieszczenia te są wyposażone w urządzenia i sprzęt umożliwiające sprawdzanie wszystkich klatek oraz ułatwiający usuwanie z nich ptaków;

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta – PLW powinien ocenić sposób obsługi ptaków, tj., czy ptaki są wyjmowane z klatek ostrożnie i pojedynczo – ptaków nie można wyciągać z kontenerów za skrzydła lub nogi; czy klatka jest skonstruowana w taki sposób aby zapewnić osobie obsługującej swobodne wyjmowanie i wkładanie ptaków do klatki;

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czy ptakom zapewniono swobodę ruchu; brak jest w przepisach określonych minimalnych wymiarów powierzchni dla utrzymania stad kur niosek liczących mniej niż 350 ptaków; pomocniczo przy formułowaniu zaleceń można korzystać z parametrów określonych dla stad powyższej 350 ptaków, jednakże parametry te nie mogą być podstawą do wydania decyzji administracyjnej,
- b) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt, niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich regularnie, a padłe ptaki przynajmniej raz na dobę,
- c) czy w pomieszczeniu lub klatce nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy,
- d) czy klatki są skonstruowane tak, aby uniemożliwić ucieczkę ptaków,
- e) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz system wentylacji awaryjnej,
- f) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- g) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku, gdy kury mają dostęp do wybiegu uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być

zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi,

- h) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego; czy w przypadku, gdy stosowane jest oświetlenie naturalne, okna rozmieszczone są równomiernie tak, aby zapewnić równomierne oświetlenie całego kurnika; czy w przypadku stosowania oświetlenia sztucznego, kurnik jest oświetlany w rytmie dobowym tak, aby około 1/3 doby stanowił okres ciemności oraz aby występowały okresy przyciemnienia odpowiadające zmierzchowi; zaleca się, aby oświetlenie kurnika, w którym utrzymywane są kury nioski wynosiło 20 lux/m² powierzchni kurnika; w praktyce jedna 40 watowa żarówka powinna oświetlać 13 m² powierzchni budynku lub 60 watowa – 20 m² powierzchni,
- i) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się uwzględnienie okoliczności, iż optymalna temperatura dla kur niosek powyżej 11 tygodnia życia w pomieszczeniu z dodatkowym źródłem ciepła powinna mieścić się w przedziale 15 – 18° C, zaś w pomieszczeniu bez dodatkowego źródła ciepła optymalna temperatura to 17° C; dla kur niosek powyżej 20 tygodnia życia w pomieszczeniu z dodatkowym źródłem ciepła temperatura powinna mieścić się w przedziale 13 – 16° C, zaś w pomieszczeniu bez dodatkowego źródła ciepła optymalna temperatura to 15° C; natomiast wilgotność względna powietrza w kurniku powinna mieścić się w granicach 60-70%,
- j) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby nie przekraczały:
  - 2 500 ppm w przypadku dwutlenku węgla (CO₂),
  - 10 ppm w przypadku siarkowodoru (H₂S),
  - 26 ppm w przypadku amoniaku (NH₃);

6) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej raz dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,
- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody,
- c) czy w przypadku utrzymania ptaków w klatce, w każdej klatce znajduje się pojemnik na paszę i wodę lub zamiast pojemnika na wodę poidła kropelkowe albo kubeczkowe, dostępne dla każdego z ptaków znajdujących się w klatce,

- d) czy w przypadku utrzymywania kur w systemie bezklatkowym, w pomieszczeniu znajdują się pojemniki na paszę i wodę lub zamiast pojemników na wodę, poidła kropelkowe albo kubeczkowe dostępne dla każdej z kur;
- 7) stan zwierząt** – PLW powinien sprawdzić, czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
- stan upierzenia,
  - biegunki,
  - osowiałość,
  - występowanie innych objawów chorobowych.
- 8) dokumentację** – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną, dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia; ponadto kontroli podlegają także rejestry upadków, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy *o ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historie padnięć zwierząt w gospodarstwie;
- 9) zabiegi na zwierzętach** – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwie prowadzi się zabiegi przycinania dziobów oraz, czy zabiegi te są wykonywane przez lekarza lub technika weterynarii bądź pod ich kontrolą oraz, czy wykonywane są nie później niż w 9 dniu życia ptaków.

V.6. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są kurczęta brojlery (powyżej 500 sztuk)

Kontrola obejmuje:

- 1) system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy brojlery utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi tj. w pomieszczeniach inwentarskich, na ściółce; w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW

sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:

- wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
- wydzielone miejsce do składowania obornika,
- miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
- odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
- maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
- środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji;

b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie;

c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości;

d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”.

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej dwa razy dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, biegunki, osowiałość, itp.), obniżony poziom dobrostanu oraz, czy w przypadku stwierdzenia u kurcząt poważnych urazów, uszkodzeń ciała lub wyraźnych objawów zaburzeń stanu zdrowia, takich jak trudności w chodzeniu, poważne puchliny brzuszne lub wady rozwojowe mogące być przyczyną cierpień, kurczęta poddawane są leczeniu lub natychmiastowemu uśmierceniu. W przypadku, jeśli z dokumentacji wynika, iż ubijano kurczęta z ww. powodów, PLW powinien sprawdzić, czy otrzymał taką informację od właściciela kurnika.

Należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego.

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta – PLW powinien ocenić sposób obsługi ptaków, a więc, czy ptaki nie są chwytane za skrzydła lub nogi; czy obsługa zachowuje się spokojnie nie płosząc ptaków.

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów

nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji. Podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, tj., czy odchody zwierząt, niezjedzone resztki paszy są usuwane z pomieszczeń inwentarskich regularnie, a padłe ptaki przynajmniej raz na dobę;
- b) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy;
- c) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz systemem wentylacji awaryjnej;
- d) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane;
- e) czy kurnik, jego wyposażenie oraz znajdujący się w nim sprzęt, jest, czyszczony i odkażany, a ściółka wymieniana przed każdym umieszczeniem w nim nowego stada kurcząt brojlerów.

6) minimalne normy obsady – PLW powinien skontrolować, czy ptakom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj.: maksymalne zagęszczenie ptaków nie powinno przekraczać 33 kg/m^2 – w przypadku, gdy właściciel nie zgłaszał powiatowemu lekarzowi przed wprowadzeniem ptaków do kurnika zamiaru zwiększenia obsady,

podczas kontroli PLW powinien sprawdzić, czy właściwie obliczono poziom obsady brojlerów w kurniku, tj. poprzez obliczenie łącznej masy żywych kurcząt brojlerów, w przeliczeniu na 1 m^2 stale dostępnej im powierzchni użytkowej wyłożonej ściółką, a także, czy takie obliczenia są dokonywane od 7 dnia życia kurcząt co 7 dni poprzez:

- zważenie co najmniej 1 % losowo wybranych kurcząt,
  - obliczenie średniej masy zważonych kurcząt,
- pomnożenie średniej masy zważonych kurcząt przez liczbę kurcząt znajdujących się w kurniku na tej samej powierzchni użytkowej i podzielenie przez stale dostępną im powierzchnię użytkową wyłożoną ściółką, wyrażoną w m^2 :

śr. masa kurcząt X liczba kurcząt/ pow. użytkowa pokryta ściółką (m^2)

oraz w dniu wysłania kurcząt do rzeźni, poprzez:

- obliczenie średniej masy kurcząt wysyłanych do rzeźni,
- pomnożenie średniej masy kurcząt wysyłanych do rzeźni przez liczbę kurcząt znajdujących się w kurniku na tej samej powierzchni użytkowej i podzielenie przez stale dostępną im powierzchnię użytkową wyłożoną ściółką, wyrażoną w m^2 ;

podczas kontroli PLW powinien sprawdzić wyposażenie kurnika w:

- urządzenia do karmienia – liniowe lub kołowe pojemniki na paszę
  - urządzenia do pojenia – liniowe lub kołowe pojemniki na wodę lub poidła kropelkowe lub kubeczkowe,
- w przypadku urządzeń do karmienia i pojenia, które znajdują się nad ściółką tak, że ptaki mogą korzystać z powierzchni znajdującej się pod takim karmidłem lub poidłem, powierzchnia ta może być wliczana do ogólnej powierzchni kurnika;
- ściółkę,
  - system wentylacji oraz, w razie konieczności, system ogrzewania i schładzania, który zapewnia:
    - temperaturę wewnątrz kurnika nie przekraczającą temperatury na zewnątrz więcej niż o 3 °C, jeżeli temperatura na zewnątrz kurnika mierzona w cieniu przekracza 30 °C,
    - średnią wilgotność względną mierzoną wewnątrz kurnika w okresie 48 godzin nie przekraczającą 70 %, jeżeli temperatura na zewnątrz kurnika jest niższa niż 10 °C;
    - stężenie gazów utrzymane na poziomie:
      - stężenie amoniaku (NH₃) nie przekraczającym 20 ppm,
      - stężenie dwutlenku węgla (CO₂) nie przekraczającym 3 000 ppm;

obsada kurnika może zostać zwiększona do 39 kg/m² lub 42 kg/m² jedynie w przypadku, gdy:

- właściciel poinformuje PLW na 15 dni przed planowanym obsadzeniem kurnika, iż planuje zwiększenie obsady podając planowaną obsadę,
- właściciel posiada i aktualizuje dokumentację zawierającą szczegółowe opisy systemu produkcji zawierającą w szczególności:
  - plan kurnika, w tym wymiary powierzchni użytkowej,
  - opis systemu wentylacji oraz, jeżeli to konieczne, schładzania i ogrzewania wraz z jego lokalizacją, plan wentylacji zawierający docelowe parametry jakości powietrza, takie jak prędkość przepływu powietrza i temperatura,
  - informacje dotyczące:
    - systemów karmienia i pojenia oraz ich lokalizacji,
    - systemów alarmowych i awaryjnych systemów zasilania w przypadku awarii wyposażenia elektrycznego lub mechanicznego niezbędnego dla zdrowia i dobrostanu zwierząt,
- informacje o typie używanej podłogi i ściółki;

dotatkowo, jeśli planowana jest obsada 42 kg/m²:

- kontrole gospodarstwa, w którym utrzymuje się kurczęta brojlery, przeprowadzone w okresie ostatnich 2 lat nie wykazały żadnych nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących ochrony zwierząt, z tym, że w przypadku gdy

w okresie ostatnich 2 lat taka kontrola nie została przeprowadzona, PLW przeprowadza kontrolę niezwłocznie po otrzymaniu powiadomienia,

- skumulowany wskaźnik śmiertelności dziennej, co najmniej w siedmiu kolejno sprawdzonych stadach z tego kurnika, wynosi poniżej wartości $1\% + 0,06\%$ pomnożonej przez wiek stada w dniu uboju podany w dniach chyba, że z wiarygodnych wyjaśnień posiadacza kurnika wynika, że wyższa wartość skumulowanego wskaźnika śmiertelności dziennej powstała niezależnie od jego postępowania, (np. dla stada utrzymywanego 42 dni skumulowany wskaźnik śmiertelności dziennej powinien wynosić poniżej 3,52
 $[0,01 + (0,0006 \times 42)] \times 100 = 3,52$);

PLW przeprowadzając kontrolę w kurnikach o zwiększonej obsadzie brojlerów oraz rozważając zasadność jej utrzymania, powinien brać pod uwagę takie czynniki wskazujące na niski poziom dobrostanu jak:

- zapalenie skóry podeszwy, stawów skokowych lub na przedpiersiu u dużej liczby ptaków;
- występujące w kolejnych stadach choroby, w szczególności wymagające podawania antybiotyków;
- wysoki skumulowany wskaźnik śmiertelności dziennej utrzymujący się w co najmniej 3 wsadach w ciągu 12 miesięcy (obliczany z wyłączeniem pierwszych 7 dni po obsadzeniu kurnika).

7) pozostałe warunki utrzymania - w szczególności:

- a) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła, tj., czy oświetlone jest co najmniej 80% powierzchni użytkowej, światłem o natężeniu 20 lx (mierzonym na poziomie oka ptaka), (w przypadku, gdy stosowane jest niższe natężenie światła konieczne jest przedstawienie przez właściciela opinii lekarza weterynarii, który może dopuścić czasowe ograniczenie poziomu natężenia oświetlenia); czy w okresie od siódmego dnia od wstawienia kurcząt do kurnika do 3 dni przed wysyłką kurcząt do rzeźni oświetlenie dostosowane jest do 24-godzinnego rytmu, z okresami zaciemnienia trwającymi co najmniej 6 godzin ogółem i co najmniej z jednym okresem nieprzerwanego zaciemnienia trwającym przynajmniej 4 godziny, z wyłączeniem okresów przyciemniania,
- b) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; czy wentylacja działa w sposób zapewniający uniknięcie przegrzania i, w razie konieczności, w powiązaniu z systemami ogrzewania w celu usunięcia nadmiaru wilgoci,

- c) czy poziom hałasu w kurniku jest zminimalizowany tzn., czy wentylatory, maszyny do karmienia lub inne wyposażenie jest tak skonstruowane, umieszczone, obsługiwane i utrzymywane, aby powodowało możliwie najmniejszy hałas;

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz paszy lub karmione są w okresie oświetlenia paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,
- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

9) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:

- stan upierzenia,
- występowanie zmian na kończynach (pododermatitis)
- biegunki,
- osowiałość,
- występowanie innych objawów chorobowych.

10) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia;

ponadto kontroli podlega dokumentacja prowadzona przez posiadacza kurnika i zawierająca następujące informacje:

- liczba wprowadzonych kurcząt,
- powierzchnia użytkowa,
- liczba padłych kurcząt stwierdzona podczas każdej kontroli i przyczyny ich śmierci,
- liczba kurcząt uśmierconych i przyczyny ich uśmiercenia,
- liczba kurcząt pozostałych w stadzie po sprzedaży lub po uśmierceniu;
- nazwa mieszańca kurcząt brojlerów, jeżeli jest znana,
- wskaźnik śmiertelności dziennej – liczba kurcząt padłych w kurniku tego samego dnia, w tym uśmierconych z powodu choroby lub z innych przyczyn, podzielona przez liczbę

kurcząt brojlerów znajdujących się w kurniku w tym dniu, otrzymaną wartość należy pomnożyć przez 100,

Liczba padłych ptaków/ liczba ptaków kurniku x 100 = wskaźnik śmiertelności dziennej

- skumulowany wskaźnik śmiertelności dziennej, będący sumą wskaźników śmiertelności dziennej;

wiek ptaków/ data	Liczba ptaków w kurniku na początku dnia	Liczba ptaków padłych i zabitych w danym dniu	Wskaźnik śmiertelności dziennej	Skumulowany wskaźnik śmiertelności dziennej
1	A	B	$(B/A) \times 100 = G$	G
2	$A - B = C$	D	$(D/C) \times 100 = H$	G+H
3	$C - D = E$	F	$(F/E) \times 100 = I$	G+H+I
Przykład liczbowy				
1	27000	58	0.2148	0.2148
2	26942	39	0.1448	0.3596
3	26903	44	0.1636	0.5231

Tab. nr 12. Przykład

powyższa dokumentacja, powinna być przechowywana przez 3 lata od dnia umieszczenia kurcząt w kurniku, i udostępniana PLW do kontroli;

ponadto w przypadku kontroli w gospodarstwie, w którym utrzymuje się zwiększoną obsadę kurcząt, PLW powinien skontrolować, czy właściciel posiada i aktualizuje dokumentację zawierającą szczegółowe opisy systemu produkcji, a w szczególności:

- a) plan kurnika, w tym wymiary powierzchni użytkowej,
- b) opis systemu wentylacji oraz, jeżeli to konieczne, schładzania i ogrzewania wraz z jego lokalizacją, plan wentylacji zawierający docelowe parametry jakości powietrza, takie jak prędkość przepływu powietrza i temperatura,
- c) informacje dotyczące:
  - systemów karmienia i pojenia oraz ich lokalizacji,
  - systemów alarmowych i awaryjnych systemów zasilania w przypadku awarii wyposażenia elektrycznego lub mechanicznego niezbędnego dla zdrowia i dobrostanu zwierząt,
- d) informacje o typie używanej podłogi i ściółki.

V.7. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są indyki

Kontrola obejmuje:

- 1) **system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy indyki utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi tj. systemie otwartym (jedynie ptaki powyżej 6 tygodnia życia) lub w pomieszczeniach inwentarskich bez klatek;
w przypadku, gdy jest to technologia chowu zwierząt dotychczas nie stosowana na terytorium RP, a więc wymagająca uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;
- 2) **wymagania weterynaryjne dla gospodarstw** – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:
  - a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
    - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
    - wydzielone miejsce do składowania obornika,
    - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
    - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
    - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
    - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji;
  - b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
  - c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
  - d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”;
- 3) **sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela** – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, biegunki, osowiałość, itp.);
należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;
- 4) **Sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta** – PLW powinien ocenić sposób obsługi ptaków, a więc, czy ptaki nie są chwytane za skrzydła lub nogi; czy obsługa zachowuje się spokojnie nie płosząc ptaków;
- 5) **Wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt** – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów

nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz, czy zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami,
- b) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy u zwierząt,
- c) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz systemem wentylacji awaryjnej,
- d) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- e) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku systemu otwartego uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi,

6) minimalne normy obsady – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymania, uwzględniając minimalne normy powierzchni; w systemie bezklatkowym, maksymalne zagęszczenie powinno wynosić:

- w przypadku indyków – 40 kg/ 1m²,
- w przypadku indyków rzeźnych – 57 kg/1m²;

w celu przeprowadzenia kontroli maksymalnej obsady, PLW może posiłkować się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak powinien dokonać pomiaru pomieszczenia;

7) pozostałe warunki utrzymania – PLW powinien sprawdzić w szczególności:

- a) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną, zaleca się aby oświetlenie indyczami odpowiadało przez pierwsze 4 - 5 dni – 12 – 15 W/m² powierzchni podłogi; później natężenie oświetlenia nie powinno przekraczać 1,5 W/m², przy równomiernym oświetleniu całego pomieszczenia,
- b) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się uwzględnienie okoliczności, iż zalecana wilgotność względna powietrza w pomieszczeniu mieści się w granicach 60-70%, zaś optymalna temperatura to:

	Pomieszczenia inwentarskie z dodatkowym źródłem ciepła	Pomieszczenia inwentarskie bez

			dodatkowego źródła ciepła
	temperatura pod dodatkowym źródłem ciepła (w °C)	temperatura w pomieszczeniu (w °C)	temperatura optymalna (w °C)
Indyki			
1. tydzień	35-38	24-26	36
2. tydzień	33-35	22-24	34
3. tydzień	29-32	22-24	31
4. tydzień	26-30	20-22	28
5. tydzień	24-26	18-20	25
6. tydzień	20-24	18-20	22
7-12 tygodni	-	16-20	16-20
powyżej 12 tygodni	-	7 -20	10-20

Tab. 13.

- c) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby nie przekraczały:
- 2 500 ppm w przypadku dwutlenku węgla (CO₂),
  - 10 ppm w przypadku siarkowodoru (H₂S),
  - 26 ppm w przypadku amoniaku (NH₃);

8) Sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej raz dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,
- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

9) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:

- stan upierzenia,
- biegunki,
- osowiałość,
- występowanie innych objawów chorobowych.

- 10) dokumentację** – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o *ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w *sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczącą okresu co najmniej 5 lat od dnia jej sporządzenia;
- ponadto kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy o *ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie;
- 11) zabiegi na zwierzętach** – PLW powinien skontrolować, czy w gospodarstwie prowadzi się zabiegi przycinania dziobów oraz, czy zabiegi te są wykonywane przez lekarza lub technika weterynarii bądź pod ich kontrolą oraz, czy wykonywane są nie później niż w 9 dniu życia ptaków.

V.8. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są gęsi lub kaczki

Kontrola obejmuje:

- 1) system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy gęsi lub kaczki utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj. w systemie otwartym (jedynie ptaki powyżej 6 tygodnia życia) lub w pomieszczeniach inwentarskich;
- w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;
- 2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw** – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:
- a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
- wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - wydzielone miejsce do składowania obornika,
  - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,

- odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
  - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
  - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,
- b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
- d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”;

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, biegunki, osowiałość, itp);

należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego.

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta – PLW powinien ocenić sposób obsługi ptaków a więc, czy ptaki nie są chwytane za skrzydła lub nogi; czy obsługa zachowuje się spokojnie nie płosząc ptaków;

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz, czy zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami,
- b) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy u zwierząt,
- c) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz systemem wentylacji awaryjnej,
- d) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- e) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku systemu otwartego uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi;

6) **minimalne normy obsady** – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni;

w systemie utrzymywania gęsi lub kaczek w pomieszczeniu inwentarskim, obsada powinna wynosić:

- w przypadku gęsi – 19 kg/m²,
- w przypadku kaczek – 17 kg/m²;

w celu przeprowadzenia kontroli maksymalnej obsady, PLW może posiłkować się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak powinien dokonać pomiaru pomieszczenia;

w systemie otwartym utrzymywania gęsi lub kaczek, dopuszczalna obsada powinna wynosić:

- w przypadku gęsi 6,5 kg/m²,
- w przypadku kaczek 10,5 kg/m²;

ponadto należy skontrolować, czy teren, na którym utrzymywane są ptaki został zabezpieczony trwałym ogrodzeniem, a także, czy ptakom zapewniono ochronę przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi;

7) **pozostałe warunki utrzymania** - w szczególności:

a) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego:

- w przypadku kaczek zaleca się stosowanie oświetlenia całodziennego przez pierwsze 2-3 doby życia, następnie 15 - 16 godzinnego dnia świetlnego; intensywność oświetlenia na 1m² podłogi z wysokości 2,5 - 3 m powinna wynosić 3 - 5 W; naturalne oświetlenie: 1m² okna na 15 m² powierzchni podłogi,
- w przypadku gęsi zaleca się stosunek powierzchni okien do powierzchni podłogi wynoszący 1:25, tzn. na każde 25 m² podłogi powinno przypadać 1 m² powierzchni okna; przy stosowaniu oświetlenia sztucznego, zaleca się natężenie 10 lux,

b) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się uwzględnienie okoliczności, iż wilgotność względna powietrza powinna mieścić się w granicach 65-70%, zaś optymalna temperatura to:

	Pomieszczenia inwentarskie z dodatkowym źródłem ciepła	Pomieszczenia inwentarskie bez dodatkowego źródła ciepła

	temperatura pod dodatkowym źródłem ciepła (w °C)	temperatura w pomieszczeniu (w °C)	temperatura optymalna (w °C)
Kaczki			
1. tydzień	28-30	22-24	29
2-3 tygodni	22-26	20-22	24
3-4 tygodni	20-23	20-22	20
4. tydzień	18-20	18-20	20
5. tydzień	-	18-20	18
6-8 tygodni	-	16-18	16-18
powyżej 8 tygodni	-	12-16	12-16
Gęsi			
1. tydzień	26-30	22-24	28
2. tydzień	24-26	20-22	25
3. tydzień	22-24	20-22	23
4. tydzień	20-22	18-20	20
5. tydzień	-	18-20	18
6-9 tygodni	-	16-18	16-18
powyżej 9. Tygodnia	-	5-18	10-18

Tab. nr 14.

c) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby nie przekraczały:

- stężenie dwutlenku węgla (CO₂) 2 500 ppm,
- stężenie siarkowodoru (H₂S) 10 ppm,
- koncentracja amoniaku (NH₃) 26 ppm;

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej raz dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,
- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

zaleca się, aby dostęp ptaków do karmideł był zwiększany z wiekiem.

wiek ptaka	szerokość	wysokość
do 2 tygodni	4	8
od 2 do 4 tygodni	15 - 20	12
powyżej 4 tygodni	20 - 25	20- 25

Tab. nr 15. Szerokość i wysokość poidła w zależności od wieku gęsi

- 9) stan zwierząt** – PLW powinien sprawdzić, czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
- stan upierzenia,
  - biegunki,
  - osowiałość,
  - występowanie innych objawów chorobowych;
- 10) dokumentację** – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia;
- ponadto, kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy o *ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.9. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są strusie

Kontrola obejmuje:

- 1) system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy strusie utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi tj. w pomieszczeniach inwentarskich z wybiegiem na ściółce lub bez ściółki;

w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:

- wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
- wydzielone miejsce do składowania obornika,
- miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
- odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
- maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
- środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,

b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,

c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,

d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”;

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, biegunki, osowiałość, itp);

należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta – PLW powinien ocenić sposób obsługi ptaków a więc, czy osoby obsługujące zwierzęta zachowują się spokojnie nie płosząc ptaków.

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla ich zdrowia oraz, czy jest łatwy do czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, tj., czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz, czy zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami,
- b) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy,
- c) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz systemem wentylacji awaryjnej,
- d) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane;
- e) czy pomieszczenia dla strusi są podzielone na sektory, a w jednym sektorze utrzymywane są ptaki w tym samym wieku,
- f) czy każdy sektor posiada osobne wyjście na wybieg,
- g) czy wybieg dla strusi przylega bezpośrednio do pomieszczenia inwentarskiego; czy na wybiegu znajduje się wydzielone miejsce wysypane piaskiem; czy wybieg jest zabezpieczony trwałym ogrodzeniem; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się aby, wybiegi były w kształcie prostokąta o boku dłuższym nie mniej jak 40 m. Wybiegi powinny być minimum dwa i należy użytkować je przemiennie;

6) minimalne normy obsady – PLW powinien skontrolować czy ptakom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj. w systemie utrzymywania strusi w pomieszczeniu inwentarskim z wybiegiem:

- a) powierzchnia pomieszczenia w przeliczeniu na jednego ptaka powinna wynosić:
  - dla strusi młodych – 0,3 m², przy, czym powierzchnia całego pomieszczenia powinna wynosić co najmniej 5 m²,
  - dla strusi dorosłych – 3,5 m², przy, czym powierzchnia całego pomieszczenia powinna wynosić co najmniej 15 m²;
- b) wysokość pomieszczenia powinna wynosić:
  - dla strusi młodych – co najmniej 2,2 m,
  - dla strusi dorosłych – co najmniej 3 m;
- c) powierzchnia wybiegu w przeliczeniu na jednego ptaka powinna wynosić:
  - dla strusi młodych – 5 m², przy, czym powierzchnia całego wybiegu powinna wynosić co najmniej 30 m²,
  - dla strusi dorosłych – 100 m², przy, czym powierzchnia całego wybiegu powinna wynosić co najmniej 400 m²;

w celu przeprowadzenia kontroli maksymalnej obsady pomieszczenia, PLW może posiłkować się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak powinien dokonać pomiaru pomieszczenia;.

7) pozostałe warunki utrzymania – w szczególności:

- f) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego; w przypadku utrzymywania strusi w pomieszczeniach uważa się, że oświetlenie naturalne jest wystarczające, jednak w okresie jesienno-zimowym zaleca się przedłużanie naturalnego dnia świetlnego do 14-15 godzin,
- g) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się aby pomieszczenia dla ptaków do 6 miesiąca życia były ogrzewane, mimo iż dorosły struś jest odporny na niskie temperatury, jednak zimą w pomieszczeniach temperatura nie powinna być niższa niż 7-10°C,
- h) czy stężenie gazów jest utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla tych zwierząt; zaleca się utrzymywanie strusi w pomieszczeniach dobrze wentylowanych;

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej raz dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,
- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

9) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
  - stan upierzenia,
  - biegunki,
  - osowiałość,
  - występowanie innych objawów chorobowych,
- b) czy w przypadku, gdy w gospodarstwie znajdują się chore lub ranne zwierzęta, zostały one odizolowane od reszty stada oraz, czy zapewniono im opiekę lekarsko-weterynaryjną i w zależności od stanu zdrowia odpowiednie warunki np. ściółkę lub wyższą temperaturę,
- c) czy w gospodarstwie znajdują się pomieszczenia lub wydzielone miejsca, które mogą służyć do odizolowania chorego zwierzęcia oraz, czy ich liczba lub powierzchnia są adekwatne do liczebności stada;

10) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o *ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa

i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia;

ponadto kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy o *ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.10. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są przepiórki

Kontrola, o której mowa w rozdziale IV ust. 1 pkt 1 obejmuje:

- 1) system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy przepiórki utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi tj. w pomieszczeniach inwentarskich w klatkach jedno lub wielopoziomowych pojedynczo lub grupowo lub w systemie otwartym; w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;
- 2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw** – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:
  - a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
    - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
    - wydzielone miejsce do składowania obornika,
    - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
    - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
    - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
    - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,

- b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
- d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”;

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, biegunki, osowiałość, itp.);

należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta – PLW powinien ocenić sposób obsługi ptaków a więc, czy ptaki są wyjmowane z klatek ostrożnie i pojedynczo, ptaków nie można wyciągać za skrzydła lub nogi; czy klatka jest skonstruowana w taki sposób, aby zapewnić osobie obsługującej swobodne wyjmowanie i wkładanie ptaków do klatki;

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia i klatki dla ptaków oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt, niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich regularnie, a padłe ptaki przynajmniej raz na dobę,
- b) czy w pomieszczeniu lub klatce nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy,
- c) czy klatki są skonstruowane tak, aby uniemożliwić ucieczkę ptaków,
- d) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz systemem wentylacji awaryjnej,
- e) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- f) czy warunki utrzymania zwierząt w systemie otwartym uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi,
- g) czy w systemie otwartym powierzchnia, na której utrzymuje się przepiórki, jest trwale zabezpieczona ogrodzeniem o wysokości co najmniej 2 m i przykryta siatką;

6) minimalne normy obsady – PLW powinien skontrolować, czy ptakom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj.:

- a) w systemie utrzymywania przepiórek w klatkach pojedynczo, wymiary klatki powinny wynosić:
  - długość - co najmniej 0,21 m,
  - szerokość - co najmniej 0,1 m,
  - wysokość - co najmniej 0,2 m,
- b) w systemie utrzymywania przepiórek w klatkach grupowo, powierzchnia podłogi w klatkach, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić dla:
  - przepiórek nieśnych - co najmniej 0,025 m², przy, czym wysokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,2 m,
  - przepiórek mięsnych - co najmniej 0,006 m², przy, czym wysokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,2 m,
- c) w systemie otwartym powierzchnia, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić co najmniej 0,04 m²; w celu przeprowadzenia kontroli maksymalnej obsady pomieszczenia, PLW może posiłkować się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak powinien dokonać pomiaru pomieszczenia;

7) pozostałe warunki utrzymania - PLW powinien sprawdzić w szczególności:

- a) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się utrzymywanie przepiórek w dobrze i intensywnie oświetlonych pomieszczeniach; przyjmuje się, że pomieszczenia dla przepiórek powinny być tak jasno oświetlone, jak w czasie
- b) pełnego letniego dnia:

Tydzień życia	1 i 2	3	4	5	6	7	9	11	13	15	17	19
Liczba godzin światła na dobę	24	22	20	18	16	14	14,5	15	15,5	16	16,5	17

Tab. nr 15.

- c) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zgodnie z zasadami dobrej praktyki hodowlanej, zaleca się utrzymywanie piskląt w pierwszych 7 dniach życia w temperaturze 30°C w pomieszczeniu, a pod źródłem ciepła (promiennikiem) temperatura powinna wynosić 38°C; w drugim tygodniu życia młode przepiórki japońskie potrzebują 25°C w pomieszczeniu i 34°C pod promiennikiem; przepiórkom od 3 tygodnia życia należy zapewnić temperaturę około 21°C; zalecana wilgotność to 65-75%; bardzo ważnym elementem środowiskowym w chowie przepiórek jest unikanie przeciągów;
- d) czy stężenie gazów jest utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla tych zwierząt;

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej raz dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,
  - b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;
- 9) stan zwierząt** – PLW powinien sprawdzić, czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
- stan upierzenia,
  - biegunki,
  - osowiałość,
  - występowanie innych objawów chorobowych;
- 10) dokumentację** – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia; ponadto, kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy *o ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.11. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są perlice

Kontrola, o której mowa w rozdziale IV ust. 1 pkt 1 obejmuje:

- 1) system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy perlice utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj. w pomieszczeniach inwentarskich z wybiegami oraz w systemie otwartym; w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW

sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:

- wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
- wydzielone miejsce do składowania obornika,
- miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
- odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
- maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
- środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,

b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,

c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,

d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”;

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, biegunki, osowiałość, itp.);

należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta – PLW powinien ocenić sposób obsługi ptaków, tj. czy ptaki nie są chwywane za skrzydła lub nogi; czy obsługa zachowuje się spokojnie nie płosząc ptaków;

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla ptaków oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, tj., czy odchody zwierząt, niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich regularnie, a padłe ptaki przynajmniej raz na dobę,

- b) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy,
- c) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz systemem wentylacji awaryjnej,
- d) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- e) czy warunki utrzymania zwierząt w systemie otwartym uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi;

6) minimalne normy obsady – PLW powinien skontrolować, czy ptakom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni oraz wyposażenia, tj.:

- a) w systemie utrzymywania perlic w pomieszczeniach inwentarskich z wybiegami, maksymalna obsada ptaków na m² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego powinna wynosić 6 ptaków, natomiast powierzchnia wybiegu, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić co najmniej 20 m²,
- b) w systemie utrzymywania perlic w pomieszczeniach inwentarskich z wybiegami, wyposażenie pomieszczenia stanowią:
  - grzęda noclegowa,
  - gniazdo o wymiarach: 0,4 m x 0,4 m,
- c) w systemie otwartym, maksymalna obsada na 1 m² wynosi 15 ptaków,
- d) w systemie otwartym zapewnia się:
  - grzędę noclegową,
  - gniazdo o wymiarach: 0,4 m x 0,4 m;
  -

7) pozostałe warunki utrzymania - w szczególności:

- a) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego,
- b) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt,
- c) czy stężenie gazów jest utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla tych zwierząt;

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej raz dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,
- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy

i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

- 9) stan zwierząt** – PLW powinien sprawdzić, czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
- stan upierzenia,
  - biegunki,
  - osowiałość,
  - występowanie innych objawów chorobowych;
- 10) dokumentację** – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia; ponadto kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy *o ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historie padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.12. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są owce

Kontrola, o której mowa w rozdziale IV ust. 1 pkt 1 obejmuje:

- 1) system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy owce utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj. w systemie otwartym lub w pomieszczeniach inwentarskich na ściółce:

- pojedynczo,
- grupowo.

w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

- a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
- wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - wydzielone miejsce do składowania obornika,
  - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
  - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
  - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,
- b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
- d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”,
- e) czy w gospodarstwie nie są przetrzymywane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające:
- substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu,
  - oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne,
- f) czy w gospodarstwie przestrzegany jest zakaz podawania zwierzętom gospodarskim:
- substancji o działaniu tyreostatycznym,
  - stilbenów, pochodnych stilbenów, ich soli i estrów,
  - substancji o działaniu beta-agonistycznym,
  - oestradiolu 17 β i jego pochodnych estropodobnych,
  - substancji o działaniu estrogennym innych niż oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne oraz o działaniu androgennym lub gestagennym

z wyjątkiem podawania testosteronu i progesteronu oraz ich pochodnych, łatwo uwalniających w miejscu ich podawania związki macierzyste w wyniku procesu hydrolizy; produkty lecznicze weterynaryjne zawierające powyższe substancje mogą być stosowane jedynie w celach leczniczych oraz muszą spełniać wymagania dla dopuszczenia ich do obrotu określone w przepisach prawa farmaceutycznego, a także mogą być podawane wyłącznie przez lekarza

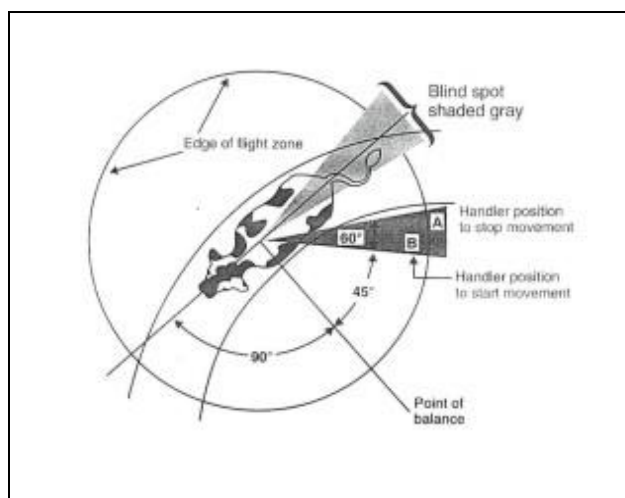
weterynarii w postaci zastrzyku lub w postaci spirali dopochwowych - w przypadku leczenia dysfunkcji hormonów płciowych.

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, kulawizny, zapalenia wymienia, biegunki, osowiałość, odstawanie od stada, brak pobierania paszy); należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta podczas przemieszczania na terenie gospodarstwa – PLW powinien upewnić się, że do popędzania zwierząt nie stosuje się przedmiotów lub narzędzi, które mogą spowodować okaleczenie zwierzęcia, zaleca się także sprawdzenie:

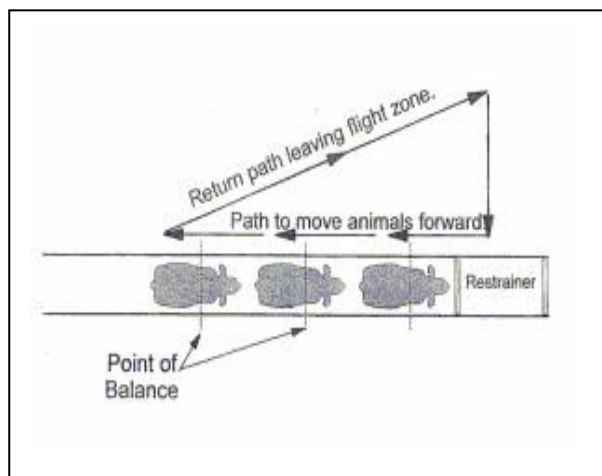
- a) czy ich stosowanie ograniczono do niezbędnego minimum i tylko do sytuacji, gdy przed zwierzętami jest wolna droga, którą mogą się poruszać,
- b) czy do przepędzania zwierząt są używane wyłącznie grzechotki, klepaki, płachty z tworzyw sztucznych, sklejki, twardej gumy – nie wolno stosować drągów, prętów ani zakończonych ostro przedmiotów,
- c) czy nie są stosowane przyrządy emitujące impulsy elektryczne,
- d) czy zwierzęta, które nie mogą poruszać się o własnych siłach nie są ciągnięte za głowę, kończyny, ogon, czy wełnę oraz, czy stosowane są środki nacisku na gałki oczne, ciągnięcie za uszy oraz inne metody powodujące ból u zwierzęcia,
- e) czy wykorzystuje się przy przemieszczaniu zwierząt wzorce zachowań prezentowanych przez większość zwierząt gospodarskich:
  - podążanie za przywódcą stada,
  - reakcja ucieczki przy przekroczeniu „strefy ucieczki” (strefa ucieczki-najmniejsza odległość na jaką zwierzę pozwala się zbliżyć człowiekowi lub naturalnemu wrogowi)
    - unikanie gwałtownego wkraczania w strefę ucieczki, gdyż może to spowodować panikę zwierzęcia,
  - przemieszczanie zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi” znajdujący się na wysokości łopatki zwierzęcia - aby spowodować ruch zwierzęcia do przodu należy przesunąć się w kierunku zadu zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki, jeśli zaś chcemy, aby zwierzę się cofnęło, należy przesunąć się w kierunku głowy zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki; w celu zatrzymania zwierzęcia należy wyjść poza strefę ucieczki,
  - w szczególności przeżuwacze mają tendencję do poruszania się w kierunku przeciwnym, niż porusza się osoba znajdująca się w ich strefie ucieczki;

w celu wywołania ruchu tylko jednego zwierzęcia osoba obsługująca powinna zatrzymać się po przekroczeniu punktu równowagi tego zwierzęcia,

Edge of flight zone – granica dystansu ucieczki
 Point of balance – punkt równowagi
 Handler position to start movement – pozycja osoby obsługującej aby spowodować ruch zwierzęcia
 Handler position to stop movement – pozycja osoby obsługującej aby zatrzymać ruch zwierzęcia
 Blind spot shaded Gray – ślepa strefa

Rys. 6. Schemat przemieszczania zwierząt przy wykorzystaniu „strefy ucieczki”

Point of balance – punkt równowagi
 Path to move animals forward – droga którą powinna poruszać się osoba obsługująca, aby zwierzęta poruszały się do przodu
 Return path leaving flight zone – droga powrotna (opuszczenia strefy dystansu ucieczki) osoby obsługującej.

Rys. 7. Schemat przemieszczania zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi”

5) **wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt** – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, tj., czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się

nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz, czy zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami,

- b) czy podłoga jest twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka, nieśliska oraz nie ma w niej dziur i ubytków, które mogłyby być niebezpieczne dla zwierząt,
- c) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy u zwierząt,
- d) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz systemem wentylacji awaryjnej,
- e) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- f) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku systemu otwartego uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi;

6) minimalne normy powierzchni – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj. w systemie utrzymywania owiec w pomieszczeniach inwentarskich, powierzchnia pomieszczenia inwentarskiego przypadająca na zwierzę powinna wynosić:

- a) w przypadku utrzymywania owiec pojedynczo:
  - tryk – co najmniej 3 m²,
  - matka z jagnięciem – co najmniej 2,5 m² i dodatkowo 0,7 m² dla każdego jagnięcia ssącego,
  - jarka – co najmniej 1,5 m²,
  - tryczek – co najmniej 2 m²,
  - skopek – co najmniej 0,8 m²,
- b) w przypadku utrzymywania owiec grupowo:
  - tryk – co najmniej 2 m²,
  - matka z jagniętami – co najmniej 1,5 m² i dodatkowo 0,5 m² dla każdego jagnięcia ssącego,
  - jarka – co najmniej 0,8 m²,
  - tryczków – co najmniej 1,5 m²,
  - skopek – co najmniej 0,6 m²;

zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się aby owcom utrzymywanym w systemie alkierzowo-pastwiskowym, a szczególnie alkierzowym, w którym zwierzęta przez cały rok przebywają w owczarni, zapewnić wybiegi; powierzchnia wybiegów powinna być przynajmniej dwukrotnie większa od powierzchni normatywnej kojca; wysokość ogrodzenia i przegród powinna wynosić 120 cm;

w celu przeprowadzenia kontroli minimalnych norm powierzchni zapewnionych zwierzętom utrzymywanym w systemie stanowiskowym lub z wydzielonymi legowiskami, PLW może posiłkować się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak powinien dokonać także pomiaru pomieszczeń i kojców;

7) pozostałe warunki utrzymania – PLW powinien skontrolować w szczególności:

- a) czy zapewniono zwierzętom swobodę ruchu; w przypadku stosowania uwięzi, czy nie powoduje ona uszkodzeń ciała, ani innego rodzaju cierpienia, czy nie ogranicza niezbędnego ruchu, a w szczególności możliwości kładzenia się, wstawania oraz leżenia,
- b) czy zwierzęta nie utrzymywane grupowo mają zapewniony kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami,
- c) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się uwzględnienie następujących norm:

	Oświetlenie (stosunek okien do podłogi)	Oświetlenie sztuczne (natężenie światła w lux)
Pomieszczenie owczarni	1:20-1:25	20-30 (200) ^x
matek	1:15-1:20	20-30
Pomieszczenie wychowalni	1:30	20-30
Pomieszczenie tuczarni	1:10-1:12	50
Paszarnia		
Oświetlenie nocne (dyżurne) pomieszczeń dla wszystkich gatunków i kategorii zwierząt		3 - 5

Tab. nr 16

- d) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się uwzględnienie okoliczności, iż optymalna temperatura i wilgotność względna dla owiec wynosi:

Kategoria zwierząt	Temperatura w °C		Wilgotność względna w % optymalna
	Minimalna	Optymalna	
Owce z jagniętami do 3,5 miesiąca	6	17	60 - 75

Owce po strzyży	8	17	60 - 75
Tryki	4	10	60 – 75
Młodzież w wychowalni	5	12	60 – 75
Tuczarnia	8	12	60 - 75

Tab. nr 17.

przy utrzymaniu wszystkich grup owiec istotne jest zapewnienie pomieszczeń suchych z dopływem świeżego powietrza przy równoczesnym zabezpieczeniu przed przeciągami, na które owce są wrażliwe;

- e) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby nie przekraczały:
- 3 000 ppm w przypadku dwutlenku węgla (CO₂),
  - 5 ppm w przypadku siarkowodoru (H₂S),
  - 20 ppm w przypadku amoniaku (NH₃).

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody; przez stały dostęp do wody rozumie się zazwyczaj poidła automatyczne, jednakże, w przypadku gospodarstw utrzymujących pojedyncze sztuki zwierząt na użytek własny w systemie przyzagrodowym, gdzie właściciel jest w stanie zapewnić uzupełnianie wody na bieżąco, dopuszczalne jest pojenie zwierząt przy użyciu koryta lub innego pojemnika na wodę,
- b) czy są karmione co najmniej dwa razy dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,
- c) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

9) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
- stan odżywienia zwierząt,
  - stan racic,
  - występowanie kulawizn i ich stopień,
  - występowanie innych objawów chorobowych,
  - stan powłok skórnych – występowanie otarć, skaleczeń i chorób skóry,
- b) czy w przypadku gdy w gospodarstwie znajdują się chore lub ranne zwierzęta, zostały one odizolowane od reszty stada oraz, czy zapewniono im opiekę lekarsko-weterynaryjną i w zależności od stanu zdrowia odpowiednie warunki np. ściółkę lub wyższą temperaturę,

- c) czy w gospodarstwie znajdują się pomieszczenia lub wydzielone miejsca, które mogą służyć do odizolowania chorego zwierzęcia oraz, czy ich liczba lub powierzchnia są adekwatne do liczebności stada;

10) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia; ponadto, kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy *o ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.13. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywanych są kozy

Kontrola obejmuje:

1) system utrzymania zwierząt – PLW powinien skontrolować, czy kozy utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj. w systemie otwartym lub w pomieszczeniach inwentarskich na ściółce:

- a) na stanowisku na uwięzi,
- b) w kojcu bez uwięzi:
  - pojedynczo z wyjątkiem kózłat lub
  - grupowo

pamiętając, że na uwięzi utrzymuje się wyłącznie dorosłe samice, z wyjątkiem samic w okresie porodu i odchowu kózłat;

w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

- a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
- wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - wydzielone miejsce do składowania obornika,
  - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
  - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
  - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,
- b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
- d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”,
- e) czy w gospodarstwie nie są przetrzymywane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające:
- substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu,
  - oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne,
- f) czy w gospodarstwie przestrzegany jest zakaz podawania zwierzętom gospodarskim:
- substancji o działaniu tyreostatycznym,
  - stilbenów, pochodnych stilbenów, ich soli i estrów,
  - substancji o działaniu beta-agonistycznym,
  - oestradiolu 17 β i jego pochodnych estropodobnych,
  - substancji o działaniu estrogenym innych niż oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne oraz o działaniu androgennym lub gestagennym

z wyjątkiem podawania testosteronu i progesteronu oraz ich pochodnych, łatwo walnających w miejscu ich podawania związki macierzyste w wyniku procesu hydrolizy; produkty lecznicze weterynaryjne zawierające powyższe substancje mogą być stosowane jedynie w celach leczniczych oraz muszą spełniać wymagania dla dopuszczenia ich do obrotu określone w przepisach prawa farmaceutycznego, a także mogą być podawane wyłącznie przez lekarza weterynarii w postaci zastrzyku lub w postaci spirali dopochwowych - w przypadku leczenia dysfunkcji hormonów płciowych;

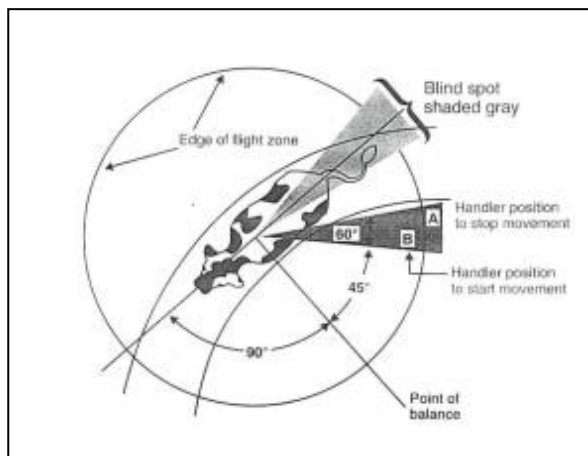
- 3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela** – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że doglądając

zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, kulawizny, zapalenia wymienia, biegunki, osowiałość, odstawanie od stada, brak pobierania paszy); należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;

4) sposób postępowania ze zwierzętami – PLW powinien upewnić się, że do popędzania zwierząt nie stosuje się przedmiotów lub narzędzi, które mogą spowodować okaleczenie zwierzęcia a zaleca się także sprawdzenie:

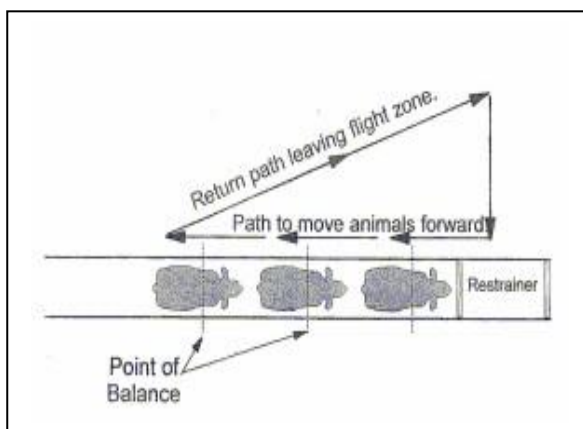
- a) czy ich stosowanie ograniczono do niezbędnego minimum i tylko do sytuacji, gdy przed zwierzętami jest wolna droga, którą mogą się poruszać,
- b) czy do przepędzania zwierząt są używane wyłącznie grzechotki, klepaki, płachty z tworzyw sztucznych, sklejki, twardej gumy – nie wolno stosować drągów, prętów ani zakończonych ostro przedmiotów,
- c) w odniesieniu do przyrządów emitujących impulsy elektryczne –, czy są używane jedynie w sytuacjach gdy zwierzę, przed którym jest wolna przestrzeń, nie reaguje na inne metody stosowane w celu spowodowania jego ruchu do przodu; czy impuls jest stosowany jedynie w mięśnie zadu i trwa nie dłużej niż 1 sekundę; czy pomiędzy kolejnymi impulsami następuje przerwa, a ponadto, jeśli na impuls nie było reakcji, czy był on ponawiany (impulsy elektryczne mogą być stosowane jednokrotnie),
- d) czy zwierzęta, które nie mogą poruszać się o własnych siłach nie są ciągnięte za głowę, kończyny, ogon, czy sierść, wykręcany jest im ogon oraz, czy stosowane są środki nacisku na gałki oczne, ciągnięcie za uszy oraz inne metody powodujące ból u zwierzęcia,
- e) czy wykorzystuje się przy przemieszczaniu zwierząt wzorce zachowań prezentowanych przez większość zwierząt gospodarskich:
  - podążanie za przywódcą stada,
  - reakcja ucieczki przy przekroczeniu „strefy ucieczki” (strefa ucieczki-najmniejsza odległość na jaką zwierzę pozwala się zbliżyć człowiekowi lub naturalnemu wrogowi)
    - unikanie gwałtownego wkraczania w strefę ucieczki, gdyż może to spowodować panikę zwierzęcia,
  - przemieszczanie zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi” znajdujący się na wysokości łopatki zwierzęcia - aby spowodować ruch zwierzęcia, do przodu należy przesunąć się w kierunku zadu zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki, jeśli zaś chcemy, aby zwierzę się cofnęło, należy przesunąć się w kierunku głowy zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki; w celu zatrzymania zwierzęcia należy wyjść poza strefę ucieczki,

- w szczególności przeżuwacze mają tendencje do poruszania się w kierunku przeciwnym, niż porusza się osoba znajdująca się w ich strefie ucieczki. W celu wywołania ruchu tylko jednego zwierzęcia osoba obsługująca powinna zatrzymać się po przekroczeniu punktu równowagi tego zwierzęcia;

Edge of flight zone – granica dystansu ucieczki
 Point of balance – punkt równowagi
 Handler position to start movement – pozycja osoby obsługującej aby spowodować ruch zwierzęcia
 Handler position to stop movement – pozycja osoby obsługującej aby zatrzymać ruch zwierzęcia
 Blind spot shaded Gray – ślepa strefa

Rys. 1. Schemat przemieszczania zwierząt przy wykorzystaniu „strefy ucieczki”.

Point of balance – punkt równowagi
 Path to move animals forward – droga którą powinna poruszać się osoba obsługująca, aby zwierzęta poruszały się do przodu
 Return path leaving flight zone – droga powrotna (opuszczenia strefy dystansu ucieczki) osoby obsługującej.

Rys. 2. Schemat przemieszczania zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi”

5) **wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt** – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- czystość pomieszczeń oraz sprzętu, tj., czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami,

- b) czy podłoga jest twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka, nieśliska oraz nie ma w niej dziur i ubytków, które mogłyby być niebezpieczne dla zwierząt,
- c) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy u zwierząt,
- d) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz systemem wentylacji awaryjnej,
- e) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- f) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku systemu otwartego uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi;

6) minimalne normy powierzchni – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj.:

- a) w systemie utrzymywania kóz na stanowiskach, na uwięzi w pomieszczeniach inwentarskich, wymiary stanowiska powinny wynosić:
  - szerokość – co najmniej 0,75 m,
  - długość – co najmniej 1,35 m;
- b) w systemie utrzymywania kóz w boksach w pomieszczeniach inwentarskich wymiary stanowiska powinny wynosić:
  - dla kozy dorosłej – co najmniej 1,5 m², i dodatkowo co najmniej 0,3 m² dla koźlęcia ssącego,
  - dla kozła – co najmniej 1,5 m²,
  - dla kozła reproduktora – co najmniej 3 m²,
- c) w systemie utrzymywania kóz grupowo, powierzchnia kojca w przeliczeniu na jedną sztukę powinna wynosić:
  - dla kóz dorosłych – co najmniej 1,5 m² i dodatkowo co najmniej 0,3 m² dla koźlęcia ssącego,
  - dla kozłów – co najmniej 1,5 m²,
  - dla kozłów reproduktorów – co najmniej 3 m²,
  - dla koźląt – co najmniej 1 m²;

kozom zapewnia się możliwość korzystania z wybiegów – powierzchnia wybiegu powinna wynosić co najmniej 4 m², a w przypadku kozłów- co najmniej 6 m²;

7) pozostałe warunki utrzymania – PLW powinien sprawdzić, w szczególności:

- a) czy zapewniono zwierzętom swobodę ruchu; w przypadku stosowania uwięzi, czy nie powoduje ona uszkodzeń ciała ani innego rodzaju cierpienia, czy nie ogranicza niezbędnego ruchu a w szczególności możliwości kładzenia się, wstawania oraz leżenia,

- b) czy zwierzęta nie utrzymywane grupowo mają zapewniony kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami,
- c) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego; zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną zaleca się, aby wartość natężenia światła w pomieszczeniach dla kóz wynosiła od 20 do 30 lux; oświetlenie sztuczne pomieszczeń powinno generalnie odpowiadać oświetleniu naturalnemu w godzinach pomiędzy 9⁰⁰ a 17⁰⁰; bardzo ważną rolę w budynku odgrywają okna; oświetlenie naturalne określa się stosunkiem powierzchni okien do powierzchni podłogi; w przypadku koziarni powinien on wynosić jak 1:12 do 1:15, czyli na 1 m² okna powinno przypadać 12–15 m² powierzchni podłogi; kozy należą do zwierząt bardzo ciekawskich, i aby szyby nie zostały zbite racicami przednich nóg lub rogami, należy je umieszczać na wysokości około 1,5–1,7 m od podłogi, na której stoją kozy,
- d) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się uwzględnienie okoliczności, iż zgodnie z dobrą praktyką hodowlaną, temperatura powietrza powinna wynosić co najmniej 8°C, zaś wilgotność względna nie powinna przekraczać 80%; kozy wytrzymują ujemne temperatury pod warunkiem, że pomieszczenia są suche i bez przeciągów; bezwzględnie należy utrzymać temperaturę powyżej zera w okresie porodów – koźlęta w momencie urodzenia są mokre i przy niskich temperaturach, następuje natychmiastowe wychładzanie organizmu, co może doprowadzić to śmierci noworodka; kozy znoszą też dobrze wysokie temperatury, jednak przy dobrej wentylacji.
- e) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby nie przekraczały:
  - 3 000 ppm w przypadku dwutlenku węgla (CO₂),
  - 5 ppm w przypadku siarkowodoru (H₂S),
  - 20 ppm w przypadku amoniaku (NH₃).

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody; przez stały dostęp do wody rozumie się zazwyczaj poidła automatyczne, jednakże, w przypadku gospodarstw utrzymujących pojedyncze sztuki zwierząt na użytek własny w systemie przyzagrodowym, gdzie właściciel jest w stanie zapewnić uzupełnianie wody na bieżąco, dopuszczalne jest pojenie zwierząt przy użyciu koryta lub innego pojemnika na wodę,
- b) czy są karmione co najmniej dwa razy dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,

- c) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

9) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
  - stan odżywienia zwierząt,
  - stan racic,
  - występowanie kulawizn i ich stopień,
  - występowanie innych objawów chorobowych,
  - stan powłok skórnych – występowanie otarć, skaleczeń i chorób skóry,
- b) czy w przypadku gdy w gospodarstwie znajdują się chore lub ranne zwierzęta, zostały one odizolowane od reszty stada oraz, czy zapewniono im opiekę lekarsko-weterynaryjną i w zależności od stanu zdrowia odpowiednie warunki np. ściółkę lub wyższą temperaturę,
- c) czy w gospodarstwie znajdują się pomieszczenia lub wydzielone miejsca, które mogą służyć do odizolowania chorego zwierzęcia oraz, czy ich liczba lub powierzchnia są adekwatne do liczebności stada;

10) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia; ponadto, kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy *o ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.14. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są konie

Kontrola, o której mowa w rozdziale IV ust. 1 pkt 1 obejmuje:

- 1) system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy konie utrzymywane są w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj. w systemie otwartym lub w pomieszczeniach inwentarskich na ściółce:

- d) w boksie,
- e) na stanowisku na uwięzi,
- f) w systemie wolnostanowiskowym bez uwięzi;

ponadto, czy ogiery i klacze powyżej roku życia utrzymywane są oddzielnie;

w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

- a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
  - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - wydzielone miejsce do składowania obornika,
  - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
  - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
  - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,
- b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
- d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”,
- e) czy w gospodarstwie nie są przetrzymywane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające:
  - substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu,
  - oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne;
- f) czy w gospodarstwie przestrzegany jest zakaz podawania zwierzętom gospodarskim:
  - substancji o działaniu tyreostatycznym,
  - stilbenów, pochodnych stilbenów, ich soli i estrów,
  - substancji o działaniu beta-agonistycznym,
  - oestradiolu 17 β i jego pochodnych estropodobnych,

– substancji o działaniu estrogennym innych niż oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne oraz o działaniu androgennym lub gestagennym,
z wyjątkiem podawania testosteronu i progesteronu oraz ich pochodnych, łatwo uwalniających w miejscu ich podawania związku macierzyste w wyniku procesu hydrolizy; produkty lecznicze weterynaryjne zawierające powyższe substancje mogą być stosowane jedynie w celach leczniczych oraz muszą spełniać wymagania dla dopuszczenia ich do obrotu określone w przepisach prawa farmaceutycznego, a także mogą być podawane wyłącznie przez lekarza weterynarii w postaci zastrzyku lub w postaci spirali dopochwowych - w przypadku leczenia dysfunkcji hormonów płciowych; ponadto, dopuszczone jest podawanie produktów leczniczych weterynaryjnych z zawartością trenbolonu alilu, podawanego doustnie, lub substancji o działaniu beta-agonistycznym zidentyfikowanym koniowatym, jeżeli są one stosowane zgodnie ze wskazaniami producenta;

3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, kulawizny, biegunki, osowiałość, brak zainteresowania pokarmem, niechęć do ruchu);

należy zwrócić uwagę, czy pomieszczenia inwentarskie są wyposażone w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;

4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta podczas przemieszczania na terenie gospodarstwa – PLW powinien upewnić się, że do popędzania zwierząt nie stosuje się przedmiotów lub narzędzi, które mogą spowodować okaleczenie zwierzęcia, a zaleca się także sprawdzenie:

a) czy ich stosowanie ograniczono do niezbędnego minimum i tylko do sytuacji, gdy przed zwierzętami jest wolna droga, którą mogą się poruszać,

b) czy do przepędzania zwierząt są używane wyłącznie grzechotki, klepaki, płachty z tworzyw sztucznych, sklejki, twardej gumy – nie wolno stosować drągów, prętów ani zakończonych ostro przedmiotów,

c) czy zwierzęta, które nie mogą poruszać się o własnych siłach nie są ciągnięte za głowę, kończyny, ogon, czy sierść, wykręcany jest im ogon oraz, czy stosowane są środki nacisku na gałki oczne, ciągnięcie za uszy oraz inne metody powodujące ból u zwierzęcia,

d) czy wykorzystuje się przy przemieszczaniu zwierząt wzorce zachowań prezentowanych przez większość zwierząt gospodarskich:

– podążanie za przywódcą stada,

– reakcja ucieczki przy przekroczeniu „strefy ucieczki” (strefa ucieczki-najmniejsza odległość na jaką zwierzę pozwala się zbliżyć człowiekowi lub naturalnemu wrogowi)

- unikanie gwałtownego wkraczania w strefę ucieczki, gdyż może to spowodować panikę zwierzęcia,
- przemieszczanie zwierząt przy wykorzystaniu „punktu równowagi” znajdujący się na wysokości łopatki zwierzęcia - aby spowodować ruch zwierzęcia do przodu należy przesunąć się w kierunku zadu zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki, jeśli zaś chcemy, aby zwierzę się cofnęło, należy przesunąć się w kierunku głowy zwierzęcia wchodząc w zakres strefy ucieczki; w celu zatrzymania zwierzęcia należy wyjść poza strefę ucieczki;

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, tj., czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz, czy zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami,
- b) czy podłoga jest twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka, nieśliska oraz nie ma w niej dziur i ubytków, które mogłyby być niebezpieczne dla zwierząt,
- c) czy w pomieszczeniu nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy u zwierząt,
- d) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz system wentylacji awaryjnej,
- e) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- f) czy warunki utrzymania zwierząt w przypadku systemu otwartego uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi;

6) minimalne normy powierzchni – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj.:

- a) w systemie utrzymywania koni, w pomieszczeniach inwentarskich w boksie, powierzchnia boksu powinna wynosić w przypadku:
  - koni dorosłych, których wysokość w kłębie wynosi do 1,47 m – co najmniej 6 m²,
  - koni dorosłych, których wysokość w kłębie wynosi powyżej 1,47 m – co najmniej 9 m²,
  - klaczy ze źrebięciem – co najmniej 12 m²,
- b) w systemie utrzymywania koni w pomieszczeniach inwentarskich na stanowisku na uwięzi, rozmiary stanowiska powinny wynosić w przypadku:

- koni dorosłych, których wysokość w kłębie wynosi do 1,47m – szerokość co najmniej 1,6 m, długość co najmniej 2,1 m,
  - koni dorosłych, których wysokość w kłębie wynosi ponad 1,47 m – szerokość co najmniej 1,8 m, długość co najmniej 3,1 m,
- c) w systemie utrzymywania koni w pomieszczeniach inwentarskich wolnostanowiskowo bez uwięzi, powierzchnia przypadająca na jednego konia powinna wynosić, w przypadku:
- koni dorosłych lub młodzieży po odsadzeniu od matki, w przeliczeniu na jednego konia, co najmniej 10 m²,
  - klaczy ze źrebięciem, co najmniej 12 m²;

W przypadku utrzymywania koni w systemie otwartym, powierzchnia w przeliczeniu na jednego dorosłego konia, powinna wynosić co najmniej 0,1 ha, powierzchnia ta powinna zostać zabezpieczona trwałym ogrodzeniem.

W wiatlach lub podobnych formach zabezpieczeń należy zapewnić zwłaszcza zimą niezamarzającą paszę i wodę (poidła niezamarzające) oraz suche legowiska z dużą ilością ściółki.

W celu przeprowadzenia kontroli minimalnych norm powierzchni zapewnionych zwierzętom utrzymywanym w systemie stanowiskowym lub z wydzielonymi legowiskami, PLW może posiłkować się przedstawionymi planami pomieszczeń inwentarskich, jednak powinien dokonać także pomiaru kilku losowo wybranych stanowisk lub legowisk, co najmniej 2-4 %; w przypadku kontroli minimalnych norm powierzchni, które powinny zostać zapewnione zwierzętom utrzymywanym w systemie bez wydzielonego legowiska, w szczególności

w systemie otwartym, oceny powierzchni można dokonać na podstawie przedstawionych planów bez konieczności dokonywania pomiarów,

7) pozostałe warunki utrzymania – PLW powinien sprawdzić w szczególności:

- a) czy zapewniono zwierzętom swobodę ruchu; w przypadku stosowania uwięzi, czy nie powoduje ona uszkodzeń ciała ani innego rodzaju cierpienia, czy nie ogranicza niezbędnego ruchu a w szczególności możliwości kładzenia się, wstawania oraz leżenia,
- b) czy zwierzęta nie utrzymywane grupowo mają zapewniony kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami,
- c) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego, zgodnie z zasadami dobrej praktyki hodowlanej, zaleca się, aby stosunek powierzchni okien do podłogi w stajni był jak 1:15 - 1:12 (1 m² powierzchni okna do 12 – 15 m² powierzchni podłogi),
- d) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się aby temperatura w stajni mieściła się

w przedziale od 5 do 28°C, zaś wilgotność względna nie przekraczała 80%; dodatkowo prędkość przepływu powietrza nie powinna przekraczać 0,3 m/s,

- e) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby nie przekraczały:
- stężenie dwutlenku węgla (CO₂) 3000 ppm,
  - stężenie siarkowodoru (H₂S) 5 ppm,
  - koncentracja amoniaku (NH₃) 20 ppm;

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy konie są pojone co najmniej trzy razy dziennie oraz, czy są karmione co najmniej dwa razy dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego; zgodnie z zasadami dobrej praktyki hodowlanej, konie poi się wodą o temperaturze co najmniej 11°C; podczas wykonywania ciężkiej pracy i przy upalnej pogodzie konie poi się nawet co 1-2 godziny,
- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

9) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
- stan odżywienia zwierząt,
  - stan kopyt,
  - występowanie kulawizn i ich stopień,
  - stan powłok skórnych- występowanie otarć, skaleczeń i chorób skóry,
  - występowanie innych objawów chorobowych,
- b) czy w przypadku, gdy w gospodarstwie znajdują się chore lub ranne zwierzęta, zostały one odizolowane od reszty stada oraz, czy zapewniono im opiekę lekarsko-weterynaryjną i w zależności od stanu zdrowia odpowiednie warunki np. ściółkę lub wyższą temperaturę,
- c) czy w gospodarstwie znajdują się pomieszczenia lub wydzielone miejsca, które mogą służyć do odizolowania chorego zwierzęcia oraz, czy ich liczba lub powierzchnia są adekwatne do liczebności stada;

10) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia;

ponadto, kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy o *ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.15. Kontrole gospodarstw, w których utrzymywane są jelenie lub daniiele

Kontrola, o której mowa w rozdziale IV ust. 1 pkt 1 obejmuje.

- 1) **system utrzymania zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy zwierzęta są utrzymywane w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj.: w systemie otwartym ze stałym dostępem do pastwiska w sezonie pastwiskowym o powierzchni co najmniej 1 ha;
jelenie i daniiele mogą być utrzymywane w pomieszczeniu inwentarskim w boksach pojedynczo albo grupowo w następujących przypadkach:
  - poza okresem pastwiskowym lub
  - w przypadku choroby, lub
  - w przypadku kwarantanny zwierzęcia;w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt, dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;
- 2) **wymagania weterynaryjne dla gospodarstw** – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:
  - a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
    - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
    - wydzielone miejsce do składowania obornika,
    - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
    - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,

- maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
- środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,
- b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
- d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”,
- e) czy w gospodarstwie nie są przetrzymywane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające:
  - substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu,
  - oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne,
- f) czy w gospodarstwie przestrzegany jest zakaz podawania zwierzętom gospodarskim:
  - substancji o działaniu tyreostatycznym,
  - stilbenów, pochodnych stilbenów, ich soli i estrów,
  - substancji o działaniu beta-agonistycznym,
  - oestradiolu 17 β i jego pochodnych estropodobnych,
  - substancji o działaniu estrogennym innych niż oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne oraz o działaniu androgenym lub gestagenym

z wyjątkiem podawania testosteronu i progesteronu oraz ich pochodnych, łatwo uwalniających w miejscu ich podawania związki macierzyste w wyniku procesu hydrolizy; produkty lecznicze weterynaryjne zawierające powyższe substancje mogą być stosowane jedynie w celach leczniczych oraz muszą spełniać wymagania dla dopuszczenia ich do obrotu określone w przepisach prawa farmaceutycznego, a także mogą być podawane wyłącznie przez lekarza weterynarii w postaci zastrzyku lub w postaci spirali dopochwowych - w przypadku leczenia dysfunkcji hormonów płciowych;

- 3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela** – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (problemy z oddychaniem, kulawizny, biegunki, osowiałość, odstawanie od stada); należy zwrócić uwagę, czy system utrzymywania zwierząt wyposażony jest w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;
- 4) sposób postępowania ze zwierzętami przez osoby obsługujące zwierzęta podczas przemieszczania na terenie gospodarstwa** – przy obsłudze jeleni i danieli zaleca się płynne przepędzanie zwierząt z kwatery na kwaterę oraz zaganianie do korytarzy przepędowych i zagrody manipulacyjnej; zwierzęta te mają skłonność do ruchu wzdłuż linii siatki, chętniej pod

górze niż z góry, do zmiany kierunku ruchu pod kątem prostym, omijania w pewnej odległości solidnych barier; wykorzystując te obserwacje, należy bramy usytuować w odpowiednich miejscach (najczęściej w rogach kwater), solidniej obudowywać i zaznaczać „optycznie” strategiczne miejsca (np. odeskowując korytarze przepędowe, zakręty i przewężenia w korytarzach, wejścia do korytarzy i gorzej położonych bram itp.); bramy powinny być odpowiedniej szerokości (3,6 do 5 m), właściwej także dla używanych maszyn rolniczych; korytarze nie mogą się załamywać pod kątem ostrym, podobnie kwatery nie powinny w narożnikach tworzyć kątów ostrych; w korytarzach powodują one zakłócenie „przepływu” zwierząt (popłoch, spiętrzenia itp.), na kwaterach są niebezpieczne, gdyż przeganiane lub spłoszone zwierzęta wbijają się w narożnik, nie mogąc znaleźć z niego wyjścia; korytarze powinny być odpowiedniej szerokości, dla danieli lepsze są węższe i nieco kręte korytarze (ok. 4 m), zaś dla jeleni szersze (6 m).

5) wymagania dotyczące pomieszczeń i sprzętu używanego do obsługi zwierząt – PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt jest wykonany z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz jest łatwy do, czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:

- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz są usuwane z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz, czy zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami,
- b) czy podłoga jest twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka, nieśliska oraz nie ma w niej dziur i ubytków, które mogłyby być niebezpieczne dla zwierząt,
- c) czy w pomieszczeniach nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy u zwierząt,
- d) czy pomieszczenia wyposażone w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji są połączone z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz systemem wentylacji awaryjnej,
- e) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
- f) czy gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta wyposażono w zagrodę umożliwiającą wykonywanie zabiegów weterynaryjnych i zootechnicznych,
- g) czy warunki utrzymania zwierząt ,w przypadku systemu otwartego uwzględniają fakt, iż zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w takim systemie musi być zapewniona ochrona przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi;

6) minimalne normy powierzchni dla zwierząt – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki uwzględniając minimalne następujące wymagania, tj.:

- a) obsada zwierząt na 1 ha powierzchni powinna wynosić w przypadku utrzymywania:
  - jeleni nie więcej niż 7 sztuk,

- danieli nie więcej niż 15 sztuk,
- b) powierzchnia, na której utrzymywane są jelenie lub daniela nie może być mniejsza niż 1 ha,
- c) powierzchnia, na której utrzymywane są zwierzęta powinna zostać zabezpieczona trwałym i wytrzymałym ogrodzeniem, wykonanym z siatki, uniemożliwiającym zwierzętom wydostawanie się na zewnątrz, przy, czym wysokość ogrodzenia powinna wynosić co najmniej 2 m,
- d) jeleniom lub danielom utrzymywanym w systemie opisanym powyżej, zapewnić należy stały dostęp do wody oraz możliwość korzystania z zacienionych miejsc,
- e) w przypadku utrzymywania danieli lub jeleni w pomieszczeniach inwentarskich, powierzchnia boksów w przeliczeniu na zwierzę powinna wynosić, dla:
  - jeleni do 12 miesiąca życia - co najmniej 2 m²,
  - jeleni powyżej 12 miesięcy - co najmniej 3 m²,
  - danieli do 12 miesiąca życia - co najmniej 1 m²,
  - danieli powyżej 12 miesiąca życia - co najmniej 1,5 m²,
- f) ściany boksów, w którym utrzymuje się jelenie lub daniela wykonuje się w sposób umożliwiający zwierzętom kontakt wzrokowy oraz ich obserwację przez osobę obsługującą;

7) pozostałe warunki utrzymania – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta nie utrzymywane grupowo mają zapewniony kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami,
- b) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego,
- c) czy temperatura oraz względna wilgotność powietrza są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zgodnie z zasadami dobrej praktyki hodowlanej, zaleca się zapewnienie zwierzętom osłony przed wiatrem zimą, cień i wodę na pastwiskach latem; osłonę przed wiatrem zimą uzyskuje się poprzez ulokowanie zwierząt na kwaterach zimowych, położonych przy ścianie lasu, w lesie, za gęstym żywopłotem, za osłoną budynków, litych ścian z desek bądź ostatecznie ze specjalnych, wiatrochronnych siatek,
- d) czy stężenia gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt; zaleca się, aby stężenia nie przekraczały:
  - dwutlenku węgla (CO₂) - 3000 ppm,
  - siarkowodoru (H₂S) - 5 ppm,
  - koncentracja amoniaku (NH₃) - 20 ppm;

8) sposób podawania paszy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej raz dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego,

b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody;

9) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić:

a) czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:

- stan odżywienia zwierząt,
- stan racic,
- występowanie kulawizn i ich stopień,
- występowanie innych objawów chorobowych,

b) czy w przypadku gdy w gospodarstwie znajdują się chore lub ranne zwierzęta, zostały one odizolowane od reszty stada oraz, czy zapewniono im opiekę lekarsko-weterynaryjną i w zależności od stanu zdrowia odpowiednie warunki np. ściółkę lub wyższą temperaturę,

c) czy w gospodarstwie znajdują się pomieszczenia lub wydzielone miejsca, które mogą służyć do odizolowania chorego zwierzęcia oraz, czy ich liczba lub powierzchnia są adekwatne do liczebności stada;

10) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia.

Ponadto, kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy *o ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.16. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są zwierzęta futerkowe

Kontrola, o której mowa w rozdziale IV ust. 1 pkt 1 obejmuje:

1) system utrzymania zwierząt – PLW powinien skontrolować, czy zwierzęta futerkowe, o których mowa poniżej, są utrzymywane w systemie dopuszczonym przepisami prawnymi, tj.:

- a) lisy polarne, lisy pospolite, jenoty, norki i tchórze utrzymuje się na wolnym powietrzu, w zadaszonych klatkach – pojedynczo albo grupowo; zwierzęta stada podstawowego utrzymuje się pojedynczo,
- b) norki i tchórze mogą być utrzymywane w klatkach piętrowych, w których jest możliwość swobodnego przemieszczania się pomiędzy częścią dolną i górną; powierzchnię górnej części klatki piętrowej wlicza się do ogólnej powierzchni klatki,
- c) króliki utrzymuje się na wolnym powietrzu pod zadaszeniem lub w pomieszczeniach inwentarskich w klatkach lub kojcach – pojedynczo albo grupowo; zwierzęta stada podstawowego utrzymuje się pojedynczo; samce i samice królików po osiągnięciu dojrzałości płciowej utrzymuje się oddzielnie,
- d) szynszyle utrzymuje się w pomieszczeniach inwentarskich, pojedynczo w klatkach; z wyłączeniem okresu odchowu młodych przez samicę dopuszcza się utrzymywanie w tej samej klatce samca i samicy,
- e) nutrie utrzymuje się na wolnym powietrzu lub w pomieszczeniach inwentarskich w klatkach lub kojcach;

w przypadku, gdy zastosowano technologię chowu zwierząt dotychczas nie stosowaną na terytorium RP, a więc wymagającą uzyskania zezwolenia marszałka województwa, PLW sprawdza, czy zezwolenie takie, stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą, zostało wydane;

2) wymagania weterynaryjne dla gospodarstw – PLW powinien skontrolować, czy gospodarstwo spełnia następujące wymagania:

- a) czy w gospodarstwie, z którego zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek, znajduje się:
  - wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - wydzielone miejsce do składowania obornika,
  - miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych,
  - odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie,
  - maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego,
  - środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji,
- b) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, są zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie,
- c) czy budynki, w których utrzymywane są zwierzęta, utrzymywane są w czystości,
- d) czy przy wejściach do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, znajdują się tablice z napisem „*Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony*”,

- e) czy w gospodarstwie nie są przetrzymywane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające:
- substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu,
  - oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne,
- f) czy w gospodarstwie przestrzegany jest zakaz podawania zwierzętom gospodarskim:
- substancji o działaniu tyreostatycznym,
  - stilbenów, pochodnych stilbenów, ich soli i estrów,
  - substancji o działaniu beta-agonistycznym,
  - oestradiolu 17 β i jego pochodnych estropodobnych,
  - substancji o działaniu estrogennym innych niż oestradiol 17 β i jego pochodne estropodobne oraz o działaniu androgennym lub gestagennym,

z wyjątkiem podawania testosteronu i progesteronu oraz ich pochodnych, łatwo uwalniających w miejscu ich podawania związki macierzyste w wyniku procesu hydrolizy; produkty lecznicze weterynaryjne zawierające powyższe substancje mogą być stosowane jedynie w celach leczniczych oraz muszą spełniać wymagania dla dopuszczenia ich do obrotu określone w przepisach prawa farmaceutycznego, a także mogą być podawane wyłącznie przez lekarza weterynarii w postaci zastrzyku.

- 3) sposób sprawowania opieki i kontroli przez właściciela** – PLW powinien upewnić się, że osoba utrzymująca zwierzęta dogląda ich co najmniej raz dziennie oraz, że dogładając zwierzęta zwraca uwagę na stan zdrowia zwierząt (rany, problemy z oddychaniem, kulawizny, biegunki, osowiałość, wydzieliny z nosa); należy zwrócić uwagę, czy system utrzymywania zwierząt wyposażony jest w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające przeprowadzenie kontroli o każdej porze, niezależnie od światła naturalnego;
- 4) wymagania dotyczące sprzętu używanego do obsługi i materiałów z których wykonane są klatki dla zwierząt** PLW powinien sprawdzić, czy pomieszczenia dla zwierząt oraz sprzęt są wykonane z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt, oraz są łatwe do, czyszczenia i dezynfekcji; podczas kontroli należy także ocenić:
- a) czystość pomieszczeń oraz sprzętu, a więc, czy odchody zwierząt, niezjedzone resztki karmy są usuwane z pomieszczeń inwentarskich regularnie,
  - b) czy pod klatkami umieszczono materiał ułatwiający usuwanie odchodów,
  - c) czy w pomieszczeniu lub klatce nie ma ostrych krawędzi ani innych wystających elementów, które mogłyby powodować urazy,
  - d) czy właściciel sprawdza co najmniej raz dziennie wyposażenie i sprzęt używane w pomieszczeniach inwentarskich oraz, czy wykryte usterki są niezwłocznie usuwane,
  - e) czy klatki dla nerek i tchórzki nie ustawia się jedna na drugiej;
- 5) minimalne normy powierzchni dla zwierząt** – PLW powinien skontrolować, czy zwierzętom zapewniono właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni, tj.:

- a) w przypadku lisów lub jenotów utrzymywanych pojedynczo:
- wysokość klatki – co najmniej - 0,5 m,
  - powierzchnia podłogi klatki – co najmniej 0,6 m², przy, czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,6 m, a długość co najmniej 0,9 m,
- b) w przypadku samic lisów lub jenotów z młodymi:
- wysokość klatki – co najmniej 0,5 m,
  - powierzchnia podłogi klatki – co najmniej 1,2 m², przy, czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,75 m, a długość co najmniej 0,8 m,
  - w przypadku samic kotnych oraz odchowujących młode, klatki wyposaża się w domek wykotowy,
- c) w przypadku nerek lub tchórzy utrzymywanych pojedynczo oraz samic tych gatunków z młodymi:
- wysokość klatki – co najmniej 0,35 m,
  - powierzchnia podłogi klatki – co najmniej 0,18 m², przy, czym szerokość powinna wynosić co najmniej 0,3 m, a długość co najmniej 0,6 m,
  - w przypadku samic kotnych oraz odchowujących młode, klatki wyposaża się w domek wykotowy ze ściółką,
  - klatki wyposaża się w półkę spoczynkową,
- d) w przypadku lisów lub jenotów utrzymywanych grupowo, przy utrzymywaniu dwóch sztuk zwierząt w klatce:
- wysokość klatki – co najmniej 0,5 m²,
  - powierzchnia podłogi klatki – co najmniej 1m², przy, czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,8 m, a długość co najmniej 0,9 m,
- e) w przypadku nerek lub tchórzy utrzymywanych grupowo, przy utrzymywaniu dwóch sztuk w klatce:
- wysokość klatki – co najmniej 0,35 m,
  - powierzchnia podłogi klatki – co najmniej 0,18 m², przy, czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,3 m, a długość co najmniej 0,6 m,
  - klatki wyposaża się w półkę spoczynkową,
- f) w przypadku lisów lub jenotów utrzymywanych grupowo, przy utrzymywaniu więcej niż dwóch sztuk w klatce:
- wysokość klatki – co najmniej 0,5 m,
  - powierzchnia podłogi klatki – co najmniej 1 m² i dodatkowo co najmniej 0,4 m² na każde dodatkowe zwierzę, przy, czym szerokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,8 m a długość 0,9 m,
- g) w przypadku nerek lub tchórzy utrzymywanych grupowo, przy utrzymywaniu więcej niż dwóch sztuk w klatce:

- wysokość klatki – co najmniej 0,35 m,
  - powierzchnia podłogi klatki, co najmniej 1 m² i dodatkowo co najmniej 0,065 m² na każde dodatkowe zwierzę, przy, czym jej szerokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,3 m, a długość co najmniej 0,6 m,
  - klatki wyposaża się w półkę spoczynkową,
- h) w przypadku królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi dla królików o masie do 2,5 kg:
- wysokość – co najmniej 0,28 m,
  - powierzchnia podłogi klatki – co najmniej – 0,18 m², przy, czym jej szerokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,38 m, a długość co najmniej 0,45 m,
- i) w przypadku królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi dla królików o masie ciała od 2,5 kg do 6 kg:
- wysokość klatki – co najmniej 0,32 m,
  - powierzchnia podłogi klatki – co najmniej 0,24 m² przy, czym szerokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,38 m, a długość co najmniej 0,45 m,
- j) w przypadku królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi dla królików o masie ciała powyżej 6 kg:
- wysokość klatki – co najmniej 0,43 m,
  - powierzchnia podłogi klatki – co najmniej 0,315 m², przy, czym szerokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,45 m, a długość co najmniej 0,7 m,
- k) w przypadku utrzymywania samic kotnych lub odchowujących młode, klatkę lub kojec wyposaża się w domek wykotowy, z wyjątkiem klatek dla samic utrzymywanych na ściółce,
- l) w przypadku królików utrzymywanych pojedynczo, w przeliczeniu na zwierzę, powierzchnia podłogi w kojcu powinna wynosić dla:
- królików o masie do 2,5 kg – co najmniej 0,18 m², przy, czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,4 m, a długość co najmniej 0,45 m,
  - królików o masie powyżej 2,5 do 6 kg – co najmniej 0,24 m², przy, czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,4 m, a długość co najmniej 0,6 m,
  - królików o masie powyżej 6 kg – co najmniej 0,315 m², przy, czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,45 m, a długość co najmniej 0,7 m,
- m) w przypadku królików utrzymywanych grupowo, w przeliczeniu na zwierzę, powierzchnia podłogi w kojcu lub klatce powinna wynosić dla:
- królików o masie do 2,5 kg – co najmniej 0,06 m²,
  - królików o masie powyżej 2,5 do 6 kg – co najmniej 0,08 m²,
  - królików o masie powyżej 6 kg – co najmniej 0,1 m²,
- n) w przypadku szynszyli wymiary klatki powinny wynosić:

- długość – co najmniej 0,4 m,
  - szerokość – co najmniej 0,45 m, a przypadku utrzymywania samca i samicy w jednej klatce – co najmniej 0,6 m, wysokość – co najmniej 0,34 m,
- o) w przypadku nutrii powierzchnia klatki lub kojca, w przeliczeniu na zwierzę, powinna wynosić co najmniej 0,4 m², dla samicy z młodymi – co najmniej 1,5 m² (należy sprawdzić, czy klatka lub kojec dla nutrii został wyposażony w domek wykotowy);

6) pozostałe warunki utrzymania – PLW powinien skontrolować w szczególności:

- a) czy zwierzęta nie utrzymywane grupowo mają zapewniony kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami,
- b) czy zwierzęta utrzymywane w pomieszczeniach inwentarskich mają zapewniony dostęp do światła naturalnego bądź światła sztucznego,
- c) czy powierzchnia, na której są umieszczone klatki dla norek lub tchórzy, zabezpieczona jest podwójnym, trwałym ogrodzeniem,
- d) czy jedno z ogrodzeń wykonane jest z litego materiału bez szczelin, i ma wysokość co najmniej 2 m,
- e) czy drugie z ogrodzeń wykonane jest z siatki lub innego materiału odpornego na przegryzienie przez norki i tchórze; czy otwory mają średnicę uniemożliwiającą przedostanie się tych zwierząt; czy ogrodzenie to zostało umieszczone w podłożu co najmniej na 50 cm na całej długości,
- f) czy w każdym rogu wewnętrznego ogrodzenia umieszczono pułapkę żywotną; czy pułapki są sprawdzane co najmniej raz dziennie;

7) sposób podawania karmy i wody – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta mają zapewniony stały dostęp do wody oraz, czy są karmione co najmniej raz dziennie karmą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego, tj.: lisy polarne, pospolite, jenoty i norki powinny być karmione co najmniej raz dziennie, zaś nutrie dwa razy dziennie,
- b) czy sprzęt przeznaczony do karmienia i pojenia zwierząt został wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia karmy i wody, a także, czy sposób jego umieszczenia pozwala na bezkonfliktowy dostęp zwierząt do karmy i wody;

8) stan zwierząt – PLW powinien sprawdzić:

- a) czy zwierzęta wykazują ogólnie dobry stan zdrowia, biorąc pod uwagę:
  - stan odżywienia zwierząt;
  - osowiałość oraz występowanie stereotypii;
  - trudności w oddychaniu;
  - wydzieliny z nosa i oczu;
  - rany;
  - występowanie innych objawów chorobowych.

- b) czy w przypadku gdy w gospodarstwie znajdują się chore lub ranne zwierzęta, zostały one odizolowane od reszty stada oraz, czy zapewniono im opiekę lekarsko-weterynaryjną i w zależności od stanu zdrowia odpowiednie warunki np. ściółkę lub wyższą temperaturę;
- c) czy w gospodarstwie znajdują się klatki lub kojce, które mogą służyć do odizolowania chorego zwierzęcia oraz, czy ich liczba jest adekwatna do liczebności stada.

9) dokumentację – PLW powinien sprawdzić, czy właściciel zwierząt posiada dokumentację weterynaryjną dotyczącą leczenia zwierząt i przeprowadzanych zabiegów weterynaryjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji*, dotyczący okresu co najmniej 3 lat, a jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi – przez okres 5 lat od dnia jej sporządzenia.

Ponadto, kontroli podlegają także rejestry padnięć, do których powinny być wpisane padnięcia zwierząt, w dniu w którym one nastąpiły; art. 12 ust. 6a ustawy *o ochronie zwierząt*, mówi o konieczności prowadzenia i przechowywania przez okres 3 lat dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt, nie ustalając jej formy; korzystnym z punktu widzenia przeprowadzanych kontroli byłoby zaproponowanie właścicielom gospodarstw, aby padnięcia zwierząt były odnotowywane w rejestrze, którego formę właściciel mógłby wybrać dowolnie, ale tak, aby kontrolujący mógł prześledzić dzień po dniu historię padnięć zwierząt w gospodarstwie.

V.17. Nadzór nad uśmiercaniem zwierząt futerkowych

1. Kontrola gospodarstw, w których utrzymywane są zwierzęta futerkowe obejmuje także kontrolę procedur związanych z uśmiercaniem tych zwierząt w gospodarstwie, w celu zagwarantowania przestrzegania zasad dotyczących dobrostanu zwierząt podczas uśmiercania.
2. Właściciel gospodarstwa zobowiązany jest do poinformowania z wyprzedzeniem PLW o planowanym uśmierceniu zwierząt.
3. Kontrola, o której mowa w ust. 1 obejmuje sprawdzenie:
  - 1) kwalifikacji personelu, tj.:
    - a) czy osoby dokonujące uśmiercania posiadają świadectwa kwalifikacji lub pracują pod nadzorem osoby posiadanej takie świadectwo,
    - b) czy pracownicy wykonują, czynności zgodnie z posiadanymi świadectwami kwalifikacji lub, czy osoba nadzorująca uśmiercanie posiada świadectwo kwalifikacji obejmujące nadzorowane, czynności;
  - 2) czy zostały opracowane standardowe procedury operacyjne dla, czynności związanych z uśmiercaniem zwierząt, a w szczególności dla:

- a) obchodzenia się ze zwierzętami i unieruchamianiem zwierząt,
  - b) ogłuszania / uśmiercania zwierząt,
  - c) kontroli ogłuszania, jeśli dotyczy,
  - d) kontroli uśmiercenia przed przystąpieniem do dalszych, czynności;
- 3) czy standardowe procedury operacyjne zostały opracowane tak, aby wszelkie działania związane z uśmiercaniem prowadzone były w sposób, który minimalizuje stres i cierpienie zwierząt;
- 4) czy standardowe procedury operacyjne zawierają podstawowe informacje, określone w ust. 5-7;
- 5) w przypadku **procedury operacyjnej dotyczącej unieruchamiania zwierząt:**
- a) osoby odpowiedzialne za obsługę zwierząt,
  - b) stosowane metody unieruchamiania dla poszczególnych gatunków i kategorii zwierząt,
  - c) działania w przypadku sytuacji awaryjnych;
- 6) w przypadku **procedury operacyjnej dotyczącej ogłuszania lub uśmiercania zwierząt:**
- a) osoby odpowiedzialne za ogłuszanie zwierząt,
  - b) stosowane metody ogłuszania w zależności od gatunku i kategorii zwierząt,
  - c) metody zapasowe w przypadku awarii podstawowego urządzenia do ogłuszania,
  - d) kontrolę urządzenia przed przystąpieniem do pracy,
  - e) kontrolę urządzenia oraz parametrów w trakcie ogłuszania,
  - f) sposób przyłożenia urządzenia do ogłuszania w przypadku metody mechanicznej lub elektrycznej,
  - g) sposób wprowadzenia zwierząt do komory w przypadku ogłuszania zwierząt metodą gazową,
  - h) najważniejsze parametry określone dla danej metody, uwzględniając zalecenia producenta używanego sprzętu:
    - urządzenie bolcowe penetrujące:
      - pozycja i kierunek strzału,
      - odpowiednia prędkość, długość wylotowa i średnica bolca dostosowane do gatunku i rozmiaru zwierzęcia,
      - maksymalny czas między ogłuszeniem a uśmierceniem (s),
    - uderzenie w głowę - siła i umiejscowienie uderzenia,
    - ogłuszanie elektryczne elektrodami przyłożonymi jedynie z obu stron głowy:
      - minimalne natężenie (A lub mA),
      - minimalne napięcie (V),
      - maksymalna częstotliwość (Hz),
      - minimalny czas ekspozycji,
      - maksymalny czas między ogłuszeniem a uśmierceniem (s),

- częstotliwość kalibracji urządzeń,
  - optymalizacja przepływu prądu,
  - zapobieganie porażeniom prądem przed ogłuszeniem,
  - położenie i pole powierzchni kontaktu elektrod,
  - ogłuszanie z elektrodami przyłożonymi na głowie i ciele zwierzęcia – j.w.,
  - dwutlenek węgla w wysokim stężeniu:
    - stężenie dwutlenku węgla,
    - czas ekspozycji,
    - jakość gazu,
    - temperatura gazu,
  - tlenek węgla w połączeniu z innymi gazami:
    - stężenie tlenku węgla,
    - czas ekspozycji,
    - temperatura gazu,
    - filtracja gazu wytwarzanego przez silnik;
  - śmiertelna iniekcja:
    - rodzaj iniekcji,
    - stosowanie zatwierdzonych leków,
  - i) wskaźniki oceny skuteczności ogłuszenia/ uśmiercenia,
  - j) sposób postępowania w przypadku nieskutecznego ogłuszenia/ uśmiercenia;
- 7) w przypadku **procedury operacyjnej dotyczącej kontroli ogłuszania/uśmiercenia:**
- a) osoba odpowiedzialna za kontrole,
  - b) liczba zwierząt w próbie poddawanej kontroli (reprezentatywna),
  - c) częstotliwość kontroli, w tym wytyczne dotyczące zmiany częstotliwości kontroli,
  - d) okoliczności i czas np. x kontroli przeprowadzana na początku zmiany, na końcu zmiany (na skuteczność może wpływać: stan sprzętu, przyłożenie, zmęczenie operatora, różnice wielkościowe wśród zwierząt),
  - e) wskaźniki wskazujące na skuteczne lub nieskuteczne ogłuszania/ uśmiercenia,
  - f) kryteria wskazujące, czy skuteczność ogłuszania/ uśmiercenia jest zadowalająca, czy nie,
  - g) sposób działania w przypadku gdy skuteczność ogłuszania/ uśmiercenia nie jest zadowalająca,
  - h) czy personel zna i rozumie standardowe procedury operacyjne w zakresie swoich obowiązków,
  - i) czy personel postępuje zgodnie ze standardowymi procedurami operacyjnymi.
4. Kontrola, o której mowa w ust. 1 powinna także objąć:
- a) warunki unieruchamiania i ogłuszania/ uśmiercenia zwierząt zgodnie z ust. 5,
  - b) sposoby ogłuszania/ uśmiercenia zwierząt i ich skuteczność zgodnie z ust. 6.

5. Kontrola **warunków unieruchamiania i ogłuszania/uśmiercania zwierząt** obejmuje:

- 1) sprawdzenie sprzętu do ogłuszania zwierząt, w tym:
    - a) dysponowanie sprzętem do ogłuszania oraz sprzętem zapasowym, sprawnym i gotowym do użycia w razie awarii, przechowywanym w pobliżu miejsca ogłuszania zwierząt – lokalizacja sprzętu do ogłuszania oraz sprzętu zapasowego powinna umożliwiać powtórne ogłuszenie zwierzęcia,
    - b) kontrolowanie stanu sprzętu do ogłuszania/uśmiercania oraz sprzętu zapasowego przed przystąpieniem do ogłuszania zwierząt – czy fakt przeprowadzania kontroli jest odnotowywany w przeznaczonym do tego dokumencie i potwierdzany podpisem pracownika, który jej dokonał,
    - c) sposób przechowywania, konserwacji oraz używania sprzętu do ogłuszania/uśmiercania –, czy sprzęt jest konserwowany i kontrolowany zgodnie z instrukcjami producenta i przez osoby przeszkolone; czy sprzęt każdego dnia po zakończeniu pracy jest, czyszczony; czy w przypadku urządzenia z zablokowanym bolcem, prawidłowe działanie mechanizmu cofającego bolec jest kontrolowane po każdym strzale; należy pamiętać, że niewłaściwa konserwacja, przechowywanie i użycie sprzętu może powodować jego nieprawidłową pracę, a co za tym idzie niewłaściwe ogłuszenie,
    - d) czy sprzęt do ogłuszania/uśmiercania jest zaopatrzony w instrukcje producenta dotyczące użytkowania sprzętu określające co najmniej:
      - gatunki, kategorie, liczbę lub masę ciała zwierząt, do stosowania wobec których urządzenia te są przeznaczone,
      - zalecane parametry odpowiadające różnym okolicznościom użytkowania, w tym najważniejsze parametry określone w załączniku I rozdział I rozporządzenia Rady 1099/2009,
      - w przypadku urządzeń do ogłuszania – metodę monitorowania skuteczności urządzeń w odniesieniu do zgodności z przepisami rozporządzenia nr 1099/2009,
      - zalecenia dotyczące konserwacji i, w razie konieczności, kalibracji urządzeń do ogłuszania/uśmiercania,
- (konieczność posiadania ww. instrukcji dotyczy urządzeń, które zostały nabyte począwszy od dnia 1 stycznia 2013 r.; jednakże użytkujący urządzenia nabyte przed 1 stycznia 2013 r. powinien wykazać, iż dokonał próby uzyskania od producenta instrukcji do posiadanego sprzętu)**
- 2) sprawdzenie, czy sposób unieruchomienia zwierzęcia, jeśli jest stosowane jest właściwy:
    - a) umożliwia optymalizację ogłuszania, tj., czy możliwy jest łatwy dostęp operatora do zwierzęcia; czy zapobiega swobodnym ruchom zwierzęcia do przodu, do tyłu i na boki,

- b) nie powoduje urazów u zwierząt,
  - c) ogranicza do minimum czas unieruchomienia zwierzęcia,
  - d) nie są stosowane zabronione sposoby unieruchamiania, tj.:
    - podwieszanie lub podciąganie przytomnych zwierząt,
    - mechaniczne unieruchamianie za pomocą zacisków lub wiązanie nóg lub śródstopi zwierząt,
    - przecinanie rdzenia kręgowego, na przykład za pomocą noża lub sztyletu,
    - stosowanie prądu elektrycznego, który nie ogłusza ani nie uśmierca zwierzęcia w warunkach kontrolowanych, a szczególnie stosowanie prądu elektrycznego, który nie przepływa przez mózg,
  - e) czy stosowane są dozwolone dla gatunku metody ogłuszania/uśmiercania;
6. Kontrola **sposobów ogłuszania/uśmiercania zwierząt i ich skuteczności** obejmuje:
- 1) sprawdzenie sposobu ogłuszania zwierząt w przypadku zastosowania ogłuszania mechanicznego – czy urządzenie bolcowe penetrujące jest przykładane w sposób umożliwiający uszkodzenie kory mózgowej, przy, czym po ogłuszeniu zwierzę zostaje niezwłocznie poddane wykrwawieniu;
  - 2) sprawdzenie skuteczności ogłuszenia zwierząt w przypadku zastosowania ogłuszania mechanicznego:
    - a) czy występują oznaki właściwego ogłuszenia, tj.:
      - zwierzę natychmiast upada i nie próbuje się podnieść,
      - ciało i mięśnie zwierzęcia stają się napięte zaraz po strzale,
      - ustaje normalny rytm oddychania – może występować oddech przerywany,
      - oczy są otwarte, wytrzeszczone, brak ruchów gałek ocznych,
      - język jest wiotki,
      - po podwieszeniu zwierzę ma głowę zwieszoną prosto do dołu i prosty grzbiet; ogon powinien zwiotczeć i zwisać ku dołowi,
    - b) czy, w przypadku niewystąpienia powyższych objawów, zwierzę jest natychmiast ogłuszane po raz drugi;
  - 3) sprawdzenie sposobu uśmiercania elektrycznego pojedynczych zwierząt:
    - a) czy elektrody, w przypadku urządzenia przykładanego jedynie do głowy, przykładają się w sposób zapewniający przepływ prądu przez mózg. Właściwym miejscem przyłożenia jest miejsce pomiędzy oczami i uszami zwierzęcia; UWAGA : przyłożenie elektrod w niewłaściwym miejscu np. na szyi, powoduje jedynie ból, szok elektryczny oraz paraliż, zamiast pozbawienia zwierzęcia świadomości i odczuwania bólu,
    - b) czy elektrody, w przypadku urządzenia przykładanego do głowy i tułowia, przykładają się w sposób zapewniający przepływ prądu przez mózg oraz serce:

- w przypadku lisów, elektrody przykładają się do pyska oraz odbytu; stosuje się prąd o natężeniu co najmniej 0,3 A i napięciu co najmniej 110 V przez co najmniej 3 sekundy,
  - w przypadku szynszyli, elektrody przykładają się do ucha i ogona; stosuje się prąd o natężeniu co najmniej 0,57 A przez co najmniej 60 sekund,
  - c) czy dokonano najpierw przyłożenia elektrod we właściwym miejscu, a dopiero po ich przyłożeniu zaaplikowano prąd,
  - d) czy nie przerywano i wznawiano aplikacji prądu,
  - e) czy jest prowadzona kontrola parametrów prądu, zarówno przed użyciem sprzętu jak i w trakcie ogłuszania, z uwagi na fakt, iż użycie zbyt niskiego natężenia powoduje jedynie ból, szok elektryczny oraz paraliż;
- 4) sprawdzenie sposobu uśmiercania metodą gazową:
- a) czy w przypadku uśmiercania dwutlenkiem węgla w wysokim stężeniu, koncentracja CO₂ w komorze do ogłuszania nerek lub szynszyli wynosi co najmniej 80%; czy gaz przed aplikacją jest nawilżany i podgrzewany do temperatury pokojowej,
  - b) czy w przypadku uśmiercania tlenkiem węgla (czyste źródło), koncentracja CO w komorze do ogłuszania wynosi ponad 4%, (w związku z tym, iż w przypadku nerek, śmierć zwierząt następuje średnio po ok. 3,5 min., zwierzęta nie powinny być wyjmowane z komory wcześniej niż po upływie 6,5 min.),
  - c) czy w przypadku uśmiercania tlenkiem węgla w połączeniu z innymi gazami, koncentracja samego CO w komorze do ogłuszania wynosi ponad 1%,
  - d) czy w przypadku uśmiercania zwierząt tlenkiem węgla (z, czystego źródła lub w połączeniu z innymi gazami), zwierzęta:
    - przez cały czas są pod kontrolą wzrokową,
    - są wprowadzane pojedynczo i zapewnia się, aby przed wprowadzeniem kolejnego zwierzęcia poprzednie było nieprzytomne lub martwe,
    - pozostają w komorze do chwili śmierci,
  - e) czy w przypadku uśmiercania zwierząt tlenkiem węgla w połączeniu z innymi gazami), gdy stosowany jest gaz wytwarzany przez silnik:
    - silnik ten jest specjalnie dostosowany do celów uśmiercania zwierząt,
    - osoba odpowiedzialna za uśmiercanie zwierząt uprzednio stwierdziła, że stosowany gaz:
      - jest odpowiednio schłodzony,
      - jest wystarczająco przefiltrowany,
      - jest wolny od wszelkich drażniących składników lub gazów,
    - silnik jest testowany co roku przed uśmiercaniem zwierząt,

- zwierzęta umieszcza się w komorze, dopiero gdy zostanie osiągnięte minimalne stężenie tlenu węgla,
- f) czy konstrukcja komory do ogłuszania nie powoduje zranień.

VI. PRZEPISY KOŃCOWE

1. Uchyla się instrukcję Głównego Lekarza Weterynarii Nr *GIWpr. 02010-1/2015* z dnia 11 lutego 2015 r. w sprawie postępowania PLW przy przeprowadzaniu kontroli gospodarstw utrzymujących zwierzęta pod względem dobrostanu zwierząt oraz raportowania o przeprowadzonych kontrolach gospodarstw utrzymujących zwierzęta pod względem dobrostanu zwierząt z elementami zwalczania chorób zakaźnych.
2. Niniejsza instrukcja wchodzi w życie 15 dni po jej podpisaniu.

VII. ZAŁĄCZNIKI

- 1, 2, 3, - wzory raportów przesyłanych przez powiatowych i wojewódzkich lekarzy weterynarii
- 4 - lista kontrolna SPIWET gospodarstwo

- 5 – lista kontrolna SPIWET gospodarstwo dobrostan bydło, owce, kozy i świnie
- 6 - lista kontrolna SPIWET gospodarstwo dobrostan zwierząt
- 7 - lista kontrolna SPIWET uśmiercanie zwierząt futerkowych
- 8 – propozycje schematu postępowania w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości przez PLW
- 9 - przykłady materiałów stosowanych jako materiał manipulacyjny
- 10 - parametry do oceny punktowej siedzib stad

Sporządziła: Anna Hoffman

Zatwierdził:

Załącznik 1 – Roczny raport z kontroli gospodarstw, w których utrzymywane są kury nioski, pod względem dobrostanu zwierząt

**ROCZNY RAPORT Z KONTROLI POD WZGLĘDEM DOBROSTANU ZWIERZĄT
GOSPODARSTW, W KTÓRYCH UTRZYMYWANE SĄ KURY NIOSKI**

Powiat/Województwo:

Rodzaj chowu*: <ul style="list-style-type: none"> ○ Chów z wolnym wybiegiem ○ Chów wolierowy (na ściółce) ○ System klatek ulepszonych <p>* niepotrzebne skreślić ** raporty z kontroli gospodarstw utrzymujących kury nioski, należy przygotowywać oddzielnie dla każdego systemu chowu</p>	Liczba gospodarstw:				
Liczba gospodarstw skontrolowanych :	Liczba gospodarstw, w których stwierdzono niezgodności:				
Liczba przeprowadzonych kontroli:					
Rodzaj i liczba stwierdzonych niezgodności					
Podstawa prawna niezgodności Zgodnie z ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) – UOOZ, ustawą z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2021 r., poz. 1421 z późn. zm.) – UOOZZ, oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich innych, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. z 2010 r. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.) – rozp. MRiRW,	Definicje niezgodności		Nieprawidłowości i podjęte działania		
Personel [UOOZ art. 12 ust. 1 oraz rozp. MRiRW § 4 ust. 1]	Zwierzętami zajmuje się wystarczająca liczba personelu posiadającego odpowiednie kwalifikacje.		Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	Liczba działań administracyjnych	Liczba działań prawnych
Kontrole [rozp. MRiRW § 6 ust. 1 i 4 oraz § 14.1, § 32]	Zwierzęta dogłądane są co najmniej raz dziennie				
	Pomieszczenia inwentarskie wyposażone są w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające ich kontrolę i dogłądanie zwierząt o każdej porze.				
	W przypadku, gdy w pomieszczeniu inwentarskim są zainstalowane, co najmniej 2 poziomy klatek, pomieszczenie to wyposażone jest w urządzenia i sprzęt umożliwiające sprawdzanie wszystkich klatek oraz ułatwiające usuwanie z nich ptaków.				
	Chore lub ranne zwierzę gospodarskie jest niezwłocznie otaczane opieką, a w razie potrzeby izolowane. Jeżeli stan zdrowia zwierzęcia tego wymaga, w pomieszczeniu inwentarskim, gdzie jest ono utrzymywane, znajduje się ściółka				
Wystarczająca przestrzeń [rozp. MRiRW § 4 ust. 1, § 28.2, § 29.1, § 40.3 - wymagania w zakresie wielkości powierzchni]	Utrzymujący zwierzęta gospodarskie zapewnia im opiekę i właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni w zależności od systemów utrzymywania.				
	Zwierzęta zapewniono odpowiednią powierzchnie w zależności od rodzaju chowu.				
Budynki i pomieszczenia [rozp. MRiRW § 7.1, § 8. 1 oraz § 28 ust. 1, 3-6, § 29 ust.2-9, § 40 ust. 2 i 4 oraz § 3 w zakresie wyposażenia i wymiarów urządzeń do karmienia i pojenia , grzęd i gniazd]	Materiały używane do budowy pomieszczeń i urządzeń, z którymi zwierzęta mają kontakt nie mogą być dla nich szkodliwe oraz powinny nadawać się do, czyszczenia i dezynfekcji				

	Pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu zwierząt są, czyszczone i dezynfekowane.			
	Brak ostrych krawędzi lub wypukłości, które mogłyby spowodować obrażenia u zwierząt.			
	Obieg powietrza, stopień zapylenia, temperatura, względna wilgotność powietrza i stężenie gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt.			
	Zwierzęta w budynkach, nie są trzymane w zupełnych ciemnościach lub bez odpowiedniego okresu odpoczynku od sztucznego światła.			
	Zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w systemie otwartym zapewniona jest możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi.			
	Zwierzętom zapewniono odpowiednie wyposażenie pomieszczeń w zależności od rodzaju chowu - w zakresie wyposażenia i wymiarów urządzeń do karmienia i pojenia, grzęd i gniazd.			
	Pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu zwierząt gospodarskich: 1) wykonany jest z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz nadających się do, czyszczenia i dezynfekcji; 2) jest, czyszczony i dezynfekowany.			
	Odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz usuwa się z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami . Padłe ptaki usuwane są co najmniej raz na dobę.			
	Klatkę konstruuje się tak, aby: 1) uniemożliwić ucieczkę ptaków; 2) wyeliminować możliwość urazów i okaleczeń u ptaków; 3) zapewnić osobie obsługującej swobodne wyjmowanie i wkładanie ptaków do klatki.			
	Podłogę klatki wykonuje się z materiału zapewniającego podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nogi ptaka; jej nachylenie nie powinno być większe niż 8° lub 14 %.			
Prowadzenie rejestrów [UOOZ art. 12 ust. 6a]	Utrzymujący zwierzęta gospodarskie przechowuje przez okres 3 lat dokumentację weterynaryjną dotyczącą przebiegu leczenia, przeprowadzonych zabiegów weterynaryjnych oraz padłych zwierząt.			
Minimalne oświetlenie [rozp. MRiRW §5 ust. 1 i 3]	W pomieszczeniach inwentarskich, w których są utrzymywane kury nieśne, okna rozmieszcza się w sposób umożliwiający równomierne oświetlenie całego pomieszczenia. W przypadku gdy oświetlenie sztuczne stosuje się w pomieszczeniach inwentarskich, w których są utrzymywane kury nieśne, pomieszczenia te oświetla się w rytmie dobowym tak, aby około 1/3 doby stanowiło nieprzerwany okres ciemności oraz występowały okresy przyciemnienia odpowiadające zmierzchowi			

Swoboda ruchu [rozp. MRiRW § 4 ust. 1 i 2]	Swoboda ruchu zwierzęcia nie jest ograniczana w sposób powodujący zbędne cierpienie lub obrażenia.			
Sprzęt automatyczny lub mechaniczny [rozp. MRiRW § 7 ust. 4, § 8 ust.2 oraz § 30 ust.1]	Wyposażenie i sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt gospodarskich sprawdzane jest co najmniej raz dziennie, a wykryte usterki są niezwłocznie usuwane.			
	W przypadku wyposażenia pomieszczeń w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji, system ten jest połączony z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz system wentylacji awaryjnej.			
	W pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych poziom hałasu jest zminimalizowany.			
Pasza, woda i inne substancje [rozp. MRiRW §7 ust.3, §10 ust. 1, §11, §13 ust. 1 oraz UOOZZ art. 64-70]	Żadne substancje - z wyjątkiem substancji podawanych w celach terapeutycznych, profilaktycznych lub zootechnicznych nie są stosowane u zwierząt.			
	Wyposażenie i sprzęt przeznaczone do karmienia i pojenia zwierząt gospodarskich jest wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy lub wody oraz ułatwiający bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody.			
	Kurom nioskom, zapewniono stały dostęp do wody			
	Kury nioski karmi się przynajmniej raz dziennie.			
Okaleczenia [MRiRW §33]	Lekarz weterynarii lub technik weterynarii oraz osoba obsługująca pod nadzorem lekarza weterynarii lub technika weterynarii mogą w celu przeciwdziałania wydziobywaniu piór i kanibalizmowi przycinać kurczętom do ukończenia 9 dnia życia dzioby.			
Procedury dotyczące hodowli [UOOZ art. 12 ust. 2 oraz art. 13]	Nie stosuje się chowu naturalnego, sztucznego lub metod chowu, które powodują lub mogłyby spowodować cierpienie lub obrażenia zwierząt. Zakaz ten nie stosuje się do technologii chowu dopuszczonych prawodawstwem krajowym.			

Załącznik 2 - Roczny raport z kontroli gospodarstw, w których utrzymywane są brojlery, pod względem dobrostanu zwierząt

ROZNY RAPORT Z KONTROLI POD WZGLĘDEM DOBROSTANU ZWIERZĄT GOSPODARSTW, W KTÓRYCH UTRZYMYWANE SĄ BROJLERY

Powiat/Województwo:	Rok:
---------------------	------

Liczba wszystkich gospodarstw utrzymujących brojlery***		Ogólna liczba gospodarstw skontrolowanych ***		Liczba wszystkich gospodarstw, w których stwierdzono niezgodności***	
Liczba gospodarstw utrzymujących brojlery – zagęszczenie 33 kg/m2:		Liczba skontrolowanych gospodarstw – zagęszczenie 33 kg/m2:		Liczba gospodarstw, w których stwierdzono niezgodności – zagęszczenie 33 kg/m2:	
Liczba gospodarstw utrzymujących brojlery – zagęszczenie 39 kg/m2:		Liczba skontrolowanych gospodarstw – zagęszczenie 39 kg/m2:		Liczba gospodarstw, w których stwierdzono niezgodności – zagęszczenie 39 kg/m2:	
Liczba gospodarstw utrzymujących brojlery – zagęszczenie 42kg/m2:		Liczba skontrolowanych gospodarstw – zagęszczenie 42kg/m2:		Liczba gospodarstw, w których stwierdzono niezgodności – zagęszczenie 42kg/m2:	
Liczba przeprowadzonych kontroli					
Rodzaj i liczba stwierdzonych niezgodności :					
Podstawa prawna niezgodności Zgodnie z ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) – UOOZ, ustawą z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2021 r. poz. 1421 z późn. zm.) –UOOZZ, oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich innych, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. z 2010 r. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.) – rozp. MRiRW,	Definicje niezgodności	Nieprawidłowości i podjęte działania			
		Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	Liczba działań administracyjnych	Liczba działań prawnych	
Personel [UOOZ art. 12 ust. 1, art. 12a, art.12c oraz rozp. MRiRW § 4 ust. 1]	Zwierzętami zajmuje się wystarczająca liczba personelu posiadającego odpowiednie kwalifikacje.				
Kontrole [rozp. MRiRW § 6 ust. 2, 3 i 4 oraz § 14. ust. 1]	Kurczęta brojlery dogląda się co najmniej dwa razy dziennie, ze szczególnym zwróceniem uwagi na objawy wskazujące na obniżony poziom ich dobrostanu lub zdrowia.				
	Kurczęta brojlery, które mają poważne urazy, uszkodzenia ciała lub wykazują wyraźne objawy zaburzeń stanu zdrowia, takie jak trudności w chodzeniu, poważne puchliny brzuszne lub wady rozwojowe mogące być przyczyną cierpień, poddaje się leczeniu lub natychmiastowemu ubojowi, o, czym informuje się PLW.				
	Pomieszczenia inwentarskie wyposażone są w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające ich kontrolę i dogłębne oglądanie zwierząt o każdej porze.				
	Chore lub ranne zwierzę gospodarskie jest niezwłocznie otaczane opieką, a w razie potrzeby izolowane. Jeżeli stan zdrowia zwierzęcia tego wymaga, w pomieszczeniu inwentarskim, gdzie jest ono utrzymywane, znajduje się ściółka.				

Wystarczająca przestrzeń [UOOZ art. 12d oraz rozp. MRiRW § 4 ust.1 §34, § 37, § 38 ust.1 - wymagania w zakresie wielkości powierzchni]	Utrzymujący zwierzęta gospodarskie zapewnia im opiekę i właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni w zależności od systemów utrzymywania.			
	Zwierzęta zapewniono odpowiednią powierzchnię w zależności od rodzaju chowu.			
	Utrzymujący brojlery przy zwiększonej obsadzie spełnia wymagania dotyczące zwiększenia obsady kurcząt brojlerów w kurniku			
	Utrzymujący brojlery przy zwiększonej obsadzie powiadomił o tym PLW na 15 dni przed umieszczeniem stada w kurniku, podając planowany poziom obsady.			
Budynki i pomieszczenia [rozp. MRiRW §4 ust.2, § 5 ust.1, § 7 ust.1 i 2, § 8 ust. 1 oraz §36. ust. 2, § 35]	Materiały używane do budowy pomieszczeń i urządzenia, z którymi zwierzęta mają kontakt nie mogą być dla nich szkodliwe oraz powinny nadawać się do, czyszczenia i dezynfekcji			
	Pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu zwierząt są, czyszczone i dezynfekowane.			
	Brak ostrych krawędzi lub wypukłości, które mogłyby spowodować obrażenia u zwierząt.			
	Obieg powietrza, stopień zapylenia, temperatura, względna wilgotność powietrza i stężenie gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt.			
	Zwierzęta w budynkach, nie są trzymane w zupełnych ciemnościach lub bez odpowiedniego okresu odpoczynku od sztucznego światła			
	Odchody zwierząt oraz niezjedzone resztki pasz usuwa się z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody, oraz zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami . Padle ptaki usuwane są co najmniej raz na dobę.			
	Kurnik dla kurcząt brojlerów wyposaża się w: 1) urządzenia do karmienia; 2) urządzenia do pojenia; 3) ściótkę			
Prowadzenie rejestrów [UOOZ art. 12 ust. 6a, art. 12f, oraz rozp. MRiRW §37 pkt 1]	Utrzymujący zwierzęta gospodarskie przechowuje przez okres 3 lat dokumentację weterynaryjną dotyczącą przebiegu leczenia, przeprowadzonych zabiegów weterynaryjnych oraz padłych zwierząt.			
	Posiadacz kurnika prowadzi i preczuje przez 3 lata od dnia umieszczenia ptaków w kurniku, dokumentację zawierającą informacje o: • liczbie wprowadzonych kurcząt brojlerów, • powierzchni użytkowej, • liczbie padłych kurcząt brojlerów stwierdzonej podczas każdej kontroli i przyczynach ich śmierci, • liczbie kurcząt brojlerów uśmierconych i przyczynach ich uśmiercenia, • liczbie kurcząt brojlerów pozostałych w stadzie po sprzedaży lub po uśmierceniu; nazwie mieszańca kurcząt brojlerów, jeżeli jest znana.			
Minimalne oświetlenie [rozp. MRiRW §5 ust.4 i 5]	W kurniku, stosuje się oświetlenie sztuczne oświetlające co najmniej 80 % powierzchni użytkowej, którego natężenie, mierzone na poziomie oka ptaka, wynosi co najmniej 20 lux;			
	W przypadku stosowania ograniczenia poziomu natężenia oświetlenia zostało wystawione zalecenie lekarza weterynarii			

	Od 7 dnia po wstawieniu do 3 dnia przed dniem uboju oświetlenie dostosowano do 24-godzinnego rytmu, z okresami zaciemnienia trwającymi co najmniej 6 godzin ogółem i co najmniej z jednym okresem nieprzerwanego zaciemnienia trwającym przynajmniej 4 godziny, z wyłączeniem okresów przyciemniania.			
Swoboda ruchu [rozp. MRiRW § 4 ust 2]	Swoboda ruchu zwierzęcia nie jest ograniczana w sposób powodujący zbędne cierpienie lub obrażenia.			
Sprzęt automatyczny lub mechaniczny [rozp. MRiRW § 7 ust. 4, § 8 ust.2 i 3 oraz § 36 ust.1]	Wyposażenie i sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt gospodarskich sprawdzane jest co najmniej raz dziennie, a wykryte usterki są niezwłocznie usuwane.			
	W przypadku wyposażenia pomieszczeń, w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji, system ten jest połączony z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz system wentylacji awaryjnej.			
	W pomieszczeniach inwentarskich dla brojlerów poziom hałasu jest zminimalizowany.			
	W kurnikach, w których utrzymuje się kurczęta brojlery, mechaniczny lub automatyczny system wentylacji działa w sposób zapewniający utrzymanie odpowiedniej temperatury i wilgotności			
Pasza, woda i inne substancje [rozp. MRiRW §7 ust.3, §10 ust. 1, §11, §13 ust. 2 oraz UOOZZ art. 64-70]	Żadne substancje - z wyjątkiem substancji podawanych w celach terapeutycznych, profilaktycznych lub zootechnicznych nie są stosowane u zwierząt.			
	Wyposażenie i sprzęt przeznaczone do karmienia i pojenia zwierząt gospodarskich jest wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy lub wody oraz ułatwiający bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody.			
	Brojlerom, zapewniono stały dostęp do wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi			
	Brojlerom zapewniono stały dostęp do paszy albo karmienie przeprowadza się w okresach oświetlenia.			
	W przypadku kurcząt przeznaczonych do uboju ostatnie karmienie przeprowadza się nie później niż na 12 godzin przed ich ubojem.			
Procedury dotyczące hodowli [UOOZ art. 12 ust. 2 oraz art. 13]	Nie stosuje się chowu naturalnego, sztucznego lub metod chowu, które powodują lub mogłyby spowodować cierpienie lub obrażenia zwierząt. Zakaz ten nie stosuje się do technologii chowu dopuszczonych prawodawstwem krajowym.			

Załącznik 3 - Roczny raport z kontroli gospodarstw, w których utrzymywane są zwierzęta gospodarskie, pod względem dobrostanu zwierząt

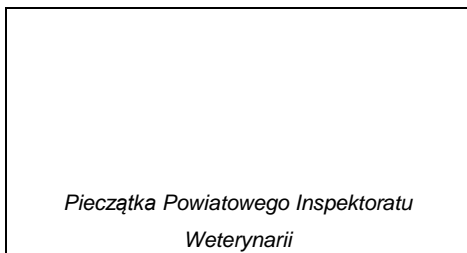
**ROZNY RAPORT Z KONTROLI POD WZGLĘDEM DOBROSTANU ZWIERZĄT
GOSPODARSTW, W KTÓRYCH UTRZYMYWANE SĄ ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE**

Powiat/Województwo:		Rok:		
Gatunek i kategoria zwierząt*): <ul style="list-style-type: none"> ○ kury(z wyjątkiem niosek) ○ ptaki bezgrzebieniowe ○ kaczki ○ gęsi ○ indyki ○ zwierzęta futerkowe <p>*) niepotrzebne skreślić , dla każdego gatunku zwierząt należy wypełnić osobny raport. **) w przypadku gospodarstw utrzymujących zarówno bydło jak i cielęta, należy uwzględnić te gospodarstwa w obu raportach (dla cieląt i dla bydła), jednocześnie w piśmie przewodnim do raportu należy podać liczbę takich gospodarstw</p>				
Liczba gospodarstw:				
Liczba gospodarstw skontrolowanych:				
Liczba gospodarstw, w których stwierdzono niezgodności:				
Liczba kontroli:				
Rodzaj i liczba stwierdzonych niezgodności				
Podstawa prawna niezgodności Zgodnie z ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) – UOOZ, ustawą z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2021 r. poz. 1421 z późn. zm.) – UOOZZ, oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te , dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. z 2010 r. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.) – rozp. MRiRW		Definicje niezgodności		
		Nieprawidłowości i podjęte działania		
		Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	Liczba działań administracyjnych	Liczba działań prawnych
Personel [UOOZ art. 12 ust. 1 oraz rozp. MRiRW § 3 ust. 1]		Zwierzętami zajmuje się wystarczająca ilość personelu posiadającego odpowiednie kwalifikacje.		
Kontrole [rozp. MRiRW § 5 ust. 1 i 2, § 10]		Zwierzęta są doglądane co najmniej raz dziennie		
		Pomieszczenia inwentarskie wyposażone są w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające kontrolę i dogładanie zwierząt o każdej porze.		
		Chore lub ranne zwierzę gospodarskie niezwłocznie ołącza się opieką, a w razie potrzeby izoluje. Jeżeli stan zdrowia zwierzęcia tego wymaga, w pomieszczeniu inwentarskim, gdzie jest ono utrzymywane, powinna znajdować się ściółka.		
Prowadzenie rejestrów [UOOZ art. 12 ust. 6a]		Utrzymujący zwierzęta gospodarskie przechowuje przez okres 3 lat dokumentację weterynaryjną dotyczącą przebiegu leczenia, przeprowadzonych zabiegów weterynaryjnych oraz padłych zwierząt.		
Swoboda ruchu [rozp. MRiRW § 3 ust. 1 i 2]		Swoboda ruchu zwierzęcia nie jest ograniczana w sposób powodujący zbędne cierpienie lub obrażenia.		

Budynki i pomieszczenia [rozp. MRiRW § 2 ust. 2, § 4, § 6 ust. 1 i 5, § 7 ust. 1.]	Materiały używane do budowy pomieszczeń i urządzenia, z którymi zwierzęta mają kontakt nie mogą być dla nich szkodliwe oraz powinny nadawać się do, czyszczenia i dezynfekcji			
	Pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu zwierząt są, czyszczone i dezynfekowane.			
	Brak ostrych krawędzi lub wypukłości, które mogłyby spowodować obrażenia u zwierząt.			
	Obieg powietrza, stopień zapylenia, temperatura, względna wilgotność powietrza i stężenie gazów są utrzymywane na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt.			
	Zwierzęta w budynkach, nie są trzymane w zupełnych ciemnościach lub bez odpowiedniego okresu odpoczynku od sztucznego światła.			
	Zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w systemie otwartym zapewniona jest możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi.			
Sprzęt automatyczny lub mechaniczny [rozp. MRiRW § 7 ust. 2 oraz § 6 ust.4]	Wyposażenie i sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt gospodarskich sprawdzane jest co najmniej raz dziennie, a wykryte usterki są niezwłocznie usuwane.			
	W przypadku wyposażenia pomieszczeń, w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji, system ten jest połączony z systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego oraz system wentylacji awaryjnej.			
Pasza, woda i inne substancje [rozp. MRiRW §6 ust.3, § 8, § 9 oraz UOOZZ art. 64-70]	Żadne substancje - z wyjątkiem substancji podawanych w celach terapeutycznych, profilaktycznych lub zootechnicznych nie są stosowane u zwierząt			
	Wyposażenie i sprzęt przeznaczone do karmienia i pojenia zwierząt gospodarskich jest wykonany i umieszczony w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy lub wody oraz ułatwiający bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody.			
	Zwierzętom gospodarskim, z wyjątkiem koni oraz cieląt i świń do ukończenia 2. tygodnia życia, zapewnia się stały dostęp do wody.			
	Bydło, konie, owce, kozy, króliki, szynszyle i drób, lisy polarne, lisy pospolite, jenoty, norki i tchórze, są karmione co najmniej raz dziennie - paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego			
Okaleczenia [UOOZ art.6 ust.1, 7-8,14]	Zgodnie z przepisami krajowymi.			
Procedury dotyczące hodowli [UOOZ art. 12 ust. 2 oraz art. 13]	Nie stosuje się chowu naturalnego, sztucznego lub metod chowu, które powodują lub mogłyby spowodować cierpienie lub obrażenia zwierząt. Zakaz ten nie stosuje się do technologii chowu dopuszczonych prawodawstwem krajowym.			

Załącznik 4 – Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo

LISTA KONTROLNA SPIWET – warunki weterynaryjne gospodarstwo

Data rozpoczęcia kontroli .....

Data zakończenia kontroli .....

Przerwy .....

PROTOKÓŁ KONTROLI Nr .....

prowadzonej na podstawie upoważnienia PLW w ..... z dnia
..... nr .....

Czynności kontrolne poprzedzono okazaniem legitymacji służbowej oraz upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.

Niniejszy protokół jest przeznaczony do dokumentowania stwierdzonych niezgodności z wymaganiami zawartymi w:

- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ,
- ustawie z dnia 11 marca 2004r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2020 r. poz. 1421 z późn. zm.) - UOZZCZ,
- ustawie z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 2301) - PF,
- rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek (Dz. U. Nr 168, poz. 1643) - MRiRW 2003,
- rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz.U. Nr 224, poz.1347) – MRiRW 2011

Niniejszy protokół może stanowić podstawę do wdrożenia nakazowego postępowania administracyjnego lub zawiadomienia organów ścigania o popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia.

Kontrolowany został poinformowany o jego prawach i obowiązkach w trakcie kontroli.

Imię i nazwisko rolnika, nazwa i forma prawna działalności lub imię i nazwisko przedsiębiorcy:	Weterynaryjny numer identyfikacyjny:
	Numer/y siedziby stada:

Adres gospodarstwa:					
Specyfikacja produkcji zwierzęcej:					
Gatunek :	Liczba sztuk z podziałem na grupy technologiczne:			System utrzymywania zwierząt w pomieszczeniu inwentarskim	
świnie	prosięta:	warchlaki:		- pojedynczo	
	tuczniiki: knury:	lochy :		- grupowo	
bydło	cielęta:	jałówki:		- na uwięzi	
	krowy:	opasy:		- system bez uwięzi	
konie	źrebięta:	klacze:		- w boksie	
	ogierzy:	wałachy:		- na stanowisku na uwięzi - wolnostanowiskowo, bez uwięzi	
drób	kury nieśne:	brojlery:		- chów klatkowy	
	inne:			- chów bezklatkowy	
owce	jagnięta:	jarki:		- pojedynczo	
	tryki:			- grupowo	
kozy	koźlęta:	kozy:		- na stanowisku na uwięzi	
	kozły:			- w kojcu bez uwięzi: a/ pojedynczo b/ grupowo	
inne					
Dane właściciela/kierownika lub osoby przez niego upoważnionej zwanego w dalszej części „Kontrolowanym”:					
Imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe kontrolującego:					
			<i>P – ocena pozytywna, N – ocena negatywna, ND – nie dotyczy</i>		
Lp.	Zagadnienie	Podstawa prawna	P	N	ND
Warunki weterynaryjne (dotyczą jedynie gospodarstw, z których zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego są wprowadzane na rynek)					
1.	Podmiot zgłosił PLW w formie pisemnej zamiar prowadzenia działalności w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich w celu umieszczenia na rynku tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt.				
2.	W przypadku utrzymywania bydła, podmiot uzyskał decyzję PLW o uznaniu stada bydła za: - urzędowo wolne od gruźlicy; - urzędowo wolne od brucelozy; - urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła.	<i>(UOZZCZ)</i> ,			

3.	W przypadku utrzymywania owiec lub kóz, podmiot uzyskał decyzję PLW o uznaniu gospodarstwa za urzędowo wolne od brucelozy; <i>(UOZZCZ; ,art. 5 ust 7 pkt 1 lit. b)</i>			
4.	W gospodarstwie znajduje się wydzielone miejsce do składowania środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych. <i>(MRiRW 2003; § 1 pkt 1)</i>			
5.	W gospodarstwie znajduje się wydzielone miejsce do składowania obornika. <i>(MRiRW 2003; § 1 pkt 2)</i>			
6.	W gospodarstwie znajduje się miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych. <i>(MRiRW 2003; § 1 pkt 3)</i>			
7.	W gospodarstwie znajduje się odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w gospodarstwie. <i>(MRiRW 2003; § 1 pkt 4)</i>			
8.	W gospodarstwie znajdują się maty dezynfekcyjne w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wjazdów do gospodarstwa w przypadku wystąpienia zagrożenia epizootycznego. <i>(MRiRW 2003; § 1 pkt 5)</i>			
9.	W gospodarstwie znajdują się środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnej dezynfekcji. <i>(MRiRW 2003; § 1 pkt 6)</i>			
10.	W gospodarstwie znajdują się zabezpieczenia budynków, w których utrzymywane są zwierzęta, przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w gospodarstwie. <i>(MRiRW 2003; § 2 pkt 1)</i>			
11.	W gospodarstwie zachowana jest odpowiednia, czystość budynków, w których utrzymywane są zwierzęta. <i>(MRiRW 2003; § 2 pkt 2)</i>			
12.	W gospodarstwie znajdują się oznakowania wejść do budynków, w których utrzymywane są zwierzęta tablicą „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. <i>(MRiRW 2003; § 3)</i>			
Dokumentacja leczenia zwierząt				
13.	W gospodarstwie prowadzona jest „ewidencja leczenia zwierząt gospodarskich oraz zwierząt, z których pozyskane tkanki lub produkty są przeznaczone do spożycia przez ludzi”. <i>(MRiRW 2011; § 2)</i>			
14.	Część I			
	1) nazwę i adres zakładu leczniczego dla zwierząt; 2) imię i nazwisko lub nazwę posiadacza zwierzęcia; 3) datę i godzinę przyjęcia zgłoszenia; 4) datę i godzinę wykonania, czynności lekarsko-weterynaryjnych; oznaczenie strony książki składające się z: numeru kolejnej strony, znaku „/”, oznaczenia miesiąca, znaku „/” oraz oznaczenia roku. <i>(MRiRW 2011; § 3 ust. 2)</i>			
15.	Część II			
	1) opis leczonego zwierzęcia, w tym gatunek, płeć, identyfikację, wiek, oznakowanie i masę ciała; 2) liczbę leczonych zwierząt; 3) rozpoznanie lub wstępne rozpoznanie choroby; 4) zastosowane produkty lecznicze lub nabyte przez posiadacza zwierzęcia produkty lecznicze weterynaryjne z uwzględnieniem: a. nazwy produktu leczniczego, b. numeru serii produktu leczniczego, c. ilości i dawkowania zastosowanego produktu leczniczego lub nabytego produktu leczniczego weterynaryjnego, d. okresu karencji dla tkanek lub produktów przeznaczonych do spożycia przez ludzi pozyskanych od leczonych zwierząt; 5) zabiegi lecznicze lub profilaktyczne, zalecenia lekarskie oraz uwagi. <i>(MRiRW 2011; § 3 ust. 3)</i>			
16.	Część III			
	1) potwierdzenie nabycia produktu leczniczego weterynaryjnego przez posiadacza zwierzęcia obejmujące informacje, o których mowa w Części II pkt 4), oraz okres jego stosowania; 2) informacje, o których mowa w Części II pkt 4) – w przypadku gdy nabyty produkt leczniczy weterynaryjny będzie stosowany u zwierząt innych niż wymienione w Części II. <i>(MRiRW 2011; § 3 ust. 4)</i>			

17.	Część IV zawiera wyniki badań uzupełniających. <i>(MRiRW 2011; § 3 ust.5)</i>			
18.	Wpisy w częściach I-III są potwierdzane: 1) podpisem i pieczęcią lekarza weterynarii dokonującego wpisu; 2) podpisem posiadacza zwierzęcia, który jednocześnie oświadcza, że nabyty produkt leczniczy weterynaryjny zostanie zastosowany zgodnie z zaleceniami lekarza weterynarii. <i>(MRiRW 2011; § 3 ust. 6)</i>			
19.	Ewidencja leczenia zwierząt gospodarskich przechowywana jest przez utrzymującego zwierzęta przez 5 lata od daty ostatniego wpisu. <i>(MRiRW 2011; art.69 ust 4)</i>			
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu				
Zalecenia Kontrolującego:				

Zastrzeżenia lub wyjaśnienia kontrolowanego do niniejszego protokołu ^{1,2}

Adnotacja o załącznikach.

Protokół sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach.
Jeden egzemplarz pozostawiono u Kontrolowanego

.....
(data i podpis Kontrolowanego)

albo, w przypadku odmowy przyjęcia, doręczono Kontrolowanemu za zwrotnym potwierdzeniem odbioru dnia
..... r.

.....
(data i podpis kontrolującego)

Adnotacja o odmowie wpuszczenia kontrolującego na teren gospodarstwa.

.....
(data i podpis kontrolującego)

Adnotacja o odmowie podpisania protokołu kontroli przez Kontrolowanego.^{2,3)}

.....
(data i podpis kontrolującego)

Protokół podpisali:

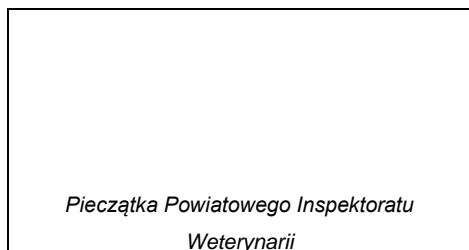
.....
(data i podpis Kontrolowanego)

.....
(pieczętka, data i podpis kontrolującego)

POUCZENIE

- 1) **Zastrzeżenia** do protokołu można zgłosić **w terminie 7 dni** od dnia otrzymania protokołu kontroli;
- 2) W przypadku odmowy podpisania protokołu, istnieje obowiązek złożenia na tę okoliczność, przez Kontrolowanego, **w terminie 7 dni** od daty otrzymania protokołu, **wyjaśnień** dotyczących przyczyn odmowy podpisania protokołu kontroli.
- 3) Odmowa podpisania protokołu kontroli nie stanowi przeszkody do podpisania go przez kontrolującego i realizacji ustaleń kontroli.

Załącznik 5 – Lista kontrolna SPIWET – gospodarstwo dobrostan – bydło, owce, kozy, świnie

**LISTA KONTROLNA
SPIWET –
gospodarstwo dobrostan –
bydło, owce, kozy, świnie**

Data rozpoczęcia kontroli .....

Data zakończenia kontroli .....

Przerwy .....

PROTOKÓŁ KONTROLI Nr .....

prowadzonej na podstawie upoważnienia PLW w ..... z dnia
..... nr .....

Czynności kontrolne poprzedzono okazaniem legitymacji służbowej oraz upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.

Niniejszy protokół jest przeznaczony do dokumentowania stwierdzonych niezgodności z wymaganiami zawartymi w:

- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.) – MRiRW 2010
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966)- MRiRW 2019;

Niniejszy protokół może stanowić podstawę do wdrożenia nakazowego postępowania administracyjnego lub zawiadomienia organów ścigania o popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia.

Kontrolowany został poinformowany o jego prawach i obowiązkach w trakcie kontroli.

Imię i nazwisko rolnika, nazwa i forma prawna działalności lub imię i nazwisko przedsiębiorcy:		Weterynaryjny numer identyfikacyjny:
		Numer/y siedziby stada:
Adres gospodarstwa:		
Specyfikacja produkcji zwierzęcej:		
Gatunek :	Liczba sztuk z podziałem na grupy technologiczne:	System utrzymywania zwierząt w pomieszczeniu inwentarskim
bydło	cielęta: jałówki: krowy: opasy:	- na uwięzi - system bez uwięzi
owce	jagnięta: jarki: tryki:	- pojedynczo - grupowo
kozy	koźlęta: kozy: kozły:	- na stanowisku na uwięzi - w kojcu bez uwięzi: a/ pojedynczo b/ grupowo
świnie	prosięta: warchlaki: tuczniaki: lochy : knury:	- pojedynczo - grupowo
Dane właściciela/kierownika lub osoby przez niego upoważnionej zwanego w dalszej części „Kontrolowanym”:		
Imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe kontrolującego:		

Opis niezgodności wyszczególnionych w załączniku 1 oraz ich zakresu

Zalecenia Kontrolującego:

Zastrzeżenia lub wyjaśnienia kontrolowanego do niniejszego protokołu ^{1,2}

Adnotacja o załącznikach.

1) raport z czynności kontrolnych w zakresie warunkowości – dobrostan zwierząt/protokół z kontroli urzędowej w zakresie dobrostanu zwierząt - Druk z PA/IRZplus dla kontrolowanego gatunku zwierząt

Protokół sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach.
Jeden egzemplarz pozostawiono u Kontrolowanego

.....
(data i podpis Kontrolowanego)

albo, w przypadku odmowy przyjęcia, doręczono Kontrolowanemu za zwrotnym potwierdzeniem odbioru dnia ..... r.

.....
(data i podpis kontrolującego)

Adnotacja o odmowie wpuszczenia kontrolującego na teren gospodarstwa.

.....
(data i podpis kontrolującego)

Adnotacja o odmowie podpisania protokołu kontroli przez Kontrolowanego.^{2,3)}

.....
(data i podpis kontrolującego)

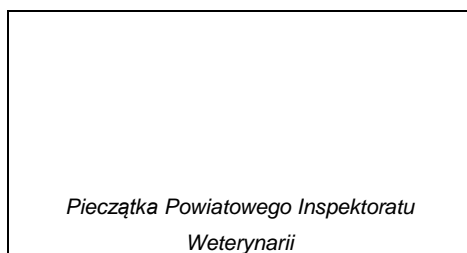
Protokół podpisali:

.....
(data i podpis Kontrolowanego)

.....
(pieczętka, data i podpis kontrolującego)

POUCZENIE

- 4) **Zastrzeżenia** do protokołu można zgłosić **w terminie 7 dni** od dnia otrzymania protokołu kontroli;
- 5) W przypadku odmowy podpisania protokołu, istnieje obowiązek złożenia na tę okoliczność, przez Kontrolowanego, **w terminie 7 dni** od daty otrzymania protokołu, **wyjaśnień** dotyczących przyczyn odmowy podpisania protokołu kontroli.
- 6) Odmowa podpisania protokołu kontroli nie stanowi przeszkody do podpisania go przez kontrolującego i realizacji ustaleń kontroli.

LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo dobrostan zwierząt

Data rozpoczęcia kontroli .....

Data zakończenia kontroli .....

Przerwy .....

PROTOKÓŁ KONTROLI Nr .....

prowadzonej na podstawie upoważnienia PLW w ..... z dnia
..... nr .....

Czynności kontrolne poprzedzono okazaniem legitymacji służbowej oraz upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.

Niniejszy protokół jest przeznaczony do dokumentowania stwierdzonych niezgodności z wymaganiami zawartymi w:

- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ,
- ustawie z dnia 11 marca 2004r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2020 r. poz. 1421 z późn. zm.) - UOZZCZ,
- ustawie z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 2301) – PF,
- rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich innych, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.) – MRiRW 2010,
- rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019,
- rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek (Dz. U. Nr 168, poz. 1643) – MRiRW 2003,
- rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz.U. Nr 224, poz.1347) – MRiRW 2011,

Niniejszy protokół może stanowić podstawę do wdrożenia nakazowego postępowania administracyjnego lub zawiadomienia organów ścigania o popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia.

Kontrolowany został poinformowany o jego prawach i obowiązkach w trakcie kontroli.

6.	W przypadku prowadzenia w gospodarstwie dotychczas niestosowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej technologii chowu zwierząt, gospodarstwo posiada zezwolenie marszałka województwa stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą o ochronie zwierząt. <i>(UOZ; art.13 ust. 1)</i>			
7.	Zwierzęta mają zapewnioną swobodę ruchów, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia. <i>(MRiRW 2010; § 4 ust. 2 pkt. 2 oraz MRiRW 2019; § 3 ust. 2 pkt. 2)</i>			
8.	Zwierzęta gospodarskie utrzymywane są w warunkach umożliwiających kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami. <i>(MRiRW 2010; § 4 ust. 3 pkt. 3 oraz MRiRW 2019; § 3 ust. 2 pkt. 3)</i>			
9.	Pomieszczenia inwentarskie dla zwierząt gospodarskich oświetlono przystosowanym dla danego gatunku zwierząt światłem sztucznym lub zapewniono dostęp światła naturalnego. <i>(MRiRW 2010; § 5 ust. 1 oraz MRiRW 2019; § 4)</i>			
10.	Pomieszczenie inwentarskie wyposażono w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające ich kontrolę i dogłębne oglądanie zwierząt o każdej porze. <i>(MRiRW 2010; § 6 ust. 4 oraz MRiRW 2019; § 5 ust. 1)</i>			
11.	Pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu zwierząt wykonane jest z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt, oraz nadających się do, czyszczenia i dezynfekcji. <i>(MRiRW 2010; § 7 ust. 1 pkt 1 oraz MRiRW 2019; § 6 ust. 1 pkt 1)</i>			
12.	Pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu zwierząt są, czyszczone i dezynfekowane. <i>(MRiRW 2010; § 7 ust. 1 pkt 2 oraz MRiRW 2019; § 6 ust. 1 pkt 2)</i>			
13.	Odchody zwierząt oraz nie zjedzone resztki pasz usuwane są z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody oraz zabezpieczono je przed muchami i gryzoniami. <i>(MRiRW 2010; § 7 ust. 2 oraz MRiRW 2019; § 6 ust. 2)</i>			
14.	Wyposażenie i sprzęt przeznaczone do karmienia i pojenia zwierząt wykonane są i umieszczone w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy lub wody oraz ułatwiający bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody. <i>(MRiRW 2010; § 7 ust. 3 oraz MRiRW 2019; § 6 ust. 3)</i>			
15.	Wyposażenie i sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt gospodarskich sprawdzane są co najmniej raz dziennie, a wykryte usterki są niezwłocznie usuwane. <i>(MRiRW 2010; § 7 ust. 4 pkt 2 oraz MRiRW 2019; § 6 ust. 4 pkt 2)</i>			
16.	Podłoga w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt jest twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka i nieśliska. <i>(MRiRW 2010; § 7 ust. 5 oraz Dz. U. z 2010 r., Nr 116, poz. 778; § 6 ust. 5)</i>			
17.	Obieg powietrza, stopień zapylenia, temperatura, wilgotność względna powietrza i stężenie gazów są utrzymywane na poziomie nieszkodliwym dla tych zwierząt. <i>(MRiRW 2010; § 8 ust. 1 oraz MRiRW 2019; § 7 ust. 1)</i>			
18.	Przy zastosowaniu mechanicznego lub automatycznego systemu wentylacji pomieszczeń inwentarskich, system ten zaopatrzony jest w: a. system alarmowy sygnalizujący awarię, <i>(MRiRW 2010; § 8 ust. 2 pkt 1 oraz MRiRW 2019; § 7 ust. 2 pkt 1)</i> b. system wentylacji awaryjnej. <i>(MRiRW 2010; § 8 ust. 2 pkt 2 oraz MRiRW 2019; § 7 ust. 2 pkt 2)</i>			
19.	Zwierzętom gospodarskim, z wyjątkiem koni oraz świń do ukończenia 2 tyg. życia zapewniono stały dostęp do wody. <i>(MRiRW 2010; § 10 ust. 1 oraz MRiRW 2019; § 8 ust. 1 i 2)</i>			
20.	Chore lub ranne zwierzę gospodarskie otaczane jest niezwłocznie opieką, a w razie potrzeby izolowane, a jeśli wymaga tego stan zdrowia zwierzęcia utrzymuje się je na ściółce <i>(MRiRW 2010; § 14, oraz MRiRW 2019; § 10)</i>			
21.	Utrzymujący zwierzęta gospodarskie przechowuje dokumentację dotyczącą padłych zwierząt. <i>(UOZ art. 12 ust. 6a)</i>			
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu				

Zalecenia Kontrolującego:

Zastrzeżenia lub wyjaśnienia kontrolowanego do niniejszego protokołu
(także do ustaleń zawartych w załącznikach) ^{1,2}

Adnotacja o załącznikach.

Załączniki do protokołu kontroli:

1. Załącznik nr ..... dla kur nieśnych
2. Załącznik nr ..... dla brojlerów
3. Załącznik nr ..... dla indyków
4. Załącznik nr ..... dla gęsi
5. Załącznik nr ..... dla kaczek
6. Załącznik nr ..... dla strusi
7. Załącznik nr ..... dla przepiórek
8. Załącznik nr ..... dla perlic
9. Załącznik nr ..... dla jeleni i danieli
10. Załącznik nr ..... dla zwierząt futerkowych
11. Załącznik nr ..... dla koni

Protokół sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach.

Jeden egzemplarz pozostawiono u Kontrolowanego

.....
(data i podpis Kontrolowanego)

albo, w przypadku odmowy przyjęcia, doręczono Kontrolowanemu za zwrotnym potwierdzeniem odbioru dnia .....

.....
(data i podpis kontrolującego)

Adnotacja o odmowie wpuszczenia kontrolującego na teren gospodarstwa.

.....
(data i podpis kontrolującego)

Adnotacja o odmowie podpisania protokołu kontroli przez Kontrolowanego.^{2,3)}

.....
(data i podpis kontrolującego)

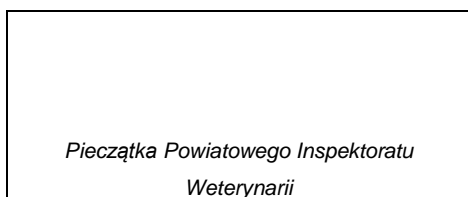
Protokół podpisali:

.....
(data i podpis Kontrolowanego)

.....
(pieczęć, data i podpis kontrolującego)

POUCZENIE

- 1) **Zastrzeżenia** do protokołu można zgłosić **w terminie 7 dni** od dnia otrzymania protokołu kontroli;
- 2) W przypadku odmowy podpisania protokołu, istnieje obowiązek złożenia na tę okoliczność, przez Kontrolowanego, **w terminie 7 dni** od daty otrzymania protokołu, **wyjaśnień** dotyczących przyczyn odmowy podpisania protokołu kontroli.
- 3) Odmowa podpisania protokołu kontroli nie stanowi przeszkody do podpisania go przez kontrolującego i realizacji ustaleń kontroli.

LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta (KURY NIEŚNE – ściółka, wolny wybieg)

ZAŁĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU KONTROLI Nr .....

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. z 2010r. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.) – MRiRW 2010, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
utrzymywane jedno lub wielopoziomowo bez klatek (system alternatywny utrzymywania kur nieśnych) przy obsadzie powyżej 350 ptaków.				
1.	Obsada kur nieśnych wynosi 9 ptaków/ m ² powierzchni użytkowej podłogi. dł.....m x szer.....m = ...m ² .....sztuk / .....m ² =..... sztuk/m ² (MRiRW 2010; § 29 ust. 1),			
1a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m.x szer.....m=.....m ² x 9 =.....szt.			
2.	Ściółka zajmuje co najmniej 1/3 powierzchni podłogi (co najmniej 0,025 m ² powierzchni ściółki/ptaka). dł.....m x szer.....m = ...m ² (pow. ze ściółką)/.....sztuk= m ² /sztukę (MRiRW 2010; § 29 ust. 2),			
2a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m x szer.....m = ...m ² (pow. ze ściółką)/0.025m ² =			
3.	Podłoga i wyposażenie w pomieszczeniu zapewnia podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nogi ptaka. (MRiRW 2010; § 29 ust. 3)			
4.	Liniowe pojemniki na paszę o min. długości = liczbie ptaków w pomieszczeniu x 0,1m. Dł.....m/.....liczba ptaków = ...m na sztukę (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 1 lit a)			
4a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m/ 0,1 m=.....			
5.	Kołowe pojemniki na paszę o min. długości linii brzegu = liczbie ptaków w pomieszczeniu x 0,04m. Dł.....m/.....liczba ptaków = ...m na sztukę (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 1 lit b)			
5a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m/ 0,04 m=.....			
6.	Liniowe pojemniki na wodę o min. długości = liczbie ptaków w pomieszczeniu x 0,025m. Dł.....m/.....liczba ptaków = ...m na sztukę (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 2 lit a)			
6a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m/ 0,025m=.....			
7.	Kołowe pojemniki na wodę o min. długości linii brzegu = liczbie ptaków w pomieszczeniu x 0,01m. Dł.....m/.....liczba ptaków = ...m na sztukę (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 2 lit b)			
7a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m/ 0,01m=.....			
8.	Poidła kropelkowe lub kubeczkowe, co najmniej jedno poidło na 10 ptaków. (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 2 lit c)			
9.	Co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe podłączone do sieci wodociągowej, dostępne dla każdej z kur (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 2 lit d)			
10.	Pojedyncze gniazda, co najmniej 1 na 7 ptaków. .....sztuk / ..... gniazdz = ... sztuk/gniazdo (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 3 lit a)			

10a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu .....gniazd x 7 =			
11.	Gniazda grupowe z odpowiednią obsadą ptaków na m ² (do 120 ptaków/m ²). Dł.....x szer..... = ... m ² gniazda x .....gniazd = ...m ² gniazd .....szt/120 = sztuk/m ² (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 3 lit b)			
11a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu ..... m ² gniazd x 120 =			
12.	Właściwe grzędy bez ostrych krawędzi, umieszczone nad powierzchnią niepokrytą ściółką (0,15 m na 1 ptaka). Dł..... m/..... sztuk = (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 4)			
12a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m/0,15m =			
13.	Maksymalna liczba ptaków w klatce/ w kurniku po uwzględnieniu wszystkich parametrów ...../.....			
14.	Liczba ptaków w dniu wstawienia			
15.	Właściwa odległość pomiędzy grzędami ..... Właściwa odległość pomiędzy grzędą a ścianą ..... (MRiRW 2010; § 29 ust. 4 pkt 4 lit a i b)			
16.	Kurom zapewniono możliwość swobodnego poruszania się pomiędzy poziomami. (MRiRW 2010, § 29 ust. 5)			
17.	Liczba poziomów nie przekracza 4. (MRiRW 2010; § 29 ust. 5 pkt 1)			
18.	Wysokość między poziomami co najmniej 0,45 m. (MRiRW 2010, § 29 ust. 5 pkt 2)			
19.	Poziomy ustawiono w sposób zapobiegający spadaniu nieczystości na niższy poziom. (MRiRW 2010; § 29 ust. 5 pkt 3)			
20.	Urządzenia do karmienia i pojenia umieszczono w sposób umożliwiający każdej z kur jednakowy dostęp do tych urządzeń (MRiRW 2010; § 29 ust. 5 pkt 4)			
21.	Pomieszczenie inwentarskie wyposażone w kilka otworów wyjściowych, jeśli kury posiadają dostęp do otwartych wybiegów. (MRiRW 2010; § 29 ust. 6)			
22.	Otwory wyjściowe rozmieszczone równomiernie na całej długości pomieszczenia inwentarskiego (MRiRW 2010; § 29 ust. 6)			
23.	Wysokość otworów wyjściowych co najmniej 0,35m. .... m (MRiRW 2010; § 29 ust. 7 pkt 1)			
24.	Szerokość otworów wyjściowych co najmniej 0,4m. .... m (MRiRW 2010; § 29 ust. 7 pkt 2)			
25.	Całkowita szerokość otworów wyjściowych w przeliczeniu na 1000 ptaków co najmniej 2m. Szer.....m x .....liczba otworów= .....m/.....szt =.....m/szt (MRiRW 2010; § 29 ust. 7 pkt 2)			
26.	Powierzchnia otwartego wybiegu dostosowana do liczby kur i rodzaju gruntu. (MRiRW 2010; § 29 ust. 8)			
27.	Na wybiegu otwartym zapewniono ptakom ochronę przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi oraz dostęp do urządzeń do pojenia. (MRiRW 2010; § 29 ust. 9)			
28.	W pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych zminimalizowano poziom hałasu. (MRiRW 2010; § 30 ust. 1)			
29.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych, czyszczony i dezynfekowany każdorazowo przed wstawieniem nowej partii ptaków. (MRiRW 2010; § 30 ust. 2 pkt 1)			
30.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych utrzymany w czystości; odchody usuwane regularnie, a padłe ptaki - co najmniej raz na dobę. (MRiRW 2010; § 30 ust. 2 pkt 2 i 3)			
31.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2010; § 8)			
32.	Kurczętom w celu przeciwdziałania wydziobywaniu piór i kanibalizmowi przycięto dzioby nie później jednak niż do ukończenia 9 dnia życia. (MRiRW 2010; § 33)			

33.	W przypadku stosowania oświetlenia naturalnego, okna rozmieszcza się w sposób umożliwiający równomierne oświetlenie całego pomieszczenia. (MRiRW 2010; § 5 ust. 3 pkt 1)			
34.	W przypadku stosowania oświetlenia sztucznego, pomieszczenia oświetla się w rytmie dobowym tak, aby około 1/3 doby stanowiło nieprzerwany okres ciemności oraz występowały okresy przyciemnienia odpowiadające zmierzchowi. (MRiRW 2010; § 5 ust. 3 pkt 2)			
35.	Kury nioski dogłąda się co najmniej raz dziennie. z późn. zm. (MRiRW 2010; § 6 ust. 1)			
36.	Kury nioski karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2010; § 13 ust. 1)			
37.	Kury nioski mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2010; § 10 ust. 1)			
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu				
Zalecenia kontrolującego				

Pieczęć Powiatowego Lekarza
Weterynarii

LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta (KURY NIEŚNE - klatki)

Data rozpoczęcia kontroli .....

Data zakończenia kontroli .....

Przerwy .....

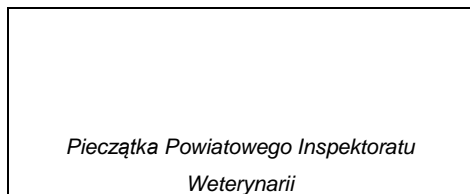
ZAŁĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU KONTROLI Nr .....

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. z 2010r. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.), ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2013 r. poz. 856)		P	N	ND
System klatek zmodyfikowanych jedno lub wielopoziomowych – obsada powyżej 350 kur nieśnych. (§ 28)				
1.	Klatki wyposażone w pojemniki na paszę o min. długości = liczbie ptaków w klatce x 0,12m. dł.....m/.....sztuk =..... m/szt. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 1 pkt 1)			
1a	Maksymalna liczba ptaków w klatce dł.....m/ 0,12m=.....			
2.	Klatki wyposażone w pojemnik na wodę o min. długości = liczbie ptaków w klatce x 0,12m. dł.....m/.....sztuk =.....m na sztukę (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 1 pkt 2, lit.a)			
2a	Maksymalna liczba ptaków w klatce dł.....m/ 0,12m=.....			
3.	Klatki wyposażone w co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe, dostępne dla każdej z kur znajdujących się w klatce (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 1 pkt 2, lit.b)			
4.	Klatki wyposażone w gniazdo. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344, § 28 ust. 1 pkt 3)			
5.	Klatki wyposażone w grzędę o min. długości = liczbie ptaków w klatce x 0,15m. Dł..... m/..... sztuk =.....m/szt. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 1 pkt 4)			
5a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m/0.15m =			
6.	Klatki wyposażone w ściółkę w ilości umożliwiającej kurom dziobanie i grzebanie. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 1 pkt 5)			
7.	Klatki wyposażone w urządzenie do skracania pazurów. (Dz. U. Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 5)			
8.	Całkowita powierzchnia klatki co najmniej 0,2 m ² . Dł.....x szer.....=.....m ² (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 2)			
9.	Wysokość klatki, z wyjątkiem powierzchni użytkowej, co najmniej 0,2m. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 4)			
10.	Powierzchnia klatki co najmniej 0,075m ² / kurę nieśną, przy czym powierzchnia użytkowa klatki bez gniazda co najmniej 0,06m ² / kurę nieśną. dł.....m.x szer.....m=.....m ² klatki/ .....sztuk = ...m ² na sztukę dł.....m.x szer.....m=.....m ² pow. użytkowej/ .....sztuk = ...m ² na sztukę (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 2)			
10a	Maksymalna liczba ptaków w klatce dł.....m.x szer.....m=.....m ² klatki/0,075 m ² =.....szt dł.....m.x szer.....m=.....m ² pow. użytkowej /0.06m ² = ...szt			

11.	Maksymalna liczba ptaków w klatce/ w kurniku po uwzględnieniu wszystkich parametrów ...../			
12.	Liczba ptaków w dniu wstawienia			
13.	Powierzchnia użytkowa klatki bez gniazda o szerokości co najmniej 0,3m. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 3 pkt 1)			
14.	Powierzchnia użytkowa klatki bez gniazda o wysokości co najmniej 0,45m. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 3 pkt 2)			
15.	Odległość pomiędzy rzędami klatek co najmniej 0,9m. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 6)			
16.	Odległość pomiędzy podłogą budynku a pierwszym poziomem klatek co najmniej 0,35m (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 28 ust. 6)			
17.	Właściwa konstrukcja klatki, uniemożliwiająca ucieczkę ptaków. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 31 ust. 1 pkt 1)			
18.	Klatka skonstruowana w sposób pozwalający na wyeliminowanie możliwości urazów, uszkodzeń ciała lub cierpień kur nosiek. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 31 ust. 1 pkt 2)			
19.	Klatka skonstruowana w sposób zapewniający osobie obsługującej swobodne wyjmowanie i wkładanie ptaków do klatki. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344, § 31 ust. 1 pkt 3)			
20.	Podłoga klatki wykonana w sposób zapewniający podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nogi ptaka o nachyleniu nie większym niż 8° lub 14%. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 31 ust. 2)			
21.	W przypadku gdy w pomieszczeniu inwentarskim są zainstalowane co najmniej 2 poziomy klatek, pomieszczenie to wyposaża się w urządzenia i sprzęt umożliwiające sprawdzanie wszystkich klatek oraz ułatwiające usuwanie z nich ptaków. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 32)			
22.	W pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych zminimalizowano poziom hałasu. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 30 ust. 1)			
23.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych jest czyszczony i dezynfekowany każdorazowo przed wstawieniem nowej partii ptaków. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 30 ust. 2 pkt 1)			
24.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych jest utrzymany w czystości; odchody usuwane regularnie, a padłe ptaki - co najmniej raz na dobę (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 30 ust. 2 pkt 2 i 3)			
25.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 8 ust. 1)			
26.	W przypadku stosowania oświetlenia naturalnego, okna rozmieszcza się w sposób umożliwiający równomierne oświetlenie całego pomieszczenia. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 5 ust. 3 pkt 1)			
27.	W przypadku stosowania oświetlenia sztucznego, pomieszczenia oświetla się w rytmie dobowym tak, aby około 1/3 doby stanowiło nieprzerwany okres ciemności oraz występowały okresy przyciemnienia odpowiadające zmierzchowi. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 34 z późn. zm., § 5 ust. 3 pkt 2)			
28.	Kury noski dogląda się co najmniej raz dziennie. (Dz. U. Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 6 ust. 1)			
29.	Kury noski karmi się co najmniej raz dziennie. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 13 ust. 1)			
30.	Kury noski mają zapewniony stały dostęp do wody. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 10 ust. 1)			
31.	Kurczętom w celu przeciwdziałania wydziobrywaniu piór i kanibalizmowi przycięto dzioby nie później jednak niż do ukończenia 9 dnia życia. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344 z późn. zm., § 33)			

Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu

Zalecenia kontrolującego

LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się zwierzęta (BROJLERY)

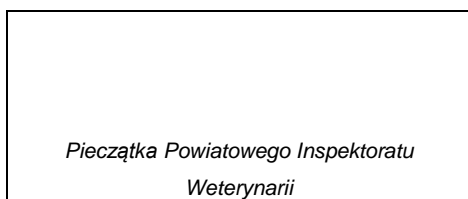
ZAŁĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU KONTROLI

Nr .....

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. z 2010r. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.) – MRiRW 2010, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
1.	Kurnik wyposażony jest w urządzenia do karmienia (MRiRW 2010; § 35 pkt 1)			
2.	Kurnik wyposażony jest w urządzenia do pojenia. (MRiRW 2010; § 35 pkt 2)			
3.	Kurnik wyposażony jest w ściółkę. (MRiRW 2010; § 35 pkt 3)			
4.	W kurniku stosuje się oświetlenie sztuczne, oświetlające co najmniej 80% powierzchni użytkowej o natężeniu co najmniej 20 lux			
5.	W okresie od 7 dnia po wstawieniu do 3 dnia przez przewidywanym ubojem stosuje się oświetlenie dobowe z okresami zaciemnienia trwającymi 6 godzin w tym 4 godziny nieprzerwanego zaciemnienia. (MRiRW 2010; § 5 ust. 5)			
6.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich oraz samo pomieszczenie dla brojlerów jest, czyszczone i dezynfekowane każdorazowo przed wstawieniem nowego stada. (MRiRW 2010; § 36 ust. 2)			
7.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2010; § 7 ust. 1)			
8.	Brojlery dogląda się co najmniej dwa razy dziennie. (MRiRW 2010; § 6 ust. 2)			
9.	Brojlerom zapewniono stały dostęp do paszy lub karmione są w okresach oświetlenia. (MRiRW 2010; § 13 ust. 2)			
10.	Brojlery mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2010; § 10 ust. 1)			
11.	W kurniku zminimalizowano poziom hałasu. (MRiRW 2010; § 36 ust. 1)			
12.	Zagęszczenie kurcząt nie przekracza 33 kg/m ² śr. masa kurcząt .....X .....liczba kurcząt = ...kg/.....m ² pow. użytkowej pokrytej ściółką =.....kg/m ² (MRiRW 2010; § 34)			
12a	Maksymalne zagęszczenie ptaków w kurniku. .....m ² pow. użytkowej pokrytej ściółką x 33kg =.....			
13.	Zagęszczenie kurcząt nie przekracza 39 kg/m ² śr. masa kurcząt .....X .....liczba kurcząt = ...kg/.....m ² pow. użytkowej pokrytej ściółką =.....kg/m ² (MRiRW 2010; § 37)			
13a	Maksymalne zagęszczenie ptaków w kurniku. .....m ² pow. użytkowej pokrytej ściółką x 39kg =.....			
14.	Zagęszczenie kurcząt nie przekracza 42 kg/m ² śr. masa kurcząt .....X .....liczba kurcząt= .....kg/.....m ² pow. użytkowej pokrytej ściółką =.....kg/m ² (MRiRW 2010; § 38)			
15.	Maksymalne zagęszczenie ptaków w kurniku. .....m ² pow. użytkowej pokrytej ściółką x 42kg =.....			

16.	Posiadacz kurnika prowadzi i przechowuje co najmniej 3 lata dokumentację dla każdego kurnika zawierającą informacje o: a) liczbie wprowadzonych kurcząt brojlerów, b) powierzchni użytkowej, c) liczbie padłych kurcząt brojlerów stwierdzonej podczas każdej kontroli i przyczynach ich śmierci, d) liczbie kurcząt brojlerów uśmierconych i przyczynach ich uśmiercenia, e) liczbie kurcząt brojlerów pozostałych w stadzie po sprzedaży lub po uśmierceniu; oraz nazwę mieszańca kurcząt brojlerów, jeżeli jest znana. <i>(UOZ art. 12 f ust. 1 i 2)</i>			
W przypadku obsady do 39 kg/m ² lub 42 kg/m ² dodatkowo				
17.	Zwiększona obsada kurnika została zgłoszona PLW co najmniej 15 dni przed umieszczeniem stada w kurniku, <i>(UOZ art. 12 d pkt 2)</i>			
18.	Posiadacz kurnika prowadzi i aktualizuje dokumentację zawierającą szczegółowy opis systemu produkcji <i>(MRiRW 2010 ; § 37 pkt 2)</i>			
19.	Kurnik jest wyposażony w system wentylacji, a jeśli to konieczne w systemy ogrzewania i schładzania, zapewniający właściwy poziom amoniaku i dwutlenku węgla, temperatury i wilgotności względnej. <i>(MRiRW 2010 ; § 37 pkt 4)</i>			
W przypadku obsady do 42 kg/m ² dodatkowo				
20.	Skumulowany wskaźnik śmiertelności dziennej nie przekroczył wartości 1%+0,06% x wiek stada. <i>(MRiRW 2010; § 38 pkt 3)</i>			
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu				
Zalecenia kontrolującego				

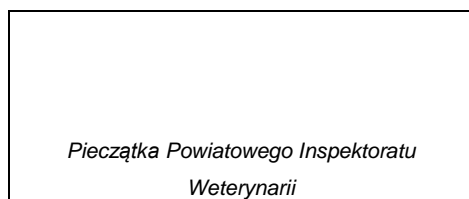

LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta (INDYKI)

ZAŁĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU
KONTROLI Nr .....

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
Pomieszczenie inwentarskie bez klatek.				
1.	Odpowiednia obsada ptaków na m ² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego. dł.....m x szer.....m = ...m ² .....kg /.....m ² =..... kg/m ² (MRiRW 2019; § 19 ust. 2)			
1a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu indyki dł.....m.x szer.....m=.....m ² x 40 kg =..... indyki mięsne dł.....m.x szer.....m=.....m ² x 57 kg =.....			
2.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2019; § 7 ust. 1)			
3.	Indyki dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 5 ust. 1)			
4.	Indyki karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 9 ust. 2)			
5.	Indyki mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019; § 8 ust. 1)			
6.	Indykom w celu przeciwdziałania wydziobowaniu piór i kanibalizmowi przycięto dzioby nie później jednak niż do ukończenia 9 dnia życia. (MRiRW 2019; § 20)			
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu				

Zalecenia kontrolującego

LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta (GĘSI)

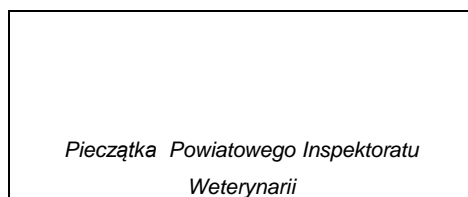
**ZAŁĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU
KONTROLI** **Nr**

.....

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
1.	Właściwa obsada ptaków na m ² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego. dł.....m x szer.....m = ...m ² .....kg /.....m ² =..... kg/m ² (MRiRW 2019; § 21, ust 1 pkt 1)			
1a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m x szer.....m = ...m ² x 19 kg =.....			
2.	W systemie otwartym – powierzchnia utrzymywania zabezpieczona trwałym ogrodzeniem. (MRiRW 2019; § 21, ust 2 pkt 1)			
3.	W systemie otwartym - ptaki w wieku powyżej 3 tygodnia życia. (MRiRW 2019, § 2, ust 1 pkt 2, lit. b)			
4.	W systemie otwartym – ptakom zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. (MRiRW 2019, § 2, ust 2)			
5.	W systemie otwartym – maksymalne zagęszczenie obsady 6,5 kg/m ² powierzchni. dł.....m x szer.....m = ...m ² .....kg /.....m ² =..... kg/m ² (MRiRW 2019; ust 2 pkt 2 lit a)			
6.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2019; § 7 ust. 1)			
7.	Gęsi dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 5 ust. 1)			
8.	Gęsi karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 9 ust. 2)			
9.	Gęsi mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019; § 8 ust. 1)			
10.	Przestrzega się zakazu tuczu gęsi na stłuszczone wątroby. (UOZ; art. 12. ust. 4)			

Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu

Zalecenia kontrolującego

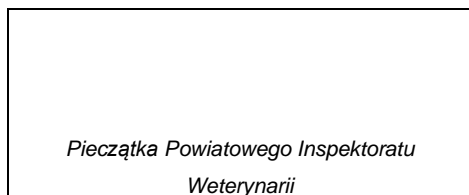
LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się zwierzęta (KACZKI)

**ZALĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU
KONTROLI Nr .....**

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
1.	Właściwa obsada ptaków na m ² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego. dł.....m x szer.....m = ...m ² .....kg / .....m ² =..... kg/m ² (MRiRW 2019; § 21, ust 1 pkt 2)			
1a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu dł.....m.x szer.....m=.....m ² x 17 kg =.....			
2.	W systemie otwartym – powierzchnia utrzymywania zabezpieczona trwałym ogrodzeniem (MRiRW 2019; § 21, ust 2 pkt 1)			
3.	W systemie otwartym - ptaki w wieku powyżej 3 tygodnia życia. (MRiRW 2019; § 2, ust 1 pkt 2, lit. b)			
4.	W systemie otwartym – ptakom zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi (MRiRW 2019; § 2, ust 2)			
5.	W systemie otwartym – maksymalne zagęszczenie obsady 10,5 kg / m ² powierzchni. dł.....m x szer.....m = ...m ² .....kg / .....m ² =..... kg/m ² (MRiRW 2019; § 21, ust 2 pkt 2 lit b)			
6.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2019; § 7 ust. 1)			
7.	Kaczki dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 5 ust. 1)			
8.	Kaczki karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 9 ust. 2)			
9.	Kaczki mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019; § 8 ust. 1)			
10.	Przestrzega się zakazu tuczu kaczek na stłuszczone wątroby. (UOZ art. 12. ust. 4)			

Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu

Zalecenia kontrolującego

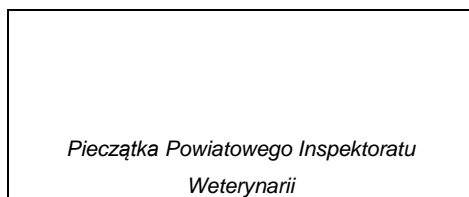
LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymuje się zwierzęta (STRUSIE)

**ZALĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU
KONTROLI Nr .....**

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
1.	Właściwe warunki utrzymywania strusi w pomieszczeniach inwentarskich z wybiegami. (MRiRW 2019, § 22)			
2.	Przy utrzymywaniu ptaków które nie ukończyły 6 miesiąca życia pomieszczenie inwentarskie ogrzewa się (MRiRW 2019, § 22 ust.2 pkt 1)			
3.	Pomieszczenie inwentarskie podzielono na sektory , w których utrzymuje się ptaki w różnym wieku. (MRiRW 2019, § 22 ust.2 pkt 2)			
4.	Z każdego sektora pomieszczenia inwentarskiego zapewniono strusiom wyjście na wybieg. (MRiRW 2019, § 22 ust.3)			
5.	Właściwa obsada strusi w sektorach. strusie młode (0,3 m ² / 1 ptaka i nie mniej niż 5 m ²) dł.....m x szer.....m = ...m ² .....sztuk / .....m ² =..... ptaków/m ² strusie dorosłe (3,5 m ² / 1 ptaka i nie mniej niż 15 m ²) dł.....m x szer.....m = ...m ² .....sztuk / .....m ² =..... ptaków/m ² (MRiRW 2019, § 22 ust. 4)			
5a	Maksymalna liczba ptaków w pomieszczeniu strusie młode dł.....m.x szer.....m=.....m ² /0,3m ² =.....szt strusie dorosłe dł.....m.x szer.....m=.....m ² / 3,5 m ² =.....szt			
6.	Właściwa wysokość pomieszczenia inwentarskiego. strusie młode – co najmniej 2,2 m .....m strusie dorosłe – co najmniej 3 m .....m (MRiRW 2019, § 22 ust.5)			
7.	Wybiegi dla strusi przylegają bezpośrednio po pomieszczenia inwentarskiego. (MRiRW 2019, § 23 ust.1 pkt 1)			
8.	Wybiegi dla strusi posiadają wydzielone miejsce wysypane piaskiem. (MRiRW 2019, § 23 ust.1 pkt 2)			
9.	Wybiegi dla strusi są zabezpieczone trwałym ogrodzeniem. (MRiRW 2019, § 23 ust.1 pkt 3)			
10.	Ptacom na wybiegu zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi. (MRiRW 2019, § 23 ust.2)			
11.	Właściwa powierzchnia wybiegu w przeliczeniu na ptaka. strusie młode - co najmniej 5 m ² /1 ptaka i nie mniej niż 3 0m ² dł.....m x szer.....m = ...m ² .....sztuk / .....m ² =..... ptaków/m ² strusie dorosłe - co najmniej 100 m ² /1 ptaka i nie mniej niż 400m ² dł.....m x szer.....m = ...m ² .....sztuk / .....m ² =..... ptaków/m ² (MRiRW 2019, § 23 ust.3)			
12.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2019, § 7 ust. 1)			
13.	Strusie dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)			
14.	Strusie karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 2)			

15.	Strusie mają zapewniony stały dostęp do wody.			
(MRiRW 2019, § 8 ust. 1)				
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu				
Zalecenia kontrolującego				

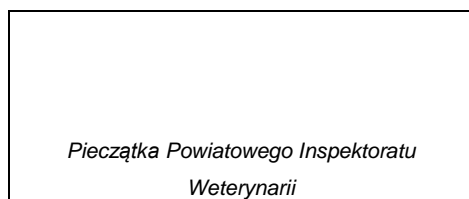
LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta (PRZEPIÓRKI)

**ZALĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU
KONTROLI Nr .....**

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
Pomieszczenie inwentarskie z kłatkami.				
1.	Właściwe wymiary klatek w przypadku utrzymywania przepiórek pojedynczo. Długość – co najmniej 0,21 m - .....m Szerokość - co najmniej 0,1 m- .....m Wysokość - co najmniej 0,2 m- .....m (MRiRW 2019; § 25 ust. 1)			
2.	Właściwa powierzchnia podłogi w kłatkach w przypadku utrzymywania przepiórek grupowo dł.....m x szer.....m = ...m ² / .....sztuk = ...m ² na sztukę (MRiRW 2019; § 25 ust.2)			
2a	Maksymalna liczba ptaków w klatce a) przepiórki nieśne dł.....m x szer.....m = ...m ² /0,025 m ² = ...szt b) przepiórki mięsne dł.....m x szer.....m = ...m ² /0,006 m ² = ...szt			
3.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2019; § 7 ust. 1)			
4.	Przepiórki dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 5 ust. 1)			
5.	Przepiórki karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 9 ust. 2)			
6.	Przepiórki mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019; § 8 ust. 1)			
System otwarty.				
7.	W przypadku utrzymywania przepiórek w systemie, otwartym powierzchnia, w przeliczeniu na ptaka, wynosi co najmniej 0,04 m ² . dł.....m x szer.....m = ...m ² /.....ptaków = ... m ² na sztukę (MRiRW 2019; § 8 ust. 1)			
7a	Maksymalna liczba ptaków dł.....m x szer.....m = ...m ² /0,04 m ² = ...szt			
8.	Przepiórki są w wieku powyżej 20 dnia życia. (MRiRW 2019; § 2 ust. 1 pkt 2, lit. c)			
9.	Powierzchnia, na której utrzymuje się przepiórki, została trwale zabezpieczona ogrodzeniem o wysokości co najmniej 2 m i przykryta siatką. (MRiRW 2019; § 26 ust. 2)			
10.	Ptacom zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. (MRiRW 2019; § 2 ust. 2)			
11.	Przepiórki dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 5 ust. 1)			
12.	Przepiórki karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 9 ust. 2)			
13.	Przepiórki mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019; § 8 ust. 1)			

Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu

Zalecenia kontrolującego

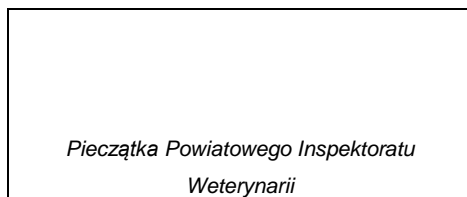
LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta (PERLICE)

**ZAŁĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU
KONTROLI Nr .....**

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
Pomieszczenia inwentarskie z wybiegami.				
1.	Pomieszczenia inwentarskie wyposażono w grzędy noclegowe. (MRiRW 2019, § 27 ust. 2)			
2.	Pomieszczenia inwentarskie wyposażono w gniazda (MRiRW 2019, § 27 ust. 2)			
3.	Właściwe wymiary gniazda (co najmniej: 0,4 m szerokości oraz 0,4 m długości) .....m x.....m (MRiRW 2019, § 27 ust. 3)			
4.	Maksymalna obsada - 6 ptaków na m ² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego. dł.....m x szer.....m = ...m ² .....sztuk /.....m ² =..... ptaków/m ² (MRiRW 2019, § 27 ust. 4)			
5.	Powierzchnia wybiegu, o którym mowa w ust. 1, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić co najmniej 20 m ² . dł.....m x szer.....m = ...m ² /20=.....m ² /szt. (MRiRW 2019, § 27 ust. 5)			
6.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2019, § 7 ust. 1)			
7.	Perlice dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)			
8.	Perlice karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 2)			
9.	Perlice mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)			
System otwarty.				
10.	Ptacom zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. (MRiRW 2019, § 2 ust. 2)			
11.	Zapewniono miejsce wyposażone w grzędy noclegowe. (MRiRW 2019, § 28 ust. 1)			
12.	Zapewniono miejsce wyposażone w gniazda. (MRiRW 2019, § 28 ust. 1)			
13.	Właściwe wymiary gniazda (co najmniej: 0,4 m szerokości oraz 0,4 m długości). (MRiRW 2019, § 28 ust. 1)			
14.	Maksymalna obsada - 15 ptaków na m ² powierzchni. dł.....m x szer.....m = ...m ² .....sztuk /.....m ² =..... ptaków/m ² (MRiRW 2019 § 28 ust. 2)			
15.	Perlice dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)			
16.	Perlice karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 2)			
17.	Perlice mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)			

Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu

Zalecenia kontrolującego

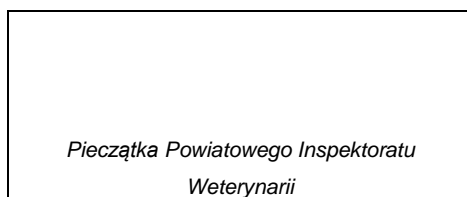

LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta (konie)

ZAŁĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU KONTROLI Nr .....

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
1.	Ogiery i klacze powyżej roku życia utrzymywane są oddzielnie. (MRiRW 2019; § 13 ust. 2)			
2.	Właściwa powierzchnia boksu w systemie utrzymania koni w boksie. (MRiRW 2019; § 14 ust. 1)			
2a	Konie dorosłe, do 1,47 m wysokości w kłębie – co najmniej 6 m ² ; dł..... x szer..... = ... m ²			
2b	Konie dorosłe, powyżej 1,47 m wysokości w kłębie – co najmniej 9 m ² ; dł..... x szer..... = ... m ²			
2c	Klacz ze źrebięciem – co najmniej 12 m ² . dł..... x szer..... = ... m ²			
3.	Właściwe wymiary stanowiska w systemie utrzymania koni na stanowiskach, na uwięzi. (MRiRW 2019; § 14 ust. 2)			
3a	Konie dorosłe, wysokość w kłębie do 1,47m a) szerokość - co najmniej 1,6 m, ...m b) długość – co najmniej 2,1 m. ....m			
3b	konie dorosłych, wysokość w kłębie powyżej 1,47m a) szerokość - co najmniej 1,8 m, ...m b) długość – co najmniej 3,1 m. ....m			
4.	Właściwa powierzchnia stanowiska w systemie utrzymania wolnostanowiskowym, bez uwięzi, w przeliczeniu na 1 konia. (MRiRW 2019, § 14 ust. 3)			
4a	Konie dorosłe i młodzię po odsadzeniu od matki- co najmniej 10 m ² , dł.....x szer.....=.....m ² /.....szt. =			
4b	Klacz ze źrebięciem - co najmniej 12 m ² , dł.....x szer.....=.....m ² /.....szt. =			
5.	Właściwa powierzchnia utrzymywania koni w systemie otwartym, która wynosi co najmniej 0,1 ha w przeliczeniu na jednego dorosłego konia. (MRiRW 2019; § 15 ust. 1)			
6.	Powierzchnia utrzymywania koni w systemie otwartym została zabezpieczona trwałym ogrodzeniem. (MRiRW 2019, § 15 ust. 2)			
7.	Właściwe: obieg powietrza, stopień zapylenia, temperatura, wilgotność względna powietrza i stężenie gazów CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ . (MRiRW 2019, § 7 ust. 1)			
8.	Konie dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)			

9.	Konie karmi się co najmniej 2 razy dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 1)			
10.	Konie pojone są co najmniej trzy razy dziennie. (MRiRW 2019, § 8 ust. 2)			
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu				
Zalecenia kontrolującego				

LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta (JELENIE lub DANIELE)

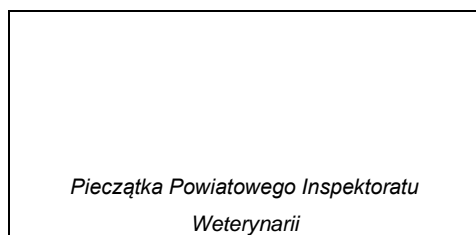
**ZAŁĄCZNIK NR ..... DO
PROTOKOŁU KONTROLI Nr**

.....

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		<i>P</i>	<i>N</i>	<i>ND</i>
Utrzymywanie w systemie otwartym:				
1.	W okresie pastwiskowym, zwierzętom zapewniono stały dostęp do pastwiska. (MRiRW 2019, § 33 ust. 1)			
2.	Powierzchnia pastwiska wynosi co najmniej 1 ha (MRiRW 2019, § 33 ust. 1)			
3.	Obsada jeleni na ha powierzchni wynosi nie więcej niż 7 sztuk. (MRiRW 2019, § 33 ust.2 pkt 1)			
4.	Obsada danieli na ha powierzchni wynosi nie więcej niż 15 sztuk. (MRiRW 2019, § 33 ust.2 pkt 2)			
5.	Powierzchnię utrzymywania zabezpieczono trwałym i wytrzymałym ogrodzeniem, wykonanym z siatki, uniemożliwiającym wydostawanie się zwierząt na zewnątrz. (MRiRW 2019; § 33 ust.3)			
6.	Wysokość ogrodzenia wynosi co najmniej 2 m. (MRiRW 2019, § 33 ust. 3)			
7.	Gospodarstwo wyposażono w zagrodę, umożliwiającą wykonywanie zabiegów weterynaryjnych lub zootechnicznych. (MRiRW 2019; § 33 ust.4)			
8.	Zwierzętom zapewniono możliwość korzystania z zacienionych miejsc. (MRiRW 2019; § 33 ust.5)			
9.	Jelenie i daniele dogląda się przynajmniej raz dziennie (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)			
10.	Jelenie i daniele karmione są co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019; § 9 ust. 1)			
11.	Jeleniom i danielom zapewniono stały dostęp do wody. (MRiRW 2019; § 8 ust. 1)			
Utrzymywanie w pomieszczeniu inwentarskim:				
12.	Zwierzęta utrzymuje się w pomieszczeniu inwentarskim jedynie: 1) poza okresem pastwiskowym lub 2) w przypadku choroby, lub 3) w przypadku kwarantanny zwierzęcia. (MRiRW 2019; § 34 ust. 2)			
13.	Właściwa powierzchnia boksu dla jeleni lub danieli, w przeliczeniu na zwierzę. (MRiRW 2019; § 34 ust. 3)			
13a	Jelenie do 12 miesiąca życia – co najmniej 2 m ² dł..... x szer..... = ... m ² /..... szt = ...m ² /szt			
13b	Jelenie powyżej 12 miesiąca życia – co najmniej 3 m ² dł..... x szer..... = ... m ² /..... szt = ...m ² /szt			
13c	Daniele do 12 miesiąca życia – co najmniej 1 m ² dł..... x szer..... = ... m ² /..... szt = ...m ² /szt			
13d	Daniele powyżej 12 miesiąca życia – co najmniej 1,5 m ² dł..... x szer..... = ... m ² /..... szt = ...m ² /szt			

14.	Właściwe stężenie gazów: CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ . (MRiRW 2019, § 7 ust. 1)			
15.	Jelenie i daniela dogląda się przynajmniej raz dziennie (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)			
16.	Jelenie i daniela karmione są co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 1)			
17.	Jeleniom i danielom zapewniono stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)			
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu				
Zalecenia kontrolującego				

LISTA KONTROLNA SPIWET – gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta (ZWIERZĘTA FUTERKOWE)

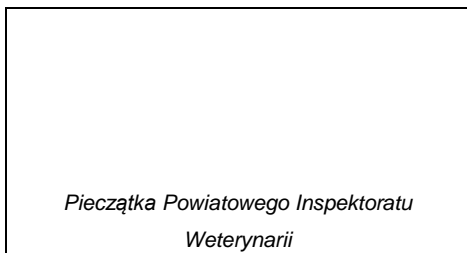
ZAŁĄCZNIK NR ..... DO PROTOKOŁU KONTROLI Nr .....

Minimalne warunki utrzymywania drobiu – rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1966) – MRiRW 2019, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) - UOZ		P	N	ND
1.	Lisy polarne, lisy pospolite, jenoty, norki i tchórze utrzymywane są na wolnym powietrzu, w zadaszonych klatkach, pojedynczo lub grupowo. (MRiRW 2019, § 29 ust. 1)			
2.	Zwierzęta futerkowe stada podstawowego gatunków, o których mowa powyżej utrzymywane są pojedynczo. (MRiRW 2019, § 29 ust.2)			
3.	Odpowiednie wymiary klatek dla lisów, jenotów, norek i tchórzy. (MRiRW 2019, § 29 ust.3)			
3a	Lisy i jenoty utrzymywane pojedynczo – powierzchnia co najmniej 0,6 m ² (szer. ≥ 0,6m, dł≥ 0,9).....m x .....m = - wysokość – co najmniej 0,5 m .....m			
3b	Samice lisów i jenotów z młodymi – powierzchnia co najmniej 1,2 m ² (szer. ≥ 0,75 m, dł≥ 0,8).....m x .....m = - wysokość – co najmniej 0,5 m .....m			
3c	Lisy i jenoty utrzymywane po 2 sztuki w klatce: – powierzchnia co najmniej 1 m ² (szer. ≥ 0,8 m, dł≥ 0,9).....m x .....m = - wysokość – co najmniej 0,5 m .....m			
3d	Lisy i jenoty utrzymywane więcej niż po 2 sztuki w klatce: – powierzchnia co najmniej 1 m ² + 0,4m ² na każde dodatkowe zwierzę (szer. ≥ 0,8 m, dł≥ 0,9) .....m x .....m = - wysokość – co najmniej 0,5 m .....m			
3e	Norki i tchórze utrzymywane pojedynczo oraz samice z młodymi: – powierzchnia co najmniej 0,18 m ² (szer. ≥ 0,3m, dł≥ 0,6).....m x .....m = - wysokość – co najmniej 0,35 m .....m			
3f	Norki i tchórze utrzymywane po 2 sztuki w klatce: – powierzchnia co najmniej 0,18 m ² (szer. ≥ 0,3m, dł≥ 0,6).....m x .....m = - wysokość – co najmniej 0,35 m .....m			
3g	Norki i tchórze utrzymywane więcej niż po 2 sztuki w klatce: – powierzchnia co najmniej 0,18 m ² + 0,065 m ² na każde następne zwierzę (szer. ≥ 0,3m, dł≥ 0,6) .....m x .....m = - wysokość – co najmniej 0,35 m .....m			
4.	Klatki dla kotnych i odchowujących młode samic lisów i jenotów wyposażone są w domek wykotowy. (MRiRW 2019, § 29 ust.4)			
5.	Króliki utrzymywane są na wolnym powietrzu pod zadaszaniem lub w pomieszczeniach inwentarskich w: 1) klatkach; 2) kojach. (MRiRW 2019, § 30 ust. 1)			
6.	Króliki utrzymywane są pojedynczo lub grupowo, przy, czym króliki stada podstawowego utrzymywane są pojedynczo. (MRiRW 2019, § 30 ust. 2)			

7.	Samce i samice królików po osiągnięciu dojrzałości płciowej utrzymywane są oddzielnie. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 3)</i>			
8.	Właściwe wymiary klatek dla królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 4)</i>			
8a	Króliki o masie ciała do 2,5 kg – powierzchnia co najmniej 0,18 m ² . (szer. ≥ 0,38 m, dł≥ 0,45) .....m x .....m = ...m ² - wysokość – co najmniej 0,28 m .....m			
8b	Króliki o masie ciała powyżej 2,5 kg do 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,24 m ² . (szer. ≥ 0,38 m, dł≥ 0,6) .....m x .....m = ...m ² - wysokość – co najmniej 0,32 m .....m			
8c	Króliki o masie ciała powyżej 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,315 m ² . (szer. ≥ 0,45 m, dł≥ 0,7) .....m x .....m = ...m ² - wysokość – co najmniej 0,43 m .....m			
9.	Właściwa powierzchnia podłogi w klatce dla królików utrzymywanych grupowo, w przeliczeniu na zwierzę. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 5)</i>			
9a	Króliki o masie ciała do 2,5 kg – powierzchnia co najmniej 0,06 m ² . .....m x .....m = ...m ²			
9b	Króliki o masie ciała powyżej 2,5 kg do 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,08 m ² . .....m x .....m = ...m ²			
9c	Króliki o masie ciała powyżej 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,1 m ² . .....m x .....m = ...m ²			
10.	Właściwa powierzchnia podłogi w kojcu dla królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 6)</i>			
10a	Króliki o masie ciała do 2,5 kg – powierzchnia co najmniej 0,18 m ² . (szer. ≥ 0,4 m, dł≥ 0,45) .....m x .....m = ...m ²			
10b	Króliki o masie ciała powyżej 2,5 kg do 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,24 m ² . (szer. ≥ 0,4 m, dł≥ 0,6) .....m x .....m = ...m ²			
10c	Króliki o masie ciała powyżej 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,315 m ² . (szer. ≥ 0,45 m, dł≥ 0,7) .....m x .....m = ...m ²			
11.	Właściwa powierzchnia podłogi w kojcu dla królików utrzymywanych grupowo, w przeliczeniu na zwierzę. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 7)</i>			
11a	Króliki o masie ciała do 2,5 kg – powierzchnia co najmniej 0,06 m ² . .....m x .....m = ...m ²			
11b	Króliki o masie ciała powyżej 2,5 kg do 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,08 m ² . .....m x .....m = ...m ²			
11b	Króliki o masie ciała powyżej 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,1 m ² . .....m x .....m = ...m ²			
12.	Klatkę i kojec dla samic królików, z wyjątkiem samic utrzymywanych na ściółce, wyposażono w domek wykotowy. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 8)</i>			
13.	Szynszyle utrzymywane są w pomieszczeniach inwentarskich pojedynczo w klatkach <i>(MRiRW 2019, § 31 ust. 1)</i>			
14.	Samce i samice nie są utrzymywane w tej samej klatce w okresie odchowu młodych przez samicę. <i>(MRiRW 2019, § 31 ust. 2)</i>			
15.	Właściwe wymiary klatek dla szynszyli: długość – co najmniej 0,4 m .....m szerokość – co najmniej 0,45 m, ...m w przypadku utrzymania samca i samicy w jednej klatce – co najmniej 0,6 m .....m wysokość – co najmniej 0,4 m <i>(MRiRW 2019, § 31 ust. 3)</i>			
16.	Nutrie utrzymywane są na wolnym powietrzu lub w pomieszczeniach inwentarskich w: 1) klatkach; 2) kojcach. <i>(MRiRW 2019, § 32 ust. 1)</i>			

17.	Powierzchnia klatki lub kojca w przeliczeniu na nutrię wynosi co najmniej 0,4 m ² , ...m x.....m= .....m ² a dla samicy z młodymi - co najmniej 1,5 m ² . .....m x.....m= .....m ² (MRiRW 2019, § 32 ust. 2)			
18.	Klatkę lub kojec dla nutrii wyposażono w domek wykotowy. (MRiRW 2019, § 32 ust. 3)			
19.	Zwierzęta futerkowe dogląda się przynajmniej raz dziennie (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)			
20.	Króliki, szynszyle i nutrie karmione są co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 1)			
21.	Lisy, jenoty, norki i tchórze karmione są przynajmniej dwa razy dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 2)			
22.	Zwierzętom futerkowym zapewniono stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)			
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (Ocena Negatywna) oraz ich zakresu				
Zalecenia kontrolującego				

Załącznik 7 – Lista kontrolna SPIWET – uśmiercanie zwierząt futerkowych

LISTA KONTROLNA SPIWET – uśmiercanie zwierząt futerkowych

Data rozpoczęcia kontroli .....

Data zakończenia kontroli .....

Przerwy .....

PROTOKÓŁ KONTROLI Nr .....

prowadzonej na podstawie upoważnienia PLW w ..... z dnia
..... nr .....

Czynności kontrolne poprzedzono okazaniem legitymacji służbowej oraz upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.

Niniejszy protokół jest przeznaczony do dokumentowania stwierdzonych niezgodności z wymaganiami zawartymi w:

- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz.572),
- rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania,

Niniejszy protokół może stanowić podstawę do wdrożenia nakazowego postępowania administracyjnego lub zawiadomienia organów ścigania o popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia.

Kontrolowany został poinformowany o jego prawach i obowiązkach w trakcie kontroli.

Imię i nazwisko rolnika, nazwa i forma prawna działalności lub imię i nazwisko przedsiębiorcy:	Weterynaryjny numer identyfikacyjny:
Adres gospodarstwa:	
Gatunki zwierząt*: - norki - lisy - jenoty - nutrie - szynszyle *niepotrzebne skreślić	

Dane kierownika kontrolowanego zakładu lub osoby przez niego upoważnionej zwanego w dalszej części „Kontrolowanym”:				
Imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe kontrolującego:				
I. CZĘŚĆ OGÓLNA		P – ocena pozytywna, N – ocena negatywna, ND – nie dotyczy		
Lp.	Zagadnienie Podstawa prawna	P	N	ND
Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt				
1.	Nie uśmierca się zwierząt w okresie stanowiącym 10 % czasu trwania ciąży dla danego gatunku, bezpośrednio poprzedzającym planowany termin porodu, oraz 48 godzin po porodzie, z wyjątkiem sytuacji do których odnoszą się zapisy art. 34 ust. 4 pkt 1 lit. a-c. (art. 34 ust. 4 pkt 1)			
2.	Przestrzegany jest zakaz wytrzewiania, oparzania, zdejmowania skóry zwierząt stałocieplnych, przed ustaniem odruchów oddechowych i mięśniowych. (art. 34 ust. 4 pkt 3)			
II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA		P – ocena pozytywna, N – ocena negatywna, ND – nie dotyczy		
Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania				
1.	Uśmiercanie zwierząt futerkowych przeprowadza się w obecności lub pod bezpośrednim nadzorem osoby posiadającej świadectwo kwalifikacji (art. 7 ust. 3)			
2.	Podmioty gospodarcze prowadzące fermy zwierząt futerkowych powiadamiają z wyprzedzeniem właściwy organ o terminie uśmiercania zwierząt (art. 7 ust. 3)			
3.	W zakładzie opracowano standardowe procedury operacyjne dotyczące wszystkich, czynności dotyczących uśmiercania zwierząt (art. 6 ust. 1)			
4.	Standardowe procedury operacyjne zostały opracowane tak, aby wszelkie działania związane z uśmiercaniem prowadzone były w sposób, który minimalizuje stres i cierpienie zwierząt (art. 6 ust. 2)			
Unieruchamianie				
5.	Urządzenia używane do unieruchamiania zwierząt są konserwowane i kontrolowane zgodnie z instrukcjami producentów przez osoby przeszkolone specjalnie w tym celu. (art. 9 ust.1)			
6.	Informacje dotyczące konserwacji są rejestrowane i przechowywane przez 1 rok. (art. 9 ust.1)			
7.	Urządzenia do unieruchamiania są zaopatrzone w odpowiednie instrukcje dotyczące ich użytkowania w sposób zapewniający optymalne warunki dla dobrostanu zwierząt. (art. 8.1)			
Ogłuszanie/uśmiercania				
8.	Zwierzęta są uśmiercane wyłącznie po uprzednim ogłuszeniu zgodnie z metodami określonymi w załączniku I do rozp. 1099/2009. (art. 4)			
9.	Ogłuszanie/uśmiercanie odbywa się zgodnie ze szczegółowymi wymogami związanymi ze stosowaniem danej metody określonymi w załączniku I do rozp. 1099/2009. (art. 4)			
10.	Prowadzone są kontrole ogłuszenia/uśmiercania (art. 5)			
11.	Podczas, czynności ogłuszania na miejscu są dostępne odpowiednie urządzenia rezerwowe tak, aby mogły zostać użyte w przypadku awarii początkowo zastosowanych urządzeń ogłuszających. (art. 9 ust. 2)			
12.	Urządzenia używane do ogłuszania zwierząt są konserwowane i kontrolowane zgodnie z instrukcjami producentów przez osoby przeszkolone specjalnie w tym celu. (art. 9 ust.1)			

13.	Informacje dotyczące konserwacji są rejestrowane i przechowywane przez 1 rok. (art. 9 ust.1)			
14.	Do chwili śmierci zwierzęta są utrzymywane w stanie nieprzytomności i niewrażliwości na bodźce. (art. 4)			
Wykrwawianie				
15.	Wykrwawianie rozpoczyna się bez zbędnej zwłoki, tak aby nie dochodziło do powrotu świadomości u ogłuszonych zwierząt. (art.4 ust. 1)			
Opis niezgodności zaznaczonych w kolumnie „N” (ocena negatywna) oraz ich zakresu				
Zalecenia kontrolującego				
Zastrzeżenia lub wyjaśnienia Kontrolowanego do niniejszego protokołu ^{1,2)}				

Adnotacja o załącznikach.

Protokół sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach.
Jeden egzemplarz pozostawiono u Kontrolowanego

.....
(data i podpis Kontrolowanego)

albo, w przypadku odmowy przyjęcia, doręczono Kontrolowanemu za zwrotnym potwierdzeniem odbioru dnia
..... r.

.....
(data i podpis kontrolującego)

Adnotacja o odmowie wpuszczenia kontrolującego na teren gospodarstwa.

.....
(data i podpis kontrolującego)

Adnotacja o odmowie podpisania protokołu kontroli przez Kontrolowanego.^{2,3)}

.....
(data i podpis kontrolującego)

Protokół podpisali:

.....
(pieczęć, data i podpis kontrolującego)

.....
(data i podpis Kontrolowanego)

POUCZENIE

1. Zastrzeżenia do protokołu można zgłosić **w terminie 7 dni** od dnia otrzymania protokołu kontroli;
2. W przypadku odmowy podpisania protokołu, istnieje obowiązek złożenia na tę okoliczność, przez Kontrolowanego, **w terminie 7 dni** od daty otrzymania protokołu, **wyjaśnień** dotyczących przyczyn odmowy podpisania protokołu kontroli.
3. Odmowa podpisania protokołu kontroli nie stanowi przeszkody do podpisania go przez kontrolującego i realizacji ustaleń kontroli.

Załącznik 8 - Propozycje schematu postępowania w przypadku stwierdzenia przez PLW nieprawidłowości z zakresie warunków utrzymania zwierząt gospodarskich

Propozycje schematu postępowania w przypadku stwierdzenia przez PLW nieprawidłowości z zakresie warunków utrzymania zwierząt gospodarskich –kreślonych w:

- 1) ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572) – „UOOZ”,
- 2) ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt – „UOOZZ”,
- 3) rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.) – „MRiRW 2010”,
- 4) rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1966) „MRiRW 2019”.

Dobrostan zwierząt		
1.	Zwierzętom zapewniono opiekę i właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni w zależności od systemów utrzymywania, gatunku, wieku, i stanu fizjologicznego zwierząt. (UOOZ, art. 12 ust. 5)	<i>jak w SPIWETACH szczegółowych</i>
2.	Zwierzęta utrzymywane są w warunkach nieszkodliwych dla ich zdrowia oraz nie powodujących urazów i uszkodzeń ciała lub cierpień. (UOOZ, art. 12 ust. 2 oraz MRiRW 2019, § 3 ust. 4 oraz MRiRW 2010, § 4)	- w przypadku stwierdzenia, iż warunki utrzymania mogą być szkodliwe lub powodować urazy, jednak nie doszło jeszcze do pogorszenia dobrostanu zwierząt – decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku gdy warunki wpłynęły niekorzystnie na utrzymywane zwierzęta należy dodatkowo skierować wniosek do organów ścigania
3.	Przestrzegany jest zakaz używania do przepędzania zwierząt przedmiotów lub narzędzi, które mogą spowodować ich okaleczenie. (UOOZ, art. 14 ust. 2 pkt.4)	- w przypadku stwierdzenia, iż używane są niewłaściwe urządzenia, jednak nie spowodowało to okaleczenia zwierząt – decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji; - w przypadku gdy stwierdzono okaleczenia zwierząt będące wynikiem stosowania niewłaściwych urządzeń należy dodatkowo skierować wniosek do organów ścigania
4.	Przestrzegany jest zakaz podawania zwierzętom gospodarskim: - substancji o działaniu tyreostatycznym, - stilbenów, pochodnych stilbenów, ich soli i estrów - substancji o działaniu beta-agonistycznym, - oestradiolu 17β i jego pochodnych estropodobnych, - substancji o działaniu estrogennym innych niż oestradiol 17β i jego pochodne estropodobne oraz o działaniu androgennym lub gestagenym w innym celu niż leczenie zwierząt, z zastrzeżeniem substancji o działaniu hormonalnym w rozrodzie zwierząt gospodarskich, których podawanie jest dopuszczalne. (UOOZZ art.64-65 oraz art. 67-70)	W przypadku stwierdzenia podawania zabronionych substancji: skierowanie wniosku do organów ścigania oraz postępowanie na podstawie przepisów dot. bezpieczeństwa żywności poch. zwierzęcego
5.	W gospodarstwie nie są przetrzymywane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające: - substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu; - oestradiol 17β i jego pochodnych estropodobne. (UOOZZ art.66)	W przypadku stwierdzenia przetrzymywania w gospodarstwie zabronionych substancji - skierowanie wniosku do organów ścigania oraz wydanie decyzji administracyjnej zakazującej wprowadzania zwierząt do obrotu do czasu uzyskania wyników badań laboratoryjnych.
6.	W przypadku prowadzenia w gospodarstwie dotychczas niestosowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej technologii chowu zwierząt, gospodarstwo posiada zezwolenie wojewody stwierdzające, że technologia spełnia wymogi określone ustawą o ochronie zwierząt. (UOOZ art.13 ust. 1)	W przypadku stwierdzenia prowadzenia dotychczas niestosowanej technologii chowu zwierząt bez zezwolenia - skierowanie wniosku do organów ścigania

7.	Zwierzęta mają zapewnioną swobodę ruchów, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawiania oraz leżenia. (MRiRW 2010, § 4 ust. 2 pkt. 2 oraz MRiRW 2019, § 3 ust. 2 pkt. 2)	- w przypadku stwierdzenia całkowitego braku możliwości ruchu, tj. kładzenia się wstawiania i leżenia - skierować wniosku do organów ścigania, wniosku do wójta o odebranie zwierząt oraz decyzja administracyjna z rygorem natychmiastowej wykonalności - w przypadku stwierdzenia ograniczenia swobody ruchów – decyzja administracyjna z 30 dniowym terminem realizacji;
8.	Zwierzęta gospodarskie utrzymywane są w warunkach umożliwiających kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami. (MRiRW 2010, § 4 ust. 2 pkt. 3 oraz MRiRW 2019, § 3 ust. 2 pkt. 3)	W przypadku stwierdzenia utrzymania zwierząt bez kontaktu wzrokowego - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji)
9.	Pomieszczenia inwentarskie dla zwierząt gospodarskich oświetlono przystosowanym dla danego gatunku zwierząt światłem sztucznym lub zapewniono dostęp światła naturalnego. (MRiRW 2010, § 5 ust. 1 oraz MRiRW 2019, § 4)	- w przypadku stwierdzenia całkowitego braku oświetlenia, tj. utrzymywania zwierząt w ciemności - skierowanie wniosku do organów ścigania oraz decyzja administracyjna z rygorem natychmiastowej wykonalności - w przypadku stwierdzenia niedostatecznego oświetlenia - decyzja administracyjna z 30 dniowym terminem realizacji
10.	Pomieszczenie inwentarskie wyposażono w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające ich kontrolę i oglądanie zwierząt o każdej porze. (MRiRW 2010 § 6 ust. 4 oraz MRiRW 2019, § 5 ust. 1)	W przypadku stwierdzenia braku oświetlenia -decyzja administracyjna z terminem realizacji max. 3 m-ce
11.	Pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu zwierząt wykonane jest z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt, oraz nadających się do, czyszczenia i dezynfekcji. (MRiRW 2010 § 7 ust. 1 pkt 1 oraz MRiRW 2019 § 6 ust. 1 pkt 1)	- w przypadku stwierdzenia, iż sprzęt jest wykonany z materiałów szkodliwych oraz nienadających się do, czyszczenia i dezynfekcji, jednak nie doszło jeszcze do pogorszenia dobrostanu zwierząt – decyzja administracyjna terminem realizacji z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku gdy wpłynęło to niekorzystnie na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
12.	Pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu zwierząt są, czyszczone i dezynfekowane. (MRiRW 2010, § 7 ust. 1 pkt 2 oraz MRiRW 2019, § 6 ust. 1 pkt 2)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji.
13.	Odchody zwierząt oraz nie zjedzone resztki pasz usuwane są z pomieszczeń inwentarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody oraz zabezpieczono je przed muchami i gryzoniami. (MRiRW 2010, § 7 ust. 2 oraz MRiRW 2019, § 6 ust. 2)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji.
14.	Wyposażenie i sprzęt przeznaczone do karmienia i pojenia zwierząt wykonane są i umieszczone w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy lub wody oraz ułatwiający bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody. (MRiRW 2010, § 7 ust. 3 oraz MRiRW 2019, § 6 ust. 3)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji.
15.	Wyposażenie i sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt gospodarskich sprawdzane są co najmniej raz dziennie, a wykryte usterki są niezwłocznie usuwane. (MRiRW 2010, § 7 ust. 4 pkt 2 oraz MRiRW 2019, § 6 ust. 4 pkt 2)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji.
16.	Podłoga w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt jest twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka i nieśliska. (MRiRW 2010, § 7 ust. 5 oraz MRiRW 2019, § 6 ust. 5)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z maksymalnie 3-miesięcznym terminem realizacji.

17.	Obieg powietrza, stopień zapylenia, temperatura, wilgotność względna powietrza i stężenie gazów są utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla tych zwierząt. (MRiRW 2010, § 8 ust. 1 oraz MRiRW 2019, § 7 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
18.	Przy zastosowaniu mechanicznego lub automatycznego systemu wentylacji pomieszczeń inwentarskich, system ten zaopatrzony jest w: a. system alarmowy sygnalizujący awarię, (MRiRW 2010, § 8 ust. 2 pkt 1 oraz MRiRW 2019, § 7 ust. 2 pkt 1) b. system wentylacji awaryjnej. (MRiRW 2010, § 8 ust. 2 pkt 2 oraz MRiRW 2019, § 7 ust. 2 pkt 2)	- w przypadku stwierdzenia braku wymienionych systemów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku wystąpienia padnięć zwierząt będących wynikiem braku ww. systemów – dodatkowo wniosek do organów ścigania
19.	Zwierzętom gospodarskim, z wyjątkiem koni oraz świń do ukończenia 2 tyg. życia, zapewniono stały dostęp do wody. (MRiRW 2010, § 10 ust. 1 oraz MRiRW 2019, § 8 ust. 1 i 2)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku widocznego odwodnienia zwierząt dodatkowo wniosek do organów ścigania; zaś gdy występuje zagrożenie zdrowia i życia wniosek do wójta o odebranie zwierząt
20.	Chore lub ranne zwierzę gospodarskie otaczane jest niezwłocznie opieką, a w razie potrzeby izolowane, a jeśli wymaga tego stan zdrowia zwierzęcia utrzymuje się je na ściółce (MRiRW 2010, § 14, oraz MRiRW 2019, § 10)	- w przypadku stwierdzenia niedostatecznej opieki oraz niewłaściwych warunków - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; - w przypadku stwierdzenia pogorszenia się stanu zwierzęcia na skutek niewłaściwej opieki lub brakiem opieki i leczenia - dodatkowo wniosek do organów ścigania oraz wniosek do wójta o odebranie zwierząt
Minimalne warunki utrzymywania bydła		
1.	Właściwe wymiary stanowiska w systemie utrzymywania bydła na uwięzi. (MRiRW 2019 § 11 ust. 2)	
2.	Właściwe wymiary wydzielonego legowiska w systemie utrzymywania bydła bez uwięzi (nie dotyczy bydła opasowego i buhajów). (MRiRW 2019, § 11 ust. 3)	
3.	Właściwa powierzchnia w systemie utrzymywania bydła bez uwięzi na ściółce, bez wydzielonych legowisk. (MRiRW 2019, § 11 ust. 4)	
4.	Właściwa powierzchnia w systemie utrzymywania bydła bez uwięzi, bez wydzielonych legowisk, bez ściółki (nie dotyczy buhajów, krów i jałówek cielnych powyżej 7 miesiąca życia). (MRiRW 2019, § 11 ust. 5)	
5.	Właściwa powierzchnia w przeliczeniu na jedną sztukę w systemie otwartym utrzymywania bydła. (MRiRW 2019, § 12)	
6.	Bydło i cielęta, utrzymywane w systemie otwartym, dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1 oraz MRiRW 2010, § 6 ust. 1)	
7.	Właściwa powierzchnia kojca w przeliczeniu na jedną sztukę, w przypadku utrzymywania cieląt grupowo (MRiRW 2010, § 15 ust. 3)	
8.	W przypadku utrzymywania cieląt pojedynczo w kojcu, wymiary kojca wynoszą: a) szerokość - co najmniej wysokość cielęcia w kłębie, b) długość - co najmniej 1,1 długości ciała cielęcia mierzonej od czubka nosa do ogonowej krawędzi guza kulszowego. (MRiRW 2010, § 15 ust. 2 pkt 1a i b)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania

9.	Przestrzega się zakazu utrzymywania cieląt powyżej 8 tygodnia życia w pojedynczych boksach godzinę (nie dotyczy gospodarstw rolnych utrzymujących jednocześnie mniej niż 6 cieląt) oraz na uwięzi, z wyjątkiem pory karmienia, a w czasie jej trwania nie dłużej niż jedną. (UOOZ art. 12 ust. 4a i b)	W przypadku stwierdzenia utrzymania zwierząt bez kontaktu wzrokowego i fizycznego - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
10.	Ściany kojca wykonano w sposób umożliwiający cielętom kontakt wzrokowy i fizyczny (nie dotyczy cieląt chorych). (MRiRW 2010, § 15 ust. 2 pkt. 2)	W przypadku stwierdzenia utrzymania zwierząt bez kontaktu wzrokowego i fizycznego - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
11.	Powierzchnia w przeliczeniu na jedno cielę w systemie otwartym wynosić co najmniej 5 m ² . (MRiRW 2010, § 15 ust. 4)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
12.	Cielęta, z wyjątkiem cieląt utrzymywanych w systemie otwartym, dogląda się co najmniej dwa razy dziennie. (MRiRW 2010, § 15 ust. 5)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania; zaś gdy zagrożone jest zdrowie lub życie zwierząt wniosek do wójta o odebranie zwierząt.
13.	Dorosłemu bydłu i cielętom zapewnia się stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 9 ust. 1 oraz MRiRW 2010, § 10 ust. 1)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji; - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania zaś gdy zagrożone jest zdrowie lub życie zwierząt wniosek do wójta o odebranie zwierząt.
14.	Dorośle bydło i cielęta karmi się co najmniej dwa razy dziennie (MRiRW 2019, § 5 ust. 1 oraz MRiRW 2010, § 12 ust. 1)	-W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania; zaś gdy zagrożone jest zdrowie lub życie zwierząt wniosek do wójta o odebranie zwierząt.
15.	W przypadku utrzymywania cieląt w pomieszczeniu inwentarskim cielęta do ukończenia 2 tygodnia życia utrzymywane są na ściółce. (MRiRW 2010, § 15 ust. 6)	-W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji; -w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
16.	Powierzchnia legowiska jest wygodna, czysta i odwodniona. (MRiRW 2010, § 15 ust. 7)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
17.	Każde cielę powinno otrzymuje pokarm matki niezwłocznie po urodzeniu, nie później jednak niż przed upływem 6 godzin od urodzenia. (MRiRW 2010, § 16)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
18.	W przypadku utrzymywania cieląt grupowo, gdy nie są one żywione do woli lub z elektronicznych stacji odpasowych, każde cielę ma zapewniony dostęp do paszy w tym samym czasie. (MRiRW 2010, § 12 ust.2)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
19.	Cielętom nie zakłada się kagańców. (MRiRW 2010, §17)	W przypadku stwierdzenia zakładania cielętom kagańca - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji oraz zgłoszenie wniosku do organów ścigania

20.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ w pomieszczeniach inwentarskich dla bydła. <i>(MRiRW 2010, § 18)</i>	<p>cielęta</p> <p>– W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji,</p> <p>- w przypadku, gdy warunki mają widocznie negatywny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania; zaś gdy zagrożone jest zdrowie lub życie zwierząt wniosek do wójta o odebranie zwierząt.</p>
KURY NIEŚNE		
utrzymywane jedno lub wielopoziomowo bez klatek (system alternatywny utrzymywania kur nieśnych) przy obsadzie powyżej 350 ptaków.		
1.	Obsada kur nieśnych wynosi 9 ptaków/m ² powierzchni użytkowej podłogi. <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 1)</i>	<p>- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji</p> <p>- w przypadku gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania oraz wydanie decyzji o zakazie wprowadzania jaj na rynek</p>
2.	Ściółka zajmuje co najmniej 1/3 powierzchni podłogi (co najmniej 0,025 m ² powierzchni ściółki/ptaka). <i>(MRiRW 2010 § 29 ust. 2),</i>	<p>- w przypadku odchylenia do 5% od wymaganych parametrów – decyzja administracyjna z 30 dniowym terminem realizacji (powiększenie powierzchni pokrytej ściółką lub zmniejszenie obsady kur),</p> <p>- w przypadku odchylenia powyżej 5 % od wymaganych parametrów decyzja administracyjna z rygorem natychmiastowej wykonalności (powiększenie powierzchni pokrytej ściółką lub zmniejszenie obsady kur),</p> <p>- w przypadku gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania oraz wydanie decyzji o zakazie wprowadzania jaj na rynek</p>
3.	Podłoga i wyposażenie w pomieszczeniu zapewnia podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nogi ptaka. <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 3)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
4.	Liniowe pojemniki na paszę o min. długości = liczbie ptaków w pomieszczeniu x 0,1m. <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 1 lit a)</i>	<p>- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji</p> <p>- w przypadku gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania oraz wydanie decyzji o zakazie wprowadzania jaj na rynek</p>
5.	Kołowe pojemniki na paszę o min. długości = liczbie ptaków w pomieszczeniu x 0,04m. <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 1 lit b)</i>	
6.	Liniowe pojemniki na wodę o min. długości = liczbie ptaków w pomieszczeniu x 0,025m. <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 2 lit a)</i>	
7.	Kołowe pojemniki na wodę o min. długości = liczbie ptaków w pomieszczeniu x 0,01m. <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 2 lit b)</i>	
8.	Poidła kropelkowe lub kubeczkowe, co najmniej jedno poidło na 10 ptaków. <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 2 lit c)</i>	
9.	Co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe podłączone do sieci wodociągowej, dostępne dla każdej z kur <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 2 lit d)</i>	
10.	Pojedyncze gniazda, co najmniej 1 na 7 ptaków. <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 3 lit a)</i>	
11.	Gniazda grupowe z odpowiednią obsadą ptaków na m ² (do 120 ptaków/m ²). <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 3 lit b)</i>	
12.	Właściwe grzędzi bez ostrych krawędzi, umieszczone nad powierzchnią niepokrytą ściółką (0,15 m na 1 ptaka). <i>(MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 4)</i>	<p>- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji</p> <p>- w przypadku, gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do</p>

13.	Właściwa odległość pomiędzy grzędami Właściwa odległość pomiędzy grzędą a ściana (MRiRW 2010, § 29 ust. 4 pkt 4 <i>lit a i b</i>)	organów ścigania oraz wydanie decyzji o zakazie wprowadzania jaj na rynek - W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
14.	Kurom zapewniono możliwość swobodnego poruszania się pomiędzy poziomami. (MRiRW 2010, § 29 ust. 5)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
15.	Liczba poziomów nie przekracza 4. (MRiRW 2010 § 29 ust. 5 pkt 1)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
16.	Wysokość między poziomami co najmniej 0,45 m. (MRiRW 2010, § 29 ust. 5 pkt 2)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
17.	Poziomy ustawiono w sposób zapobiegający spadaniu nieczystości na niższy poziom. (MRiRW 2010, § 29 ust. 5 pkt 3)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
18.	Urządzenia do karmienia i pojenia umieszczono w sposób umożliwiający każdej z kur jednakowy dostęp do tych urządzeń (MRiRW 2010, § 29 ust. 5 pkt 4)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
19.	Pomieszczenie inwentarskie wyposażone w kilka otworów wyjściowych, jeśli kury posiadają dostęp do otwartych wybiegów. (MRiRW 2010, § 29 ust. 6)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
20.	Otwory wyjściowe rozmieszczone równomiernie na całej długości pomieszczenia inwentarskiego (MRiRW 2010, § 29 ust. 6)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
21.	Wysokość otworów wyjściowych co najmniej 0,35m. (MRiRW 2010, § 29 ust. 7 pkt 1)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
22.	Szerokość otworów wyjściowych co najmniej 0,4m. (MRiRW 2010, § 29 ust. 7 pkt 2)	
23.	Całkowita szerokość otworów wyjściowych w przeliczeniu na 1000 ptaków co najmniej 2m. (MRiRW 2010, § 29 ust. 7 pkt 2)	
24.	Powierzchnia otwartego wybiegu dostosowana do liczby kur i rodzaju gruntu. (MRiRW 2010, § 29 ust. 8)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
25.	Na wybiegu otwartym zapewniono ptakom ochronę przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi, a w razie potrzeby dostęp do urządzeń do pojenia. (MRiRW 2010, § 29 ust. 9)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
26.	W pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych zminimalizowano poziom hałasu. (MRiRW 2010, § 30 ust. 1)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
27.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych, czyszczony i dezynfekowany każdorazowo przed wstawieniem nowej partii ptaków. (MRiRW 2010, § 30 ust. 2 pkt 1)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
28.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych utrzymany w czystości; odchody usuwane regularnie, a padłe ptaki - co najmniej raz na dobę. (MRiRW 2010, § 30 ust. 2 pkt 2 i 3)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna - w przypadku rażącego stanu higienicznego decyzja o zakazie wprowadzania jaj na rynek
29.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2010, § 8)	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
30.	Kurczętom w celu przeciwdziałania wydziobywaniu piór i kanibalizmowi przycięto dzioby nie później jednak niż do ukończenia 9 dnia życia. (MRiRW 2010 § 33)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wniosek do organów ścigania

31.	W przypadku stosowania oświetlenia naturalnego, okna rozmieszcza się w sposób umożliwiający równomierne oświetlenie całego pomieszczenia. (MRiRW 2010, § 5 ust. 3 pkt 1)	
32.	W przypadku stosowania oświetlenia sztucznego, pomieszczenia oświetla się w rytmie dobowym tak, aby około 1/3 doby stanowiło nieprzerwany okres ciemności oraz występowały okresy przyciemnienia odpowiadające zmierzchowi. (MRiRW 2010, § 5 ust. 3 pkt 2)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
33.	Kury nioski dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2010, § 6 ust. 1)	-W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania;
34.	Kury nioski karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2010, § 13 ust. 1)	-w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
35.	Kury nioski mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2010, § 10 ust. 1)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 niniejszej instrukcji; - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
System klatek zmodyfikowanych jedno lub wielopoziomowych – obsada powyżej 350 kur nieśnych. (§ 28)		
1.	Klatki wyposażone w pojemniki na paszę o min. długości = liczbie ptaków w klatce x 0,12m. (MRiRW 2010, § 28 ust. 1 pkt 1)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania oraz wydanie decyzji o zakazie wprowadzania jaj na rynek
2.	Klatki wyposażone w pojemnik na wodę o min. długości = liczbie ptaków w klatce x 0,12m. (MRiRW 2010, § 28 ust. 1 pkt 2, lit.a)	
3.	Klatki wyposażone w co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe, dostępne dla każdej z kur znajdujących się w klatce (MRiRW 2010, § 28 ust. 1 pkt 2, lit.b)	
4.	Klatki wyposażone w gniazdo. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344, § 28 ust. 1 pkt 3)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy brak gniazd dotyczy powyżej 50% klatek - dodatkowo decyzja o zakazie wprowadzania jaj na rynek
5.	Klatki wyposażone w grzędy o min. długości = liczbie ptaków w klatce x 0,15m. (MRiRW 2010, § 28 ust. 1 pkt 4)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji, - w przypadku gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania oraz wydanie decyzji o zakazie wprowadzania jaj na rynek
6.	Klatki wyposażone w ściótkę w ilości umożliwiającej kurom dziobanie i grzebanie. (MRiRW 2010, § 28 ust. 1 pkt 5)	- w przypadku klatek stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna z 3 miesięcznym terminem realizacji, - w przypadku, gdy brak ściółki dotyczy powyżej 50% klatek - dodatkowo decyzja o zakazie wprowadzania jaj na rynek
7.	Klatki wyposażone w urządzenie do skracania pazurów. (MRiRW 2010, § 28 ust. 5)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy brak urządzeń dotyczy powyżej 50% klatek - dodatkowo decyzja o zakazie wprowadzania jaj na rynek
8.	Całkowita powierzchnia klatki co najmniej 0,2 m ² . (MRiRW 2010, § 28 ust. 2)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
9.	Wysokość klatki, z wyjątkiem powierzchni użytkowej, co najmniej 0,2m. (MRiRW 2010, § 28 ust. 4)	- w przypadku gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania oraz wydanie decyzji o zakazie wprowadzania jaj na rynek
10.	Powierzchnia klatki co najmniej 0,075m ² / kurę nieśną, przy, czym powierzchnia użytkowa klatki bez gniazda co najmniej 0,06m ² / kurę nieśną. (MRiRW 2010, § 28 ust. 2)	

11.	Powierzchnia użytkowa klatki bez gniazda o szerokości co najmniej 0,3m. <i>(MRiRW 2010, § 28 ust. 3 pkt 1)</i>	
12.	Powierzchnia użytkowa klatki bez gniazda o wysokości co najmniej 0,45m. <i>(MRiRW 2010, § 28 ust. 3 pkt 2)</i>	
13.	Nachylenie podłogi klatki nie więcej niż 8° lub 14%. <i>(MRiRW 2010, § 28 ust. 3 pkt 2)</i>	
14.	Odległość pomiędzy rzędami klatek co najmniej 0,9 m. <i>(MRiRW 2010, § 28 ust. 6)</i>	
15.	Odległość pomiędzy podłogą budynku a pierwszym poziomem klatek co najmniej 0,35 m <i>(MRiRW 2010, § 28 ust. 6)</i>	
16.	Właściwa konstrukcja klatki, uniemożliwiająca ucieczkę ptaków. <i>(MRiRW 2010, § 31 ust. 1 pkt 1)</i>	
17.	Klatka skonstruowana w sposób pozwalający na wyeliminowanie możliwości urazów, uszkodzeń ciała lub cierpień kur niosek. <i>(MRiRW 2010, § 31 ust. 1 pkt 2)</i>	w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości – decyzja administracyjna z terminem realizacji do 3 miesięcy
18.	Klatka skonstruowana w sposób zapewniający osobie obsługującej swobodne wyjmowanie i wkładanie ptaków do klatki. <i>(MRiRW 2010, § 31 ust. 1 pkt 3)</i>	
19.	Podłoga klatki wykonana w sposób zapewniający podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nogi ptaka o nachyleniu nie większym niż 8° lub 14%. <i>(MRiRW 2010, § 31 ust. 2)</i>	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
20.	W przypadku gdy w pomieszczeniu inwentarskim są zainstalowane co najmniej 2 poziomy klatek, pomieszczenie to wyposaża się w urządzenia i sprzęt umożliwiające sprawdzanie wszystkich klatek oraz ułatwiające usuwanie z nich ptaków. <i>(MRiRW 2010, § 32)</i>	w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - decyzja administracyjna z 30 dniowym terminem realizacji
21.	W pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych zminimalizowano poziom hałasu. <i>(MRiRW 2010, § 30 ust. 1)</i>	w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości – decyzja administracyjna
22.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych, czyszczony i dezynfekowany każdorazowo przed wstawieniem nowej partii ptaków. <i>(MRiRW 2010, § 30 ust. 2 pkt 1)</i>	w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości – decyzja administracyjna
23.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych utrzymany w czystości; odchody usuwane regularnie, a padłe ptaki - co najmniej raz na dobę <i>(MRiRW 2010, § 30 ust. 2 pkt 2 i 3)</i>	w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości – decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji
24.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. <i>(MRiRW 2010, § 8 ust.1)</i>	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów – decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
25.	W przypadku stosowania oświetlenia naturalnego, okna rozmieszcza się w sposób umożliwiający równomierne oświetlenie całego pomieszczenia. <i>(MRiRW 2010, § 5 ust. 3 pkt 1)</i>	
26.	W przypadku stosowania oświetlenia sztucznego, pomieszczenia oświetla się w rytmie dobowym tak, aby około 1/3 doby stanowiło nieprzerwany okres ciemności oraz występowały okresy przyciemnienia odpowiadające zmierzchowi. <i>(MRiRW 2010, § 5 ust. 3 pkt 2)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
27.	Kury nioski dogląda się co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2010, § 6 ust. 1)</i>	

28.	Kury nioski karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2010, § 13 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
29.	Kury nioski mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2010, § 10 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji; - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
30.	Kurczętom w celu przeciwdziałania wydziobaniu piór i kanibalizmowi przycięto dzioby nie później jednak niż do ukończenia 9 dnia życia. (MRiRW 2010, § 33)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wniosek do organów ścigania
BROILERY		
1.	Kurnik wyposażony jest w urządzenie do karmienia (MRiRW 2010, § 35 pkt 1)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
2.	Kurnik wyposażony jest w urządzenie do pojenia (MRiRW 2010, § 35 pkt 2)	
3.	Kurnik wyposażony jest w ściółkę (MRiRW 2010, § 35 pkt 3)	
4.	W kurniku stosuje się oświetlenie sztuczne, oświetlające co najmniej 80% powierzchni użytkowej o natężeniu co najmniej 20 lux (MRiRW 2010, § 5 ust. 4)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
5.	W okresie od 7 dnia po wstawieniu do 3 dnia przez przewidywanym ubojem stosuje się oświetlenie dobowe z okresami zaciemnienia trwającymi 6 godzin w tym 4 godziny nieprzerwanego zaciemnienia. (MRiRW 2010, § 5 ust. 5)	
6.	Wyposażenie oraz sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich oraz samo pomieszczenie dla brojlerów jest, czyszczone i dezynfekowane każdorazowo przed wstawieniem nowego stada. (MRiRW 2010, § 36 ust. 2)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
7.	Właściwe stężenie CO ₂ , NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 1010, §8 ust. 1)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy warunki mają widocznie negatywny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
8.	Brojlery dogląda się co najmniej dwa razy dziennie. (MRiRW 2010, § 6 ust. 2)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
9.	Brojlerom zapewniono stały dostęp do paszy lub karmione są w okresach oświetlenia. (MRiRW 2010, § 13 ust. 2)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
10.	Brojlery mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2010, § 10 ust. 1)	
11.	W kurniku zminimalizowano poziom hałasu. (Dz. U. z 2010 r., Nr 56, poz. 344, § 36 ust. 1)	
12.	Zagęszczenie kurcząt nie przekracza 33 kg/m ² (MRiRW 2010, § 34)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji, - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
13.	Zagęszczenie kurcząt nie przekracza 39 kg/m ² (MRiRW 2010, § 37)	
14.	Zagęszczenie kurcząt nie przekracza 42 kg/m ² (MRiRW 2010, § 38)	

15.	Posiadacz kurnika prowadzi i przechowuje co najmniej 3 lata dokumentację dla każdego kurnika zawierającą informacje o: a) liczbie wprowadzonych kurcząt brojlerów, b) powierzchni użytkowej, c) liczbie padłych kurcząt brojlerów stwierdzonej podczas każdej kontroli i przyczynach ich śmierci, d) liczbie kurcząt brojlerów uśmierconych i przyczynach ich uśmiercenia, e) liczbie kurcząt brojlerów pozostałych w stadzie po sprzedaży lub po uśmierceniu; oraz nazwę mieszańca kurcząt brojlerów, jeżeli jest znana. <i>(UOOZ, art. 12 f ust. 1 i 2)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wniosek do organów ścigania
W przypadku obsady do 39 kg/m2 lub 42 kg/m2 dodatkowo		
16.	Zwiększona obsada kurnika została zgłoszona PLW, co najmniej 15 dni przed umieszczeniem stada kurniku. <i>(UOZZ, art. 12 d pkt 2)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wniosek do organów ścigania
17.	Posiadacz kurnika prowadzi i aktualizuje dokumentację zawierającą szczegółowy opis systemu produkcji <i>(MRiRW 2010, § 37 pkt 2)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna
18.	Kurnik jest wyposażony w system wentylacji, a jeśli to konieczne w systemy ogrzewania i schładzania, zapewniający właściwy poziom amoniaku i dwutlenku węgla, temperatury i wilgotności względnej. <i>(MRiRW 2010, § 37 pkt 4)</i>	- w przypadku stwierdzenia braku odpowiednich systemów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy warunki mają widocznie negatywny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
W przypadku obsady do 42 kg/m2 dodatkowo		
19.	Skumulowany wskaźnik śmiertelności dziennej nie przekroczył wartości $1\% + 0,006\% \times \text{wiek stad.}$, <i>(MRiRW 2010, § 38 pkt 3)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości należy zgłosić wniosek do organów ścigania
INDYKI		
Pomieszczenie inwentarskie bez klatek.		
1.	Odpowiednia obsada ptaków na m ² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego. <i>(MRiRW 2019, § 19 ust. 2)</i>	- w przypadku, gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
2.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. <i>(MRiRW 2019, § 7 ust. 1)</i>	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - zalecenia w protokole z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
3.	Indyki dogląda się co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2019, § 5 ust. 1)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
4.	Indyki karmi się co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2019, § 9 ust. 2)</i>	
5.	Indyki mają zapewniony stały dostęp do wody. <i>(MRiRW 2019, § 8 ust. 1)</i>	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji; - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
6.	Indykom w celu przeciwdziałania wydziobaniu piór i kanibalizmowi przycięto dzioby nie później jednak niż do ukończenia 9 dnia życia. <i>(MRiRW 2019, § 20)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wniosek do organów ścigania
GĘSI		

1.	Właściwa obsada ptaków na m ² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego. (MRiRW 2019, § 21, ust 1 pkt 1)	- w przypadku gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
2.	W systemie otwartym – powierzchnia utrzymywania zabezpieczona trwałym ogrodzeniem. (MRiRW 2019, § 21, ust 2 pkt 1)	
3.	W systemie otwartym - ptaki w wieku powyżej 3 tygodnia życia. (MRiRW 2019, § 2, ust 1 pkt 2, lit. b)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
4.	W systemie otwartym – ptakom zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. (MRiRW 2019, § 2, ust 2)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
5.	W systemie otwartym – maksymalne zagęszczenie obsady 6,5 kg / m ² powierzchni. (MRiRW 2019, § 21, ust 2 pkt 2 lit a)	- w przypadku, gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
6.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2019, § 7 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów – decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - wniosek do organów ścigania
7.	Gęsi dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji;
8.	Gęsi karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 2)	- w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane - wniosek do organów ścigania
9.	Gęsi mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)	- w przypadku, gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
10.	Przestrzega się zakazu tuczu gęsi na słuszczone wątroby. (UOOZ, art. 12. ust. 4)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wniosek do organów ścigania
KACZKI		
1.	Właściwa obsada ptaków na m ² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego. (MRiRW 2019, § 21, ust 1 pkt 2)	- w przypadku gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
2.	W systemie otwartym – powierzchnia utrzymywania zabezpieczona trwałym ogrodzeniem (MRiRW 2019, § 21, ust 2 pkt 1)	
3.	W systemie otwartym - ptaki w wieku powyżej 3 tygodnia życia. (MRiRW 2019, § 2, ust 1 pkt 2, lit. b)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji;
4.	W systemie otwartym – ptakom zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi (MRiRW 2019, § 2, ust 2)	- w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania

5.	W systemie otwartym – maksymalne zagęszczenie obsady 10,5 kg / m ² powierzchni. (MRiRW 2019, § 21, ust 2 pkt 2 lit b)	- w przypadku gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
6.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2019, § 7 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
7.	Kaczki dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji
8.	Kaczki karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 2)	- w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
9.	Kaczki mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
10.	Przestrzega się zakazu tuczu kaczek na sftuszczone wątroby. (UOOZ, art. 12. ust. 4)	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wniosek do organów ścigania
STRUSIE		
1.	Właściwe warunki utrzymywania strusi w pomieszczeniach inwentarskich z wybiegami. (MRiRW 2019, § 22 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
2.	Przy utrzymywaniu ptaków które nie ukończyły 6 miesiąca życia pomieszczenie inwentarskie ogrzewa się (MRiRW 2019, § 22 ust.2 pkt 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
3.	Pomieszczenie inwentarskie podzielono na sektory, w których utrzymuje się ptaki w różnym wieku. (MRiRW 2019, § 22 ust.2 pkt 2)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
4.	Z każdego sektora pomieszczenia inwentarskiego zapewniono strusiom wyjście na wybieg. (MRiRW 2019, § 22 ust.3)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
5.	Właściwa obsada strusi w sektorach. strusie młode (0,3 m ² / 1 ptaka i nie mniej niż 5 m ²) (MRiRW 2019, § 22 ust. 4)	- w przypadku gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
6.	Właściwa wysokość pomieszczenia inwentarskiego. (MRiRW 2019, § 22 ust.5)	- w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
7.	Wybiegi dla strusi przylegają bezpośrednio po pomieszczenia inwentarskiego. (MRiRW 2019, § 23 ust. 1 pkt 1)	
8.	Wybiegi dla strusi posiadają wydzielone miejsce wysypane piaskiem. (MRiRW 2019, § 23 ust. 1 pkt 2)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
9.	Wybiegi dla strusi są zabezpieczone trwałym ogrodzeniem. (MRiRW 2019, § 23 ust. 1 pkt 3)	- w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - wniosek do organów ścigania
10.	Ptacom na wybiegu zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi. (MRiRW 2019, § 23 ust.2)	

11.	Właściwa powierzchnia wybiegu w przeliczeniu na ptaka. strusie młode - co najmniej 5 m ² /1 ptaka i nie mniej niż 30m ² <i>(MRiRW 2019, § 23 ust.3)</i>	- w przypadku gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji, - w przypadku gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
12.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. <i>(MRiRW 2019, § 7 ust. 1)</i>	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
13.	Strusie dogląda się co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2019, § 5 ust. 1)</i>	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
14.	Strusie karmi się co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2019, § 9 ust. 2)</i>	
15.	Strusie mają zapewniony stały dostęp do wody. <i>(MRiRW 2019, § 8 ust. 1)</i>	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
PRZEPIÓRKI		
Pomieszczenie inwentarskie z klatkami		
1.	Właściwe wymiary klatek w przypadku utrzymywania przepiórek pojedynczo. <i>(MRiRW 2019, § 25 ust. 1)</i>	- w przypadku, gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy stwierdzone nieprawidłowości miały wyraźny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
2.	Właściwa powierzchnia podłogi w klatkach w przypadku utrzymywania przepiórek grupowo <i>(MRiRW 2019, § 25 ust.2)</i>	
3.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. <i>(MRiRW 2019, § 7 ust. 1)</i>	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
4.	Przepiórki dogląda się co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2019, § 5 ust. 1)</i>	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
5.	Przepiórki karmi się co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2019, § 9 ust. 2)</i>	
6.	Przepiórki mają zapewniony stały dostęp do wody. <i>(MRiRW 2019, § 8 ust. 1)</i>	- w przypadku, gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
System otwarty.		
7.	W przypadku utrzymywania przepiórek w systemie, otwartym powierzchnia, w przeliczeniu na ptaka, wynosi co najmniej 0,04 m ² . <i>(MRiRW 2019, § 8 ust. 1)</i>	- w przypadku gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania

8.	Przepiórki są w wieku powyżej 20 dnia życia. (MRiRW 2019, § 2 ust. 1 pkt 2, lit. c)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
9.	Powierzchnia, na której utrzymuje się przepiórki, została trwale zabezpieczona ogrodzeniem o wysokości co najmniej 2 m i przykryta siatką. (MRiRW 2019, § 26 ust. 2)	
10.	Ptacom zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. (MRiRW 2019, § 2 ust. 2)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji;
11.	Przepiórki dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)	- w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
12.	Przepiórki karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 2)	
13.	Przepiórki mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
PERLICE		
Pomieszczenia inwentarskie z wybiegami.		
1.	Pomieszczenia inwentarskie wyposażono w grzędy noclegowe. (MRiRW 2019, § 27 ust. 2)	- w przypadku, gdy stwierdzono brak gniazd lub grzęd - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
2.	Pomieszczenia inwentarskie wyposażono w gniazda (MRiRW 2019, § 27 ust. 2)	
3.	Właściwe wymiary gniazda (co najmniej: 0,4 m szerokości oraz 0,4 m długości). (MRiRW 2019, § 27 ust. 3)	- w przypadku, gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
4.	Maksymalna obsada - 6 ptaków na m ² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego. (MRiRW 2019, § 27 ust. 4)	- w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
5.	Powierzchnia wybiegu, o którym mowa w ust. 1, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić co najmniej 20 m ² . (MRiRW 2019, § 27 ust. 5)	
6.	Właściwe stężenie CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ oraz temperatura. (MRiRW 2019, § 7 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
7.	Perlice dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji;
8.	Perlice karmi się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 2)	- w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
9.	Perlice mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)	- w przypadku, gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji, - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
System otwarty.		
10.	Ptacom zapewniono możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. (MRiRW 2019, § 2 ust. 2)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji; - w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania

11.	Zapewniono miejsce wyposażone w grzędy noclegowe. <i>(MRiRW 2019, § 28 ust. 1)</i>	- w przypadku gdy stwierdzono brak gniazd lub grzęd - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
12.	Zapewniono miejsce wyposażone w gniazda. <i>(MRiRW 2019, § 28 ust. 1)</i>	
13.	Właściwe wymiary gniazda (co najmniej: 0,4 m szerokości oraz 0,4 m długości). <i>(MRiRW 2019, § 28 ust. 1)</i>	w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
14.	Maksymalna obsada - 15 ptaków na m ² powierzchni. <i>(MRiRW 2019, § 28 ust. 2)</i>	- w przypadku, gdy stwierdzono odchylenia od wymaganych parametrów - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
15.	Perlice dogląda się co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2019, § 5 ust. 1)</i>	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
16.	Perlice karmi się co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2019, § 9 ust. 2)</i>	
17.	Perlice mają zapewniony stały dostęp do wody. <i>(MRiRW 2019, § 8 ust. 1)</i>	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania

Minimalne warunki utrzymywania świń

1.	Świnie nie są utrzymywane na uwięzi. <i>(MRiRW 2010, § 19 ust. 2)</i>	w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji oraz wniosek do organów ścigania
2.	Utrzymywane w grupach zwierzęta są w zbliżonym wieku. <i>(MRiRW 2010, § 19 ust. 3 pkt 1)</i>	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna; - w przypadku, gdy miało to wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
3.	Podejmowane są działania minimalizujące agresję i zapobiegające walkom zwierząt. <i>(MRiRW 2010, § 19 ust. 3 pkt 2)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna; w przypadku gdy miało to wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
4.	Zwierzęta chore, zranione, wykazujące cechy agresywne lub atakowane przez inne zwierzęta, czasowo utrzymywane są pojedynczo. <i>(MRiRW 2010, § 19 ust. 4)</i>	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem wykonania; - w przypadku, gdy miało to wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
5.	W gospodarstwie utrzymującym powyżej 10 sztuk loch lub loszek, lochy i loszki od 4 tygodnia po pokryciu do tygodnia przed przewidywanym terminem prosięcia utrzymywane są grupowo. <i>(MRiRW 2010, § 19 ust. 6)</i>	- w przypadku, gdy stwierdzono nieprawidłowości - decyzja administracyjna ograniczająca obrót zwierzętami, z wyjątkiem wysyłki do uboju, do czasu usunięcia uchybień oraz wniosek do organów ścigania
6.	Kojce, w których utrzymywane są lochy i loszki w tygodniu poprzedzającym przewidywany termin prosięcia, zaopatrzone w materiał umożliwiający budowę gniazda. <i>(MRiRW 2010, § 20 ust. 1)</i>	- w przypadku, gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji oraz wniosek do organów ścigania
7.	Prośnię lochy i loszki umieszczone w kojcach do prosięcia, czyści się dokładnie i jeśli to konieczne, leczy przeciwko pasożytom zewnętrznym i wewnętrznym. <i>(MRiRW 2010, § 20 ust. 2)</i>	W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna;
8.	Powierzchnia kojca do prosięcia umożliwia prosięciu naturalne lub zapewnia osobie obsługującej, dostęp do zwierzęcia. <i>(MRiRW 2010, § 20 ust. 3)</i>	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna; - w przypadku gdy miało to wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania

9.	Konstrukcja kojca zapewnia prosiętom swobodny dostęp do karmiącej lochy. (MRiRW 2010, § 20 ust. 4)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości decyzja administracyjna; - w przypadku gdy miało to wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
10.	W przypadku utrzymywania loch z prosiętami, kojec wyposażony został w przegrodę zapobiegającą przygnieceniu prosiąt przez lochę. (MRiRW 2010, § 20 ust. 5 pkt 1)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna ;
11.	W przypadku utrzymywania loch z prosiętami, w kojcu wydzielona została część ze ściółką o powierzchni pozwalającej na jednoczesny odpoczynek prosiąt. (MRiRW 2019, § 20 ust. 5 pkt 2)	- w przypadku, gdy miało to wpływ na stan zwierząt – dodatkowo wniosek do organów ścigania
12.	Swiniom zapewniono stały dostęp do materiałów i przedmiotów absorbujących ich uwagę, w szczególności słomy, siana, drewna i trocin, o jakości nie wywierającej szkodliwego wpływu na zdrowie zwierząt. (MRiRW 2010, § 21)	- W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z terminem 30 dniowym; - w przypadku całkowitego braku materiału wzbogacającego - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 niniejszej instrukcji
13.	Prosięta odsadzane są nie wcześniej niż w 28 dniu od urodzenia (jedynie w przypadku zagrożenia zdrowia lochy lub prosięcia - od 21 dnia życia prosięcia). (MRiRW 2010, § 22 ust. 1 i 2)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - decyzja administracyjna, - w przypadku, gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na stan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
14.	Prosięta po odsadzeniu umieszczane są w uprzednio oczyszczonymi zdezynfekowanym pomieszczeniu inwentarskim, odizolowanym od tego w którym utrzymuje się lochy. (MRiRW 2010, § 22 ust. 2)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - decyzja administracyjna, - w przypadku gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na stan zwierząt – dodatkowo wniosek do organów ścigania
15.	Swinie poddaje się zabiegom: 1) diagnostycznym, terapeutycznym oraz związanym z identyfikacją świń; 2) związanym z: a) redukcją kłów u prosiąt i knurów – jedynie ze względów bezpieczeństwa oraz w celu przeciwdziałania okaleczaniu innych świń, b) obcinaniem części ogona – po ukończeniu 7 dnia życia, wyłącznie po zastosowaniu długotrwałego znieczulenia oraz, jedynie ze względów bezpieczeństwa i/lub w celu przeciwdziałania okaleczaniu innych świń, c) kastracją samców świń - po ukończeniu 7 dnia życia, wyłącznie po zastosowaniu długotrwałego znieczulenia; d) kolczykowaniem nosa. po podjęciu środków zapobiegających okaleczaniu, w szczególności poprzez zmianę warunków utrzymania. (MRiRW 2010, § 23 ust. 1)	w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wniosek do organów ścigania
16.	Redukcja kłów u prosiąt i knurów wykonywana jest poprzez ich ścieranie lub obcinanie, z pozostawieniem nienaruszonej, gładkiej powierzchni oraz nie później niż w 7 dniu życia prosięcia – u prosiąt. (MRiRW 2010, § 23 ust. 2)	
17.	Kastrację samców świń wykona jest przy zastosowaniu technik niepowodujących rozrywania tkanek. (MRiRW 2010, § 23 ust. 3)	
18.	Powierzchnia kojca dla knura utrzymywanego pojedynczo wynosi co najmniej 6 m ² . (MRiRW 2010, § 24 ust. 1 pkt 1)	
19.	Powierzchnia kojca dla knura utrzymywanego pojedynczo, w przypadku krycia, wynosi co najmniej 10 m ² . (MRiRW 2010, § 24 ust. 1 pkt 1)	w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
20.	Powierzchnia kojca dla lochy w okresie porodu i odchowu prosiąt ssących wynosi co najmniej 3,5 m ² . (MRiRW 2010, § 24 ust. 1 pkt 2)	- w przypadku, gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
21.	Powierzchnia kojca dla knurów i loszek hodowlanych o masie 30 do 110 kg, utrzymywanych pojedynczo, wynosi co najmniej 2,7 m ² . (MRiRW 2010, § 24 ust. 1 pkt 3)	

22.	<p>W systemie utrzymywania loch pojedynczo wymiary kojca wynoszą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - długość - co najmniej długość zwierzęcia + 0,3m, niemniej jednak niż 2m, - szerokość - co najmniej 0,6m. <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 2)</i></p>	
23.	<p>W systemie utrzymywania świń grupowo powierzchnia kojca wynosi:</p>	
23a.	<p>knury – co najmniej 6m².</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 1)</i></p>	
23b.	<p>warchlaki i tuczniki do 10 kg masy ciała – 0,15 m².</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 2, lit.a)</i></p>	
23c.	<p>warchlaki i tuczniki powyżej 10 do 20 kg masy ciała – 0,2 m².</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 2, lit.b)</i></p>	
23d.	<p>warchlaki i tuczniki powyżej 20 do 30 kg masy ciała – 0,3 m².</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 2, lit.c)</i></p>	
23e.	<p>warchlaki i tuczniki powyżej 30 do 50 kg masy ciała – 0,4 m².</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 2, lit.d)</i></p>	
23f.	<p>warchlaki i tuczniki powyżej 50 do 85 kg masy ciała – 0,55 m².</p> <p style="text-align: right;"><i>(Dz. U. Nr 56, poz. 344, § 24 ust. 3 pkt 2, lit.e)</i></p>	
23g.	<p>warchlaki i tuczniki powyżej 85 do 110 kg masy ciała – 0,65 m².</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 2, lit.f)</i></p>	
23h.	<p>warchlaki i tuczniki powyżej 110 kg masy ciała - co najmniej 1m².</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 2, lit.g)</i></p>	
24.	<p>knury i loszki hodowlane powyżej 30 do 110 kg masy ciała – co najmniej 1,4 m².</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 3)</i></p>	
25.	<p>lochy w grupie – co najmniej 2,25 m²</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 4)</i></p>	
26.	<p>lochy prośne w grupie do 5 sztuk – co najmniej 2,25 m² + 10% , przy, czym co najmniej 1,3 m² powierzchni kojca stanowi stałe podłoże i nie więcej niż 15% tego podłoża – otwory odpływowe.</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 4 i ust. 4)</i></p>	
27.	<p>lochy prośne w grupie od 6 do 39 sztuk – co najmniej 2,25 m², przy, czym co najmniej 1,3 m² powierzchni kojca stanowi stałe podłoże i nie więcej niż 15% tego podłoża – otwory odpływowe. <i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 4 i ust. 4)</i></p>	
28.	<p>lochy prośne w grupie powyżej 39 sztuk – co najmniej 2,25 m² - 10%, przy, czym co najmniej 1,3 m² powierzchni kojca stanowi stałe podłoże i nie więcej niż 15% tego podłoża – otwory odpływowe.</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 4 i ust. 4)</i></p>	
29.	<p>loszki po pokryciu w grupie do 5 sztuk - co najmniej 1,64 m² + 10%, przy, czym co najmniej 0,95 m² powierzchni kojca stanowi stałe podłoże i nie więcej niż 15% tego podłoża – otwory odpływowe.</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 5 i ust. 4)</i></p>	
30.	<p>loszki po pokryciu w grupie od 6 do 39 sztuk - co najmniej 1,64 m², przy, czym co najmniej 0,95 m² powierzchni kojca stanowi stałe podłoże i nie więcej niż 15% tego podłoża – otwory odpływowe. <i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 5 i ust. 4)</i></p>	
31.	<p>loszki po pokryciu w grupie powyżej 39 sztuk - co najmniej 1,64 m² - 10%, przy, czym co najmniej 0,95 m² powierzchni kojca stanowi stałe podłoże i nie więcej niż 15% tego podłoża – otwory odpływowe.</p> <p style="text-align: right;"><i>(MRiRW 2010, § 24 ust. 3 pkt 5 i ust. 4)</i></p>	

- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
- w przypadku, gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania

32.	W gospodarstwach utrzymujących co najmniej 10 loch lub loszek, lochy i loszki od 4 tygodnia po pokryciu do tygodnia przed przewidywanym terminem prośzenia, utrzymywane są grupowo w kojcach w których długość każdego z boków wynosi w przypadku grup: 1) do 5 sztuk - co najmniej 2,41 m; 2) powyżej 5 sztuk - co najmniej 2,81 m. (MRiRW 2010, § 24 ust. 5)	
33.	W systemie utrzymywania świń grupowo na betonowej podłodze szczelinowej szerokość otworów w podłodze wynosi: - prosiąt - więcej niż 11 mm, - warchlaków, loszek i knurków hodowlanych więcej niż 14 mm, - tuczników - więcej niż 18 mm, - loszek po pokryciu lub loch - więcej niż 20 mm, (MRiRW 2010, § 25 pkt 1 lit. a)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
34.	W systemie utrzymywania świń grupowo na betonowej podłodze szczelinowej szerokość beleczki w podłodze wynosi: - prosiąt i warchlaków - co najmniej 50 mm, - tuczników, loszek i knurków hodowlanych, loszek po pokryciu lub loch - co najmniej 80 mm; (MRiRW 2010, § 25 pkt 1 lit. a)	
35.	W przypadku utrzymywania świń w systemie otwartym, powierzchnia utrzymywania, w przeliczeniu na dorosłą sztukę wynosi co najmniej 15 m ² . (MRiRW 2010, § 25 pkt 2)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
36.	Właściwe warunki w pomieszczeniach inwentarskich dla świń: stopień hałasu, stężenie gazów CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ (MRiRW 2010, § 26)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
37.	Pomieszczenia inwentarskie są oświetlone co najmniej 8 godzin dziennie światłem o natężeniu co najmniej 40 lux. (MRiRW 2010, § 5 ust. 6)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku utrzymywania zwierząt w całkowitej ciemności - dodatkowo wniosek do organów ścigania
38.	Świnie dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2010, § 6 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji;
39.	Świnie karmi się co najmniej raz dziennie, a w przypadku utrzymania grupowego zapewnia się jednoczesny dostęp do paszy. (MRiRW 2010, § 13 ust. 3)	- w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
40.	Świnie, powyżej 2 tygodnia życia, mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2010, § 10 ust. 1)	-w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
Minimalne warunki utrzymywania owiec		
1.	Właściwa powierzchnia pomieszczenia inwentarskiego dla owiec utrzymywanych pojedynczo. (MRiRW 2019, § 16 ust. 2)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
2.	Właściwa powierzchnia pomieszczenia inwentarskiego dla owiec utrzymywanych grupowo w przeliczeniu na jedno zwierzę. (MRiRW 2019, §16 ust. 2)	- w przypadku, gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
3.	Właściwe warunki w pomieszczeniach inwentarskich dla owiec: wilgotność powietrza, stężenie gazów CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ , temperatura (MRiRW 2019, § 7 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji;

		- w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
4.	Owce dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji;
5.	Owce karmi się co najmniej 2 razy dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 1)	- w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
6.	Owce mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt dodatkowo należy zgłosić wniosek do organów ścigania
Minimalne warunki utrzymywania kóz		
1.	Na uwięzi utrzymywane są wyłącznie dorosłe samice, z wyjątkiem samic w okresie porodu i odchowu koźląt. (MRiRW 2019, § 17 ust. 2)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji oraz wniosek do organów ścigania
2.	Kozom zapewniono możliwość korzystania z wybiegów. (MRiRW 2019, § 17 ust. 3)	- w przypadku, gdy stwierdzono brak wybiegu - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
3.	Właściwe wymiary stanowisk w przypadku utrzymywania kóz w systemie na stanowisku, na uwięzi, co najmniej 0,75 m x1,35 m (MRiRW 2019, § 18 ust. 1)	
4.	Właściwa powierzchnia kojca w przypadku utrzymywania kóz w kojcu bez uwięzi, pojedynczo. (MRiRW 2019, § 18 ust. 2)	
4a	Koza dorosła – co najmniej 1,5 m ² i dodatkowo co najmniej 0,3 m ² dla ssącego koźlęcia	
4b	Kozioł - co najmniej 1,5 m ²	
4c	Kozioł reproduktor - co najmniej 3 m ²	
5.	Właściwa powierzchnia kojca w przypadku utrzymywania kóz w kojcu bez uwięzi, grupowo. (MRiRW 2019, § 18 ust. 3)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
5a	Kozy dorosłe – co najmniej 1,5 m ² i dodatkowo co najmniej 0,3 m ² dla ssącego koźlęcia	
5b	Kozły - co najmniej 1,5 m ²	
5c	Kozły reproduktory - co najmniej 3 m ²	
5d	Koźlęta- co najmniej 1 m ²	
6.	Właściwa powierzchnia wybiegu, w przeliczeniu na jedną kozę, wynosi co najmniej 4 m ² , a w przypadku kozłów - co najmniej 6 m ² . (MRiRW 2019, § 18 ust. 4)	
7.	Właściwe warunki w pomieszczeniach inwentarskich dla kóz: wilgotność powietrza, stężenie gazów CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ , temperatura. (MRiRW 2019, § 7 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
8.	Kozy dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
9.	Kozy karmi się co najmniej 2 razy dziennie. (MRiRW 2019, §9 ust. 1)	- w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
10.	Kozy mają zapewniony stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania

Minimalne warunki utrzymywania koni		
1.	Ogierzy i klacze powyżej roku życia utrzymywane są oddzielnie. (MRiRW 2019, § 13 ust. 2)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna ; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
2.	Właściwa powierzchnia boksu w systemie utrzymania koni w boksie. (MRiRW 2019, § 14 ust. 1)	
2a	Konie dorosłe, do 1,47 m wysokości w kłębie – co najmniej 6 m ² ;	
2b	Konie dorosłe, powyżej 1,47 m wysokości w kłębie – co najmniej 9 m ² ;	
2c	Klacz ze źrebkiem – co najmniej 12 m ² .	
3.	Właściwe wymiary stanowiska w systemie utrzymania koni na stanowisku, na uwięzi. (MRiRW 2019, §14 ust. 2)	
3a	Konie dorosłe, wysokość w kłębie do 1,47m a) szerokość - co najmniej 1,6 m, b) długość – co najmniej 2,1 m.	
3b	konie dorosłych, wysokość w kłębie powyżej 1,47m a) szerokość - co najmniej 1,8 m, b) długość – co najmniej 3,1 m.	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
4.	Właściwa powierzchnia stanowiska w systemie utrzymania wolnostanowiskowym, bez uwięzi, w przeliczeniu na 1 konia. (MRiRW 2019, § 14 ust. 3)	
4a	Konie dorosłe i młodzię po odsadzeniu od matki- co najmniej 10 m ² ,	
4b	Klacz ze źrebkiem - co najmniej 12 m ² ,	
5.	Właściwa powierzchnia utrzymywania koni w systemie otwartym która wynosi co najmniej 0,1 ha w przeliczeniu na jednego dorosłego konia. (MRiRW 2019, § 15 ust. 1)	
6.	Powierzchnia utrzymywania koni w systemie otwartym została zabezpieczona trwałym ogrodzeniem. (MRiRW 2019, § 15 ust. 2)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji;
7.	Właściwe: obieg powietrza, stopień zapylenia, temperatura, wilgotność względna powietrza i stężenie gazów CO ₂ , H ₂ z 2010 r., S, NH ₃ . (MRiRW 2019, §7 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
8.	Konie dogląda się co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji;
9.	Konie karmi się co najmniej 2 razy dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 1)	- w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
10.	Konie pojone są co najmniej trzy razy dziennie. (Dz. U. z 2010 r., Nr 116, poz. 778, § 8 ust. 2)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
Minimalne warunki utrzymywania jeleni i danieli		
Utrzymywanie w systemie otwartym:		

1.	W okresie pastwiskowym, zwierzętom zapewniono stały dostęp do pastwiska. <i>(MRiRW 2019, § 33 ust.1)</i>	- w przypadku, gdy stwierdzono brak dostępu do pastwiska - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji oraz wniosek do organów ścigania
2.	Powierzchnia pastwiska wynosi co najmniej 1 ha <i>(MRiRW 2019, § 33 ust.1)</i>	
3.	Obsada jeleni na ha powierzchni wynosi nie więcej niż 7 sztuk. <i>(MRiRW 2019, § 33 ust.2 pkt 1)</i>	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
4.	Obsada danieli na ha powierzchni wynosi nie więcej niż 15 sztuk. <i>(MRiRW 2019, § 33 ust.2 pkt 2)</i>	- w przypadku, gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
5.	Powierzchnię utrzymywania zabezpieczono trwałym i wytrzymałym ogrodzeniem, wykonanym z siatki, uniemożliwiającym wydostawanie się zwierząt na zewnątrz. <i>(MRiRW 2019, § 33 ust.3)</i>	
6.	Wysokość ogrodzenia wynosi co najmniej 2 m. <i>(Dz. U. z 2010 r., Nr 116, poz. 778, § 33 ust. 3)</i>	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna;
7.	Gospodarstwo wyposażono w zagrodę, umożliwiającą wykonywanie zabiegów weterynaryjnych lub zootechnicznych. <i>(MRiRW 2019, § 33 ust.4)</i>	- w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
8.	Zwierzętom zapewniono możliwość korzystania z zacienionych miejsc. <i>(MRiRW 2019, § 33 ust.5)</i>	
9.	Jelenie i daniela dogląda się przynajmniej raz dziennie <i>(MRiRW 2019, § 5 ust. 1)</i>	
10.	Jelenie i daniela karmione są co najmniej raz dziennie. <i>(MRiRW 2019, § 9 ust. 1)</i>	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji;
		- w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
11.	Jeleniom i danielowi zapewniono stały dostęp do wody. <i>(MRiRW 2019, § 8 ust. 1)</i>	- w przypadku, gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
		- w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
Utrzymywanie w pomieszczeniu inwentarskim:		
12.	Zwierzęta utrzymuje się w pomieszczeniu inwentarskim jedynie: 1) poza okresem pastwiskowym lub 2) w przypadku choroby, lub 4) w przypadku kwarantanny zwierzęcia. <i>(MRiRW 2019, § 34 ust. 2)</i>	- w przypadku, gdy stwierdzono ciągłe utrzymywanie zwierząt w pomieszczeniu - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji oraz wniosek do organów ścigania
13.	Właściwa powierzchnia boksu dla jeleni i danieli, w przeliczeniu na zwierzę. <i>(MRiRW 2019, § 34 ust. 3)</i>	
13a	Jelenie do 12 miesiąca życia – co najmniej 2 m ²	
13b	Jelenie powyżej 12 miesiąca życia – co najmniej 3 m ²	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji
13c	Daniela do 12 miesiąca życia – co najmniej 1 m ²	- w przypadku, gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
13d	Daniela powyżej 12 miesiąca życia – co najmniej 1,5 m ²	
14.	Właściwe stężenie gazów: CO ₂ , H ₂ S, NH ₃ . <i>(MRiRW 2019, §7 ust. 1)</i>	- w przypadku stwierdzenia niewłaściwych parametrów - decyzja administracyjna z maksymalnym 30 dniowym terminem realizacji;
		- w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
15.	Jelenie i daniela dogląda się przynajmniej raz dziennie <i>(MRiRW 2019, § 5 ust. 1)</i>	

16.	Jelenie i daniela karmione są co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji; - w przypadku gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
17.	Jeleniom i danielom zapewniono stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)	
Minimalne warunki utrzymywania zwierząt futerkowych		
1.	Lisy polarne, lisy pospolite, jenoty, norki i tchórze utrzymywane są na wolnym powietrzu, w zadaszonych klatkach, pojedynczo lub grupowo. (MRiRW 2019, § 29 ust. 1)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
2.	Zwierzęta futerkowe stada podstawowego gatunków, o których mowa powyżej utrzymywane są pojedynczo. (MRiRW 2019, § 29 ust. 2)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania
3.	Odpowiednie wymiary klatek dla lisów, jenotów, norek i tchórzy. (MRiRW 2019, § 29 ust. 3)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku gdy miało to wyraźny niekorzystny wpływ na zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
3a	Lisy i jenoty utrzymywane pojedynczo - powierzchnia co najmniej 0,6 m ² (szer. ≥ 0,6m, dł≥ 0,9) - wysokość – co najmniej 0,5 m	
3b	Samice lisów i jenotów z młodymi - powierzchnia co najmniej 1,2 m ² (szer. ≥ 0,75 m, dł≥ 0,8) - wysokość – co najmniej 0,5 m	
3c	Lisy i jenoty utrzymywane po 2 sztuki w klatce: - powierzchnia co najmniej 1 m ² (szer. ≥ 0,8 m, dł≥ 0,9) - wysokość – co najmniej 0,5 m	
3d	Lisy i jenoty utrzymywane więcej niż po 2 sztuki w klatce: - powierzchnia co najmniej 1 m ² + 0,4m ² na każde dodatkowe zwierzę (szer. ≥ 0,8 m, dł≥ 0,9) - wysokość – co najmniej 0,5 m	
3e	Norki i tchórze utrzymywane pojedynczo oraz samice z młodymi: - powierzchnia co najmniej 0,18 m ² (szer. ≥ 0,3m, dł≥ 0,6) - wysokość – co najmniej 0,35 m	
3f	Norki i tchórze utrzymywane po 2 sztuki w klatce: - powierzchnia co najmniej 0,18 m ² (szer. ≥ 0,3m, dł≥ 0,6) - wysokość – co najmniej 0,35 m	
3g	Norki i tchórze utrzymywane więcej niż po 2 sztuki w klatce: - powierzchnia co najmniej 0,18 m ² + 0,065 m ² na każde następne zwierzę (szer. ≥ 0,3m, dł≥ 0,6) - wysokość – co najmniej 0,35 m	
4.	Klatki dla kotnych i odchowujących młode samic lisów i jenotów wyposażone są w domek wykotowy. (MRiRW 2019, § 29 ust. 4)	
5.	Króliki utrzymywane są na wolnym powietrzu pod zadaszaniem lub w pomieszczeniach inwentarskich w: 1) klatkach; 2) kojcach. (MRiRW 2019, § 30 ust. 1)	
6.	Króliki utrzymywane są pojedynczo lub grupowo, przy czym króliki stada podstawowego utrzymywane są pojedynczo. (MRiRW 2019, § 30 ust. 2)	
7.	Samce i samice królików po osiągnięciu dojrzałości płciowej utrzymywane są oddzielnie. (MRiRW 2019, § 30 ust. 3)	
8.	Właściwe wymiary klatek dla królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi.	

	<i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 4)</i>
8a	Króliki o masie ciała do 2,5 kg – powierzchnia co najmniej 0,18 m ² . (szer. ≥ 0,38 m, dł. ≥ 0,45) - wysokość – co najmniej 0,28 m
8b	Króliki o masie ciała powyżej 2,5 kg do 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,24 m ² . (szer. ≥ 0,38 m, dł. ≥ 0,6) - wysokość – co najmniej 0,32 m
8c	Króliki o masie ciała powyżej 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,315 m ² . (szer. ≥ 0,45 m, dł. ≥ 0,7) - wysokość – co najmniej 0,43 m
9.	Właściwa powierzchnia podłogi w klatce dla królików utrzymywanych grupowo, w przeliczeniu na zwierzę. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 5)</i>
9a	Króliki o masie ciała do 2,5 kg – powierzchnia co najmniej 0,06 m ²
9b	Króliki o masie ciała powyżej 2,5 kg do 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,08 m ² .
9c	Króliki o masie ciała powyżej 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,1 m ² .
10.	Właściwa powierzchnia podłogi w kojcu dla królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 6)</i>
10a	Króliki o masie ciała do 2,5 kg – powierzchnia co najmniej 0,18 m ² . (szer. ≥ 0,4 m, dł. ≥ 0,45)
10b	Króliki o masie ciała powyżej 2,5 kg do 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,24 m ² . (szer. ≥ 0,4 m, dł. ≥ 0,6)
10c	Króliki o masie ciała powyżej 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,315 m ² . (szer. ≥ 0,45 m, dł. ≥ 0,7)
11.	Właściwa powierzchnia podłogi w kojcu dla królików utrzymywanych grupowo, w przeliczeniu na zwierzę. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 7)</i>
11a	Króliki o masie ciała do 2,5 kg – powierzchnia co najmniej 0,06 m ² .
11b	Króliki o masie ciała powyżej 2,5 kg do 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,08 m ² .
11b	Króliki o masie ciała powyżej 6 kg – powierzchnia co najmniej 0,1 m ² .
12.	Klatkę i kojec dla samic królików, z wyjątkiem samic utrzymywanych na ściółce, wyposażono w domek wykotowy. <i>(MRiRW 2019, § 30 ust. 8)</i>
13.	Szynszyle utrzymywane są w pomieszczeniach inwentarskich pojedynczo w klatkach <i>(MRiRW 2019, § 31 ust. 1)</i>
14.	Samce i samice nie są utrzymywane w tej samej klatce w okresie odchowu młodych przez samicę. <i>(MRiRW 2019, § 31 ust. 2)</i>
15.	Właściwe wymiary klatek dla szynszyli. Długość – co najmniej 0,4 m Szerokość – co najmniej 0,45 m, w przypadku utrzymania samca i samicy w jednej klatce – co najmniej 0,6 m wysokość – co najmniej 0,4 m <i>(MRiRW 2019, § 31 ust. 3)</i>
16.	Nutrie utrzymywane są na wolnym powietrzu lub w pomieszczeniach inwentarskich w: 1) klatkach; d) kojcach. <i>(MRiRW 2019, § 32 ust. 1)</i>

17.	Powierzchnia klatki lub kojca w przeliczeniu na nutrię wynosi co najmniej 0,4 m ² , a dla samicy z młodymi - co najmniej 1,5 m ² . (MRiRW 2019, § 32 ust. 2)	
18.	Klatkę lub kojec dla nutrii wyposażono w domek wykotowy. (MRiRW 2019, § 32 ust. 3)	
19.	Zwierzęta futerkowe dogląda się przynajmniej raz dziennie (MRiRW 2019, § 5 ust. 1)	- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - decyzja administracyjna z natychmiastowym terminem realizacji; - w przypadku, gdy warunki miały wyraźny niekorzystny wpływ na utrzymywane zwierzęta - dodatkowo wniosek do organów ścigania
20.	Króliki, szynszyle i nutrie karmione są co najmniej raz dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 1)	
21.	Lisy, jenoty, norki i tchórze karmione są przynajmniej dwa razy dziennie. (MRiRW 2019, § 9 ust. 2)	
22.	Zwierzęta futerkowe zapewniono stały dostęp do wody. (MRiRW 2019, § 8 ust. 1)	- w przypadku gdy stwierdzono nieprawidłowości - wdrożenie postępowania egzekucyjnego opisanego w rozdziale IV.7 ust. 2 niniejszej instrukcji - w przypadku, gdy miało to bezpośredni wpływ na zdrowie i dobrostan zwierząt - dodatkowo wniosek do organów ścigania

Załącznik 9 - informacje dotyczące oceny materiału manipulacyjnego

Materiał manipulacyjny	jadalne	do żucia	do badania	zniszczalny
słoma				
siano				
kiszonka				
gleba*				

wióry				
trociny				
pasza na stojaku (słoma, siano lub kiszonka)				
miękkie i świeże drewno				
karton	 ale może zawierać toksyny		 rycie możliwe ale jedynie gdy materiał znajduje się na poziomie podłogi	
naturalne liny				
worki z włókna naturalnego			 rycie możliwe ale jedynie gdy materiał znajduje się na poziomie podłogi	
sprasowana słoma			 rycie możliwe ale jedynie gdy materiał znajduje się na poziomie podłogi	

Niewłaściwy materiał manipulacyjny	jadalne	do żucia	do badania	zniszczalny
łańcuchy				
plastik/ guma				
twarde kawałki drewna				
piłki				
lizawki				

Załącznik 10 – parametry do oceny punktowej siedzib stada

B_P1A	padnięcia bydła (zdarzenia w poprzednim roku) - padnięcia powyżej 25% dorosłego bydła (zwierzęta w wieku minimum 12 m-cy) w stadach utrzymujących do 10 sztuk bydła.
B_P1B	padnięcia bydła (zdarzenia w poprzednim roku) - padnięcia poniżej 25% dorosłego bydła (zwierzęta w wieku minimum 12 m-cy) w stadach utrzymujących do 10 sztuk bydła.
B_P1C	padnięcia bydła (zdarzenia w poprzednim roku) pow. 10% dorosłego bydła (zwierzęta w wieku minimum 12 m-cy), stada powyżej 10 szt.
B_P1D	padnięcia bydła (zdarzenia w poprzednim roku) do 10% dorosłego bydła (zwierzęta w wieku minimum 12 m-cy), stada powyżej 10 szt.
B_P1E	padnięcia bydła (zdarzenia w poprzednim roku) - padnięcia powyżej 25% cieląt (zwierzęta w wieku poniżej 12 m-cy), stada 1-10 szt.
B_P1F	padnięcia bydła (zdarzenia w poprzednim roku) powyżej 10% cieląt (zwierzęta w wieku poniżej 12 m-cy), stada powyżej 10 szt.
B_P2A	rejestracja bydła więcej niż 1 ciąża mnoga (zdarzenia w 4 poprzednich latach) - minimum bliźnięta
B_P2B	rejestracja bydła ciąża mnoga (zdarzenia w 4 poprzednich latach) - minimum trojaczki
B_P3A	uboję bydła z konieczności (zdarzenia w poprzednim roku) - do 10% sztuk bydła w stadzie

B_P3B	uboję bydła z konieczności (zdarzenia w poprzednim roku) - powyżej 10% sztuk bydła w stadzie
B_P4	uboję domowe bydła (zdarzenia w poprzednim roku)
B_P5	sprzedaż krowy (zdarzenia w poprzednim roku) do 7 dni po wcieleniu
B_P6	sprzedaż krowy (zdarzenia w poprzednim roku) między 13 a 14 m-cem od wycielenia
B_P7	sprzedaż bydła (zdarzenia w poprzednim roku) sprzedaż pojedynczych sztuk bydła z stada powyżej 25 szt. na dzień sprzedaży.
O_P1A	padnięcia owiec (zdarzenia w poprzednim roku) powyżej 25% dorosłych owiec (zwierzęta w wieku powyżej 9 m-cy na dzień 1.01.2020), stada 1-10 szt.
O_P1B	padnięcia owiec (zdarzenia w poprzednim roku) do 25% dorosłych owiec (zwierzęta w wieku powyżej 9 m-cy), stada 1-10 szt.
O_P1C	padnięcia owiec (zdarzenia w poprzednim roku) powyżej 10% dorosłych owiec (zwierzęta w wieku powyżej 9 m-cy na dzień 1.01.2020), stada powyżej 10 szt.
O_P1D	padnięcia owiec (zdarzenia w poprzednim roku) do 10% dorosłych owiec (zwierzęta w wieku powyżej 9 m-cy), stada powyżej 10 szt.
O_P1E	padnięcia owiec (zdarzenia w poprzednim roku) powyżej 25% jagniąt (zwierzęta w wieku poniżej 9 m-cy), stada 1-10 szt.
O_P1F	padnięcia owiec (zdarzenia w poprzednim roku) powyżej 10% jagniąt (zwierzęta w wieku poniżej 9 m-cy), stada powyżej 10 szt.
O_P2A	zgłoszenie więcej niż 1 raz porodu mnogiego owiec - minimum 4 jagnięta (zdarzenia w 4 poprzednich latach)
O_P2B	zgłoszenie porodu mnogiego owiec- minimum pięcioraczki (zdarzenia w 4 poprzednich latach)
O_P3A	uboję owiec z konieczności (zdarzenia w poprzednim roku) - do 10% owiec w stadzie w poprzednim roku
O_P3B	uboję owiec z konieczności (zdarzenia w poprzednim roku) - powyżej 10% owiec w stadzie w poprzednim roku
O_P4	uboję domowe owiec (zdarzenia w poprzednim roku)
O_P5	sprzedaż owiec (zdarzenia w poprzednim roku) do 7 dni po wykocie
O_P6	sprzedaż owiec (zdarzenia w poprzednim roku) między 6 a 7 m-cem od wykotu
O_P7	sprzedaż owiec (zdarzenia w poprzednim roku) sprzedaż pojedynczych sztuk owiec ze stada powyżej 25 szt.
K_P1A	padnięcia kóz (zdarzenia w poprzednim roku) powyżej 25% dorosłych kóz (zwierzęta w wieku powyżej 9 m-cy), stada 1-10 szt.
K_P1B	padnięcia kóz (zdarzenia w poprzednim roku) do 25% dorosłych kóz (zwierzęta w wieku powyżej 9 m-cy), stada 1-10 szt.
K_P1C	padnięcia kóz (zdarzenia w poprzednim roku) powyżej 10% dorosłych kóz (zwierzęta w wieku powyżej 9 m-cy), stada powyżej 10 szt.
K_P1D	padnięcia kóz (zdarzenia w poprzednim roku) do 10% dorosłych kóz (zwierzęta w wieku powyżej 9 m-cy), stada powyżej 10 szt.
K_P1E	padnięcia kóz (zdarzenia w poprzednim roku) powyżej 25% kozłat (zwierzęta w wieku poniżej 9 m-cy), stada 1-10 szt.
K_P1F	padnięcia kóz (zdarzenia w poprzednim roku) pow. 10% kozłat (zwierzęta w wieku poniżej 9 m-cy), stada pow. 10 szt.
K_P2A	zgłoszenie więcej niż 1 raz porodu mnogiego kóz - minimum 4 kozłata (zdarzenia w 4 poprzednich latach)
K_P2B	zgłoszenie porodu mnogiego kóz- minimum pięcioraczki (zdarzenia w 4 poprzednich latach)
K_P3A	uboję kóz z konieczności (zdarzenia w poprzednim roku) - do 10% kóz w stadzie w poprzednim roku
K_P3B	uboję kóz z konieczności (zdarzenia w poprzednim roku) - powyżej 10% kóz w stadzie w poprzednim roku
K_P4	uboję domowe kóz (zdarzenia w poprzednim roku)
K_P5	sprzedaż kóz (zdarzenia w poprzednim roku) do 7 dni po wykocie
K_P6	sprzedaż kóz (zdarzenia w poprzednim roku) między 6 a 7 m-cem od wykotu
K_P7	sprzedaż kóz (zdarzenia w poprzednim roku) sprzedaż pojedynczych sztuk kóz ze stada pow. 25 szt.
S_P1	uboję domowe świń (zdarzenia w poprzednim roku) ubój minimum 5 szt. w ciągu roku.
S_P2	padnięcia świń (zdarzenia w poprzednim roku) padnięcie powyżej 10% wszystkich zwierząt w siedzibie stada, minimum 2 szt.

S_P3	urodzenia świń (zdarzenia w poprzednim roku) - zgłoszenie oznakowania świń urodzonych w stadach posiadających lochy.
S_P4	zgłoszenie oznakowania świń w typie dotychczas nierejestrowane (zdarzenia w 2 poprzednich latach) nieznanego pochodzenia świń
KT_P1	brak raportu z kontroli (zdarzenia w 4 poprzednich latach) brak kontroli IW: IRZ, CC-IRZ, CC-ZDR i CC-DBS)
KT_P2	uniemożliwienie kontroli IW: IRZ, CC-IRZ, CC-ZDR i CC-DBS zdarzenia w 2 poprzednich latach (odmowa wpuszczenia kontrolerów)
KT_P3	stwierdzenie nieprawidłowości (ZDR 4.6.3, ZDR 4.7.1, ZDR 5.5.1) w raportach z kontroli ZDR przeprowadzonej w poprzednim roku dla siedzib stad utrzymujących bydło/owce/kozy/świnie
KT_P4	stwierdzenie nieprawidłowości (wszystkie nieprawidłowości DBS) w raportach z kontroli DBS przeprowadzonej w poprzednim roku dla siedzib stad utrzymujących bydło/owce/kozy/świnie
KT_P5	stwierdzenie nieprawidłowości (SW 4.1, SW 4.2) w ramach SMR6 w raportach z kontroli przeprowadzonej w poprzednim roku dla siedzib stad utrzymujących świnie
KT_P6	stwierdzenie nieprawidłowości (BW 3.1, BW 3.2, BW 4.1, BW 5.1) w ramach SMR7 w raportach z kontroli przeprowadzonej w poprzednim roku dla siedzib stad utrzymujących bydło
KT_P7	stwierdzenie nieprawidłowości (OKW 3.2, OKW 3.4, OKW 3.7, OKW 5.1) w ramach SMR8 w raportach z kontroli przeprowadzonej w poprzednim roku w siedzibach stad utrzymujących owce albo kozy